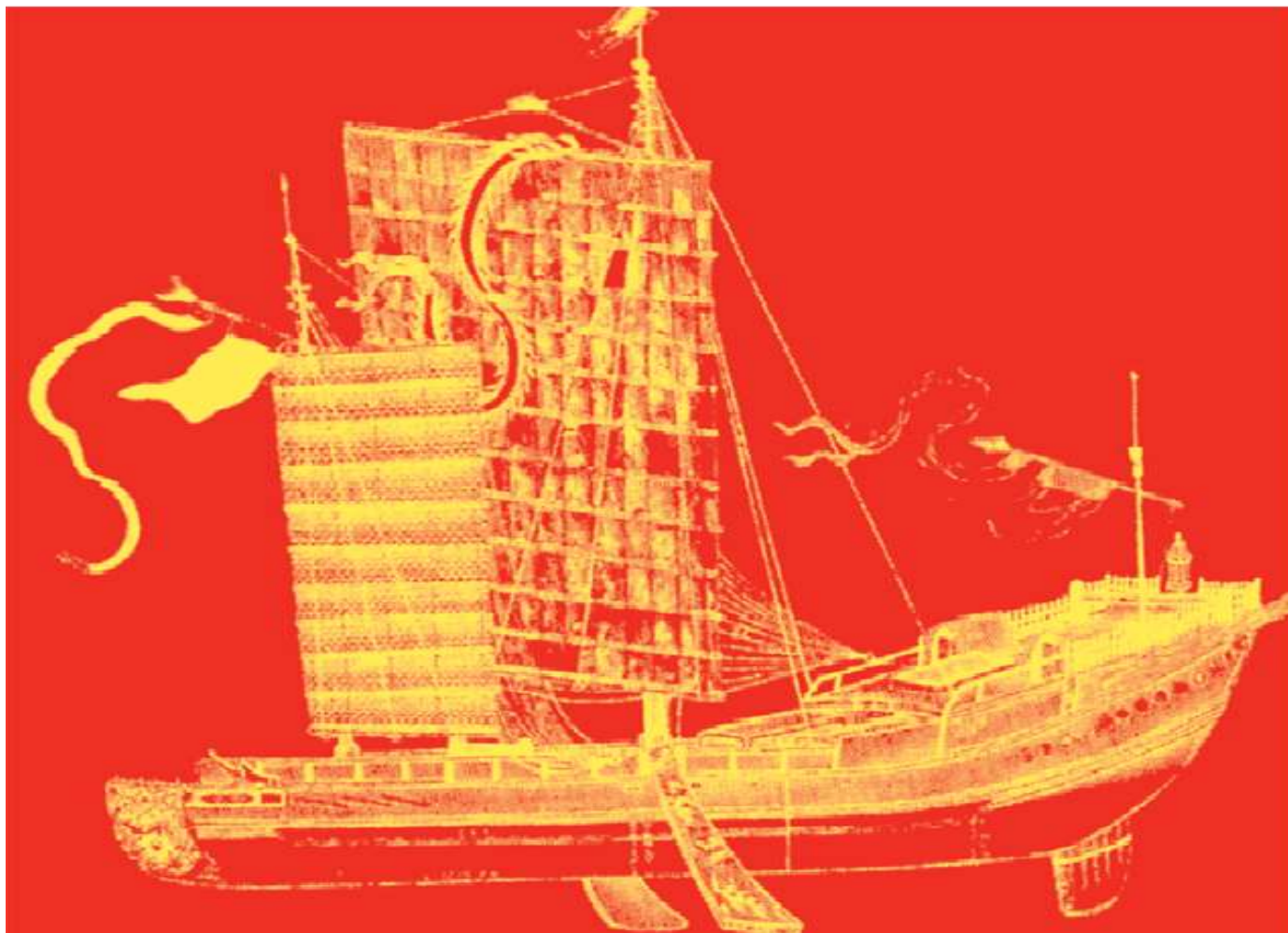

ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

εκτίμηση των φιλοδοξιών της Κίνας, μέσω της
εκδήλωσης της στρατηγικής της στο θαλάσσιο πεδίο

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μπαζίνης Θεόδωρος

ΑΜ 1213Μ034

ΠΜΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ και ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Επιβλέπων Καθηγητής : Χαράλαμπος Παπασωτηρίου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Εισαγωγή - Κύριο Ερώτημα	1
	Μεθοδολογία - Παραδοχές	3
	Τι είναι η Θαλάσσια Στρατηγική	6
	Περίληψη κεφαλαίων	
	ΕΝΟΤΗΤΑ Α – Θεωρητικά Πεδία	
1	Αναμενόμενα χαρακτηριστικά Θαλάσσιας Στρατηγικής της Κίνας σύμφωνα με τα κυρίαρχα ρεύματα σκέψης.	
1.1	Ρεαλισμός	12
1.2	Φιλελευθερισμός	14
1.3	Κονστρουκτιβισμός – Στρατηγική Κουλτούρα	16
2	Χαρακτηριστικά Παραδειγμάτων Ναυτικής Στρατηγικής.	
2.1	Mahan	21
2.2	Corbett	26
2.3	Άλλες οπτικές (Admiral Gorshkov – Callwell)	27
2.4	Ταξινόμηση Ναυτικών Δυνάμεων με βάση της αναλαμβανόμενες αποστολές και επιδιώξεις.	28
2.5	Ταξινόμηση Ναυτικών Βάσεων	32
	ΕΝΟΤΗΤΑ Β – Χαρακτηριστικά κινέζικης Θαλάσσιας Στρατηγικής	
3	Ιστορία – Στοιχεία κινέζικης Στρατηγικής Σκέψης.	
3.1	Στοιχεία διαμόρφωσης στρατηγικής κουλτούρας.	35

3.2	Στρατιωτική κουτλούρα	38
3.3	Ιστορικά Στοιχεία δράσης στο Θαλάσσιο Πεδίο	39
4	Εξέλιξη Θαλάσσιας Στρατηγικής Σκέψης	43
5	Εφαρμογή της θαλάσσιας στρατηγικής	
5.1	Γεωστρατηγική Ανάλυση	49
5.2	Προκλήσεις Ασφάλειας - Απειλές	50
5.3	Ο ρόλος του PLAN	52
5.4	Ανάλυση ανά περιφέρεια	57
5.5	Το PLAN σήμερα – Μελλοντικές Εξελίξεις	80
5.6	Παγκόσμια Δράση του PLAN	94
5.7	Βάσεις	97
5.8	Δραστηριότητα στον εμπορικό – μη στρατιωτικό τομέα	97
	ΕΝΟΤΗΤΑ Γ	
6	Αποτίμηση	
6.1	Τι χρώμα έχει το PLAN ; Modern ή Post Modern ;	103
6.2	Mahanian ή Corbett ή κάτι άλλο ;	105
6.4	Ρεαλισμός, Φιλελευθερισμός ή Στρατηγική Κουλτούρα ;	107
7	Επίλογος - Εκτίμηση για το μέλλον	107
	Παράρτημα	112
	Βιβλιογραφία	116

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

α/α		Σελ.
1	Αντιστοιχία κατηγοριών αξιολόγησης	4
2	Διάρρηξη – Διατήρηση Στρατηγικής Κουλτούρας	18
3	Αναζήτηση Αλλαγής Στρατηγικής Κουλτούρας	19
4	Γνώμη κινέζων για κρατική ισχύ	38
5	Γνώμη κινέζων για στρατιωτική ισχύ	38
6	Γνώμη κινέζων για μελλοντική στρατιωτική ισχύ	38
7	Κύκλος Mahan	46
8	Χώρες Προμήθειας ενεργειακών πόρων	74

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

α/α		Σελ.
1	Οι καθοριστικοί παράγοντες της υψηλής Στρατηγικής	5
2	Παράγοντες ταξινόμησης ναυτικών δυνάμεων	28-29
3	Παράγοντες Επιλογής Μοντέλου βάσεων	33
4	Επιρροές δόγματος Liu Huaqing	47
5	Αντιστοιχία στρατηγικών παραδόσεων δόγματος Liu Huaqing	47
6	Στόλος Υποβρυχίων	82
7	Στόλος Επιφανείας	84-86
8	Συγκριτική Εξέλιξη της ανάπτυξης του PLAN στο Δυτικό Ειρηνικό	92

Εισαγωγή

*Όλος ο κόσμος γνωρίζει κύριοι ότι δημιουργούμε
ένα καινούριο ναυτικό. Ωραία. Όταν όμως αποκτήσουμε
αυτό το ναυτικό, τι θα το κάνουμε ;¹*
[Alfred T. Mahan, 1892]

Η στροφή της Κίνας στο θαλάσσιο πεδίο από τις αρχές της δεκαετίας του '90, έδωσε το έναυσμα σε μια σειρά διαφορετικών εκτιμήσεων για την πρόβλεψη των επιδιώξεών της. Ο κεντρικός άξονας της διαμάχης εστιάζεται στο βαθμό πιθανότητας ενός ηγεμονικού πολέμου, μεταξύ του υφιστάμενου ηγεμόνα (ΗΠΑ) και της αναδυόμενης υπερδύναμης (Κίνα). Μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις, επί του θέματος αποτέλεσε αυτή του Robert Ross, ο οποίος παρομοίωσε τη μέχρι σήμερα ηπειρωτικού προσανατολισμού Κίνα, με έναν ελέφαντα και τις ΗΠΑ την κατεξοχήν ναυτική δύναμη, με μια φάλαινα². Βασιζόμενος στην ανικανότητα του ελέφαντα να κολυμπήσει και της φάλαινας να βγει στη στεριά, θεώρησε ότι μεταξύ των δύο δυνάμεων θα αποκατασταθεί μια μορφή ισορροπίας και ειρηνικής διευθέτησης. Στο εν λόγω άρθρο του υπενθύμισε επίσης ότι αντίστοιχα δίπολα υπερδυνάμεων έχουν εμφανιστεί πολλάκις στο παρελθόν (πχ Αθήνα – Σπάρτη, Μ. Βρετανία-Γερμανία, ΗΠΑ-ΕΣΣΔ), η αλήθεια όμως είναι ότι αυτή η ποθητή ισορροπία, δεν αποκαθίσταται πάντα.

Με αφετηρία το παράδειγμα του Robert Ross, θα μπορούσαμε διευρύνοντας την παρομοίωση –με αλληγορική διάθεση- να θυμηθούμε ότι και για τον ελέφαντα το νερό είναι ζωτικής σημασίας, και ότι μπορεί να κολυμπήσει. Ποια είναι λοιπόν η προοπτική ενός ελέφαντα που έχει ήδη εισέλθει στο νερό ; Να εξασφαλίσει απλά ένα νερόλακκο για τις ζωτικές του ανάγκες ; Να μετεξελιχθεί σε ένα θαλάσσιο ελέφαντα, εγκαταλείποντας σε μεγάλο βαθμό τη στεριά ; ή ακολουθώντας μια δαρβίνειου τύπου εξέλιξη να μεταλλαχθεί σε ένα νέο είδος ως απόκριση στην ανάγκη επιβίωσης και προσαρμογής στο νέο περιβάλλον; Και εάν ισχύει το τελευταίο, το νέο είδος θα προσαρμοστεί αρμονικά με το υφιστάμενο περιβάλλον ή θα αναδομήσει την τροφική αλυσίδα ;

¹ A.T. Mahan, Naval Administration, 229 στο Κρόουλ, «Α.Θ. Μάχαν: Ο ναυτικός ιστορικός», Peter Paret (2004), *Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγικής*, Αθήνα: Τουρίκης, σελ. 567.

² Robert Ross, «The Geography of the peace, East Asia in 21st century», *International Security*, vol.23 No.4 (Spring 1999), p. 81-118.

Μεταφέροντας τις αναζητήσεις μας από το ζωικό βασίλειο, σ' αυτό της στρατηγικής σφαίρας και με αφετηρία την ερώτηση του Mahan στην αρχή της σελίδας, προβληματιζόμαστε στο τι θα κάνει η Κίνα με τη συνεχώς αυξανόμενη –σε όλο το θαλάσσιο φάσμα- δραστηριότητά της ; Σε ποια έκταση θα αναπτύξει επιχειρησιακά το ναυτικό της; Θα αναπτύξει την οικονομική διάσταση ή την πολεμική; θα ολοκληρωθεί στο παγκοσμιοποιημένο Διεθνές Σύστημα ως ένα εξέχων μέλος του ή θα αποτελέσει πόλο ηγεμονισμού και σε τι έκταση θα συμβεί αυτό (εφόσον συμβεί);

Στην παρούσα εργασία αντιλαμβανόμενοι τη σημασία της Θαλάσσιας Στρατηγικής της Κίνας ως ένα κύριο μοχλό εκπλήρωσης των επιδιώξεων της Υψηλής Στρατηγικής της, καταβάλλουμε προσπάθεια ώστε να ταξινομήσουμε την κινέζικη θαλάσσια στρατηγική μέσω των εκδηλώσεών της, προκειμένου να εκτιμήσουμε σε ποιες επιδιώξεις και ευρύτερες στοχεύσεις συμβάλλει.

Στο ερώτημα αυτό –δηλ. ποια η τυπολογία της Θαλάσσιας Στρατηγικής; -, στόχος είναι να κατατάξουμε ή / και να ταυτίσουμε τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται και εκδηλώνεται η δραστηριοποίηση της Κίνας στο θαλάσσιο πεδίο (maritime domain) ως προς κυρίαρχα παραδείγματα θαλάσσιας στρατηγικής. Να κατηγοριοποιήσουμε το πολεμικό της ναυτικό³ με βάση τα μέσα που διαθέτει και τις αποστολές που είναι σε θέση να αναλάβει και να αξιολογήσουμε τι στόχους είναι σε θέση να εκπληρώσει σήμερα και στο μέλλον (με βάση την υφιστάμενη δυναμική). Σε τελικό στάδιο έχοντας κατηγοριοποιήσει τις παραμέτρους της θαλάσσιας ισχύος και στρατηγικής της Κίνας θα είμαστε σε θέση να εξετάσουμε, εάν η μέχρι σήμερα ανάπτυξη και δυναμική τους, ανταποκρίνεται σε στόχους και απαιτήσεις που απορρέουν από κυρίαρχα ρεύματα σκέψης (Δομικός Ρεαλισμός, Φιλελευθερισμός, Κονστρουκτιβισμός). Καταλήγοντας λοιπόν ότι η μέθοδος ανάπτυξης και εκδήλωσης καθώς και τα διατιθέμενα μέσα της Θαλάσσιας Ισχύος της Κίνας, ακολουθούν συγκεκριμένα πρότυπα και ικανοποιούν τις απαραίτητες συνθήκες (necessary conditions)⁴, θα είμαστε σε θέση να εκτιμήσουμε ότι οι στόχοι και οι επιδιώξεις της Κίνας (στο θαλάσσιο πεδίο), αναλύονται στη βάση ενός συγκεκριμένου παραδείγματος του κλάδου των Διεθνών Σχέσεων. Κομβικό σημείο στην τελευταία αναζήτηση θα αποτελέσει η εκτίμηση της λειτουργικής σχέσης μεταξύ της Θαλάσσιας Ισχύος και της Ισχύος της Κίνας. Κατά πόσον η πρώτη λειτουργεί ως τροφοδότης της δεύτερης (input-cause of action) ή ως κατάληξη του συνόλου των πόρων και παραγόντων ισχύος του κράτους (output-reason of action).

³ Το πολεμικό ναυτικό στο πλαίσιο της εργασίας, θεωρείται ο βασικός πυλώνας ανάπτυξης μιας θαλάσσιας στρατηγικής.

⁴ Αναφέρομαι σε απαραίτητες συνθήκες (necessary conditions) και όχι επαρκείς (sufficient conditions). Αυτό σημαίνει ότι η τυπολογία στην οποία θα καταλήξουμε θα είναι δυνατό να αποτελέσει την απαραίτητη συνθήκη για τη σύνδεσή της με στοχεύσεις και φιλοδοξίες της Υψηλής Στρατηγικής, αλλά ταυτόχρονα δεν αποτελεί και την επαρκή συνθήκη για αυτό. Για το λόγο αυτό επισημαίνεται ότι η τυπολογία μπορεί να μας οδηγήσει σε εκτίμηση / ένδειξη και όχι τελεολογικό συμπέρασμα.

Μεθοδολογία - Παραδοχές

Η εργασία αποτελεί τη μελέτη ενός κυρίαρχου στρατηγικού ζητήματος, των επιδιώξεων της Κίνας, όπως αυτές διαμορφώνονται υπό το πρίσμα της αυξανόμενης Θαλάσσιας Ισχύος και της εκδήλωσης της Θαλάσσιας Στρατηγικής. Για το σκοπό αυτό θα επιχειρήσω να ορίσω την τυπολογία της Θαλάσσιας Στρατηγικής ως προς τους παρακάτω άξονες / επίπεδα, τονίζοντας ότι η ανάλυση και η αποτίμηση λαμβάνει χώρα στο «κενό», παραμερίζοντας όλους τους υπόλοιπους παράγοντες (όπως πχ οικονομικές εξελίξεις, αντίδραση έτερων δρώντων κτλ), εστιάζοντας μόνο στο πως αποτυπώνεται η θαλάσσια στρατηγική της Κίνας:

α. Ως προς τη συσχέτισή της με τους παράγοντες των κυρίαρχων παραδειγμάτων της Θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων (ρεύματα ρεαλισμού, ρεύματα φιλελευθερισμού, κονστρουκτιβισμός). Όσον αφορά τα ρεύματα του φιλελευθερισμού και του ρεαλισμού η ανάλυση θα γίνει στο μακρο-επίπεδο (νεοκλαστικός ρεαλισμός, θεσμικός και οικονομικός φιλελευθερισμός). Όσον αφορά τον κονστρουκτιβισμό θα μελετηθεί η ύπαρξη στρατηγικής κουλτούρας ή η αλλαγή στρατηγικής κουλτούρας, που ωθεί την ηγεσία της Κίνας στην αύξηση της θαλάσσιας ισχύος και στον τρόπο εκμετάλλευσης αυτής.

β. Ως προς τη φύση της δράσης : το συσχετισμό της με κυρίαρχες στρατηγικές άσκησης της Ναυτικής και Θαλάσσιας Ισχύος (Mahan, Corbett, Gorshkov, θεωρίες coastal defense, μεταφορά στο θαλάσσιο πεδίο της active defense του Mao) και στο πως αντιλαμβάνεται επιδιώκει τον έλεγχο του θαλάσσιου πεδίου [με όρους κυριαρχίας (sea command) ή επίβλεψης (supervision)].

γ. Ως προς τη σύνθεση των μέσων της : στη βάση του είδους και των δυνατοτήτων του People Liberation Army Navy (PLAN), ως τον προσανατολισμό των αποστολών του (pre modern, modern, post modern) και ως προς την έκταση των επιχειρήσεων του (blue navy, green navy, brown water navy).

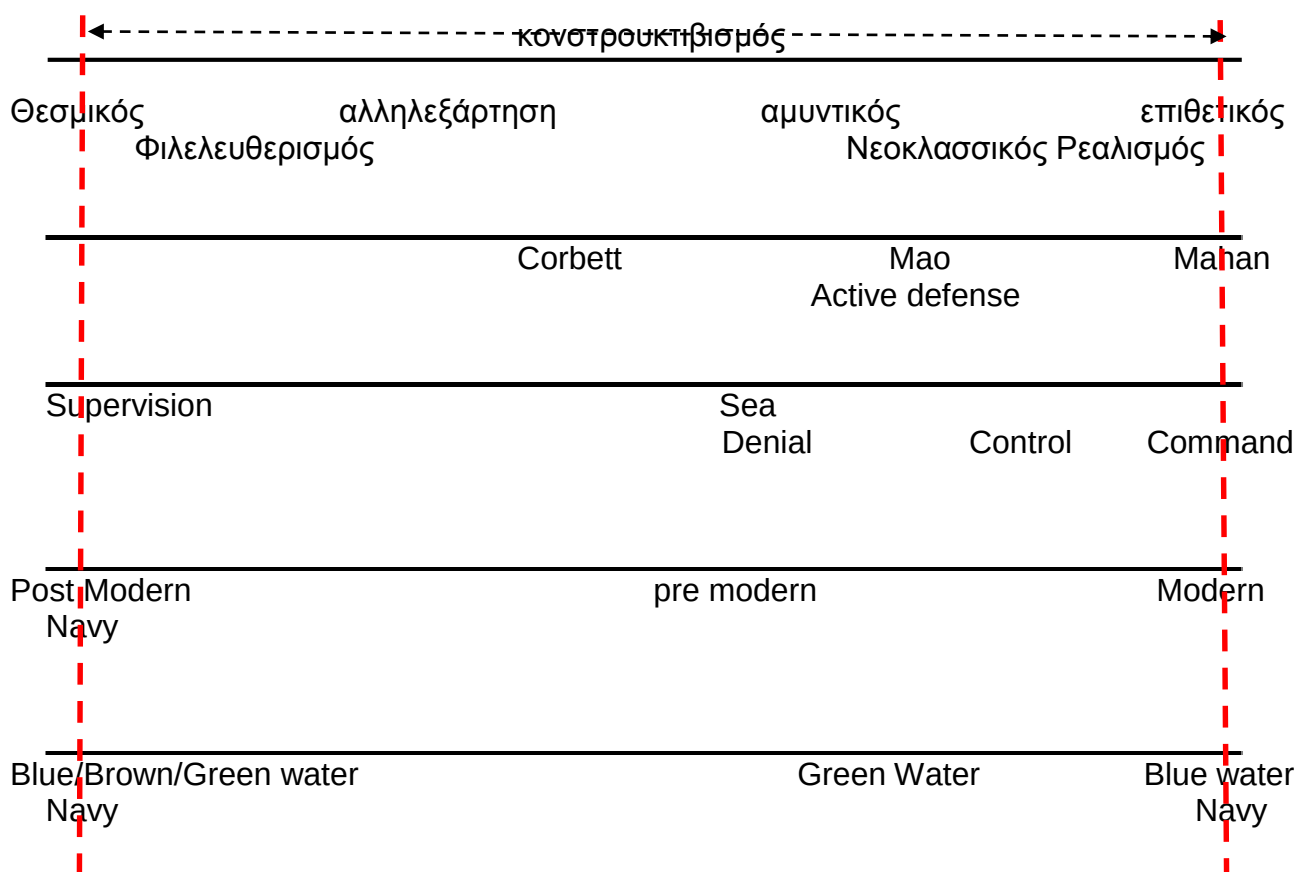
με σκοπό να αναζητηθεί εάν όλες αυτές οι κατηγοριοποιήσεις αποτελούν ένα συνεκτικό σύνολο με βάση το οποίο είναι δυνατό να εκτιμηθεί ο σκοπός στη βάση του οποίου αναπτύσσεται η Θαλάσσια Ισχύς.

Οι ανωτέρω κατηγοριοποιήσεις είναι δυνατό να αντιστοιχηθούν μεταξύ τους, σε εννοιολογικά αλληλεξαρτημένα σύνολα. Για παράδειγμα ένα κράτος με βλέψεις σύμφωνες με τον επιθετικό ρεαλισμό (πχ περιφερειακή ηγεμονία) θα πρέπει να διαθέτει ένα modern navy (προσανατολισμένο στη θαλάσσια κυριαρχία), να ακολουθεί τη mahanian ναυτική

στρατηγική και να διαθέτει ναυτικές δυνατότητες ενός blue water navy. Στον αντίποδα ένα κράτος προσανατολισμένο στη διεθνή συνεργασία και αλληλεξάρτηση, ενσωματωμένο στους διεθνείς θεσμούς και καθεστώτα, θα πρέπει να διαθέτει ένα post modern ναυτικό (προσηλωμένο σε διεθνή ζητήματα ασφάλειας και με αντίληψη επίβλεψης του θαλάσσιου χώρου), να έχει ναυτική στρατηγική που να εστιάζει στις παράκτιες αμυντικές δυνατότητες (coastal defense) και δυνατότητες ανάλογα με την επιθυμητή έκταση συνεισφοράς του.

Με την αντίστροφη συλλογιστική η οποία και αποτελεί τη μέθοδο της παρούσας εργασίας, η πρόσκτηση δυνατοτήτων για άσκηση Sea Command, η ανάπτυξη δυνατοτήτων blue water navy και modern navy και η συνύφανση με τις mahanian επιταγές μπορεί να μας οδηγήσει στην εκτίμηση ότι το εν λόγω κράτος αναλύει και αντιλαμβάνεται το διεθνές σύστημα και τη θέση του σ' αυτό στη βάση των θεωρήσεων του επιθετικού ρεαλισμού, με ότι αυτό συνεπάγεται για τις βλέψεις του.

Σχήμα 1: Αντιστοιχία Κατηγοριών ταξινόμησης

Τέλος στη συγκεκριμένη μελέτη χρησιμοποιούνται ως παραδοχές ότι :

- α. Η Κίνα είναι μια αναδυόμενη υπερδύναμη στο Θαλάσσιο Πεδίο.
- β. Η Θαλάσσια Ισχύς της θα έχει αυξητικές τάσεις στα επόμενα 20 χρόνια.

γ. Όσον αφορά τον τρόπο λήψεως των αποφάσεων θα θεωρηθεί ως δεδομένο, ότι αυτές πηγάζουν από το πνεύμα του πρώτου μοντέλου του Alisson⁵. Τόσο η δομή όσο και η μυστικοπαθής φύση του καθεστώτος καθιστούν δυσχερή τον εντοπισμό των θέσεων και των πολιτικο-στρατηγικών αντιλήψεων μέσα στο κομματικό και στο γραφειοκρατικό επίπεδο. Τόσο σε επίπεδο οργανισμών όσο και προσώπων, διαφωνίες και αντιπαλότητες που ενδεχόμενα βρίσκονται πίσω από κρίσιμες αποφάσεις και στρατηγικές, καλύπτονται υπό το επίσημο στρατηγικό δόγμα και εξαγγελίες.

δ. Η Θαλάσσια Ισχύς αποτελεί για την Κίνα ένα βασικό ή τον πλέον βασικό μοχλό εκπλήρωσης των επιδιώξεων της Υψηλής Στρατηγικής της.

ε. Η δράση των υπόλοιπων δρώντων της περιοχής αλλά και του παγκόσμιου συστήματος δεν συνιστούν πραγματική απειλή για την κυριαρχία και την ασφάλειά της (ακόμα και αν όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια, η Κίνα εμφανίζεται ως απειλούμενη). Συνεκτιμώντας τη συγκεκριμένη παραδοχή και την παραδοχή (α), ως καθοριστικούς παράγοντες της διαμόρφωσης της Υψηλής Στρατηγικής, εξάγουμε, με βάση τον παρακάτω πίνακα,⁶

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 – Οι καθοριστικοί παράγοντες της Υψηλής Στρατηγικής

ΤΑΣΗ ΙΣΧΥΟΣ			
ΑΠΕΙΛΗ		ΑΝΑΔΥΣΗ	ΠΑΡΑΚΜΗ
	ΥΨΗΛΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΑΔΙΑΛΛΑΞΙΑ	ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΗ ΚΑΤΕΥΝΑΣΜΟΣ ΠΡΟΣΔΕΣΗ ΣΕ ΙΣΧΥΡΟ
	ΧΑΜΗΛΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	ΚΑΤΕΥΝΑΣΜΟΣ ΠΡΟΣΔΕΣΗ ΣΕ ΙΣΧΥΡΟ

ως δεδομένο ότι η Υψηλή Στρατηγική της Κίνας θα προσανατολιστεί σε μια εκ των δύο κατευθύνσεων :

1. Επέκταση (extension), οπότε θα πρέπει να διερευνήσουμε το μέγεθος αυτής (τοπική, περιφερειακή, παγκόσμια).

⁵ Αναφέρομαι στο μοντέλο του Ορθολογικής Δρώντος Graham T. Allison, «Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis», *The American Political Science Review*, Volume 63, Issue 3 (Sep., 1969), p. 689-718.

⁶ A. Platias, C. Koliopoulos (2006), *Thucydides on Strategy*, Athens: Eurasia, p 194.

2. Ενσωμάτωση (Benevolence), στο διεθνές σύστημα και χρήση της κτηθείσας θαλάσσιας ισχύος για «καλό σκοπό» (όπως για πχ maritime security, good order at sea).

γεγονός που μας ωθεί σε έρευνα όλου του φάσματος από το φιλελευθερισμό έως τον επιθετικό ρεαλισμό και από τη mahanian λογική έως την corbettian.

Τι είναι η Θαλάσσια Στρατηγική ;

Πολλοί ορισμοί έχουν δοθεί για τον προσδιορισμό των όρων θαλάσσιο πεδίο (Maritime Domain), θαλάσσια στρατηγική (Maritime Strategy) και Θαλάσσια Ισχύς (Maritime Power). Στην παρούσα μελέτη δεν θα παραθέσω κάποιον αυτούσιο, αλλά θα ορίσω τις παραπάνω έννοιες, σύμφωνα με τη χρήση τους στην παρούσα εργασία.

Ως **Θαλάσσιο Πεδίο**, ορίζεται ο χώρος επί της επιφάνειας της θάλασσας, ο υπερκείμενος αυτής (εναέριος), καθώς και ο υποκείμενος (υποθαλάσσιος και βυθός). Ο χώρος αυτός περιλαμβάνει θαλάσσιες ζώνες (χωρικά ύδατα, Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη-ΑΟΖ, Ανοικτή Θάλασσα), νησιωτικά συμπλέγματα, βράχους και υφάλους, την ακτογραμμή, λιμενικές εγκαταστάσεις, ναυπηγεία, πλωτές θαλάσσιες εξέδρες. Εκεί ασκείται η θαλάσσια δραστηριότητα ενός κράτους. Η φύση, ο τρόπος και η έκταση άσκησης της δραστηριότητας αυτής αλλά και οι φιλοδοξίες επέκτασης τους, συνιστούν τη **Θαλάσσια Στρατηγική** ενός κράτους, η οποία αποτελεί τη νοητική διεργασία, την ιδέα για τον τρόπο χρήσης και εκμετάλλευσης του θαλάσσιου πεδίου. Τέλος η έννοια **Θαλάσσια Ισχύς**, περιλαμβάνει το σύνολο των μέσων που χρησιμοποιούνται για τη διεξαγωγή αλλά και την εκπλήρωση των επιδιώξεων της Θαλάσσιας Στρατηγικής. Η Θαλάσσια Ισχύς χωρίζεται σε **υλική** (πολεμικά πλοία, ιπτάμενα μέσα, υποβρύχια, οικονομικοί πόροι, ναυπηγοεπισκευαστικές εγκαταστάσεις, πλωτές εξέδρες, βάσεις, λιμένες, εμπορικά πλοία, δορυφόροι, επικοινωνίες, τεχνολογία, βιομηχανία, έρευνα) και **άυλη** (βούληση, ναυτικές παραδόσεις και αντιλήψεις, ηθικό, θαλάσσιες τεχνικές και διανοητικές δεξιότητες του πληθυσμού, γεωγραφικοί παράγοντες, εκπαίδευση). Χωρίζω τη θαλάσσια ισχύ σε **ναυτική** (naval ή military) που περιλαμβάνει τη χρήση του συνόλου των υλικών και άυλων ικανοτήτων για στρατιωτικούς σκοπούς και την **πολιτική** (civil ή commercial ή non military) που περικλείει αντίστοιχα το σύνολο των ικανοτήτων που χρησιμοποιούνται σε εμπορικές–οικονομικές–επιστημονικές δραστηριότητες και σκοπούς. Θα ήταν επίσης χρήσιμο να επισημανθεί ότι η διάκριση μεταξύ στρατιωτικής και μη στρατιωτικής θαλάσσιας ισχύος είναι διαπερατή, δεν είναι στεγανή. Στρατιωτικά μέσα χρησιμοποιούνται για εμπορικούς σκοπούς και εμπορικά μέσα εξυπηρετούν στρατιωτικούς σκοπούς, τεχνολογικές εξελίξεις στον ένα κλάδο αξιοποιούνται εκατέρωθεν, πολλά μέσα κατασκευάζονται με διττές προδιαγραφές χρήσης (dual use).

Είναι δόκιμη η αναγωγή της θαλάσσιας στρατηγικής σε διακριτό κλάδο της στρατηγικής ;

Η Θαλάσσια Στρατηγική ασκείται επί ενός πεδίου τα χαρακτηριστικά του οποίου το καθιστούν μοναδικό, εφόσον :

- περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις (αέρα, επιφάνεια, υποεπιφάνεια).
- ασκείται από και προς το σύνολο του χώρου (θάλασσα, αέρα, ξηρά).
- μια στρατιωτική σύγκρουση ή μια εμπορική δραστηριότητα (πχ εμπόριο, αλιεία) μπορούν να διαχυθούν σε παγκόσμιο επίπεδο.
- το μεγαλύτερο μέρος του θαλάσσιου πεδίου δεν αποτελεί μέρος κρατικής κυριαρχίας αλλά αρμοδιότητας ή ανοικτή θάλασσα «κοινό κτήμα της ανθρωπότητας». Για το λόγο αυτό η κατοχή του είναι αδύνατη, χωρίς εμφανή οριοθέτηση. Μια σύγκρουση δεν κρίνεται και δεν έχει ως αίτιο ή αποτέλεσμα την κατοχή του θαλάσσιου χώρου⁷.
- αν και υφίσταται καθεστώς οριοθέτησης περιοχών κυριαρχίας ή δικαιοδοσίας, εντούτοις αυτές περιστέλλονται κατά το μάλλον ή το ήττον από την παγκόσμια αρχή της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας, το δικαίωμα υπέρπτησης και τα δικαιώματα του κράτους «σημαίας». Διαρρηγνύοντας ποικιλοτρόπως και με διάφορες εντάσεις τις δύο τελευταίες μορφές κυριαρχίας που αναφέρει ο Krasner⁸: την εσωτερική κυριαρχία και αλληλεξάρτηση.
- η ανάπτυξη και η διατήρηση ικανοτήτων (συστατικό στοιχείο της Θαλάσσιας Ισχύος) απαιτεί πόρους και χρόνο, εφόσον δεν προϋπάρχουν.

συνεπώς η μοναδικότητα αυτή –η οποία ταυτόχρονα αποτελεί παράγοντα πολυπλοκότητας- καθιστά δόκιμη αλλά και αναγκαία τη διακριτή εξέταση της Θαλάσσιας Στρατηγικής ως ξεχωριστού κλάδου.

⁷ Αν και εδώ υπάρχει μια εξαίρεση καθώς ορίσαμε ως θαλάσσιο πεδίο και τα νησιά, βράχους, υφάλους, χάριν των οποίων έχουν ξεσπάσει συγκρούσεις και εντάσεις παγκοσμίως. Ωστόσο εδώ ο θαλάσσιος χώρος χρησιμοποιείται για να ορίσει το υδάτινο στοιχείο, διακριτός από την έννοια πεδίο.

⁸ Krasner (1999), *Sovereignty: Organized Hypocrisy*, New Jersey: Princeton University Press

Περίληψη Κεφαλαίων

Ξεκινώντας την ανάλυση προκειμένου να καταλήξω στις απαντήσεις του ερωτήματος, θεώρησα δόκιμο το **Πρώτο Κεφάλαιο** να αναλωθεί σε μια θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος, αποφεύγοντας την εξαντλητική παράθεση ορισμών και θεωρητικών πλαισίων, ώστε να τεθούν τα κριτήρια και οι παράγοντες επί των οποίων θα αναλυθεί, θα αξιολογηθεί και θα ταξινομηθεί η κινέζικη Θαλάσσια Στρατηγική. Καθορίζονται τα χαρακτηριστικά που θα ανάμενε κανείς από τη Θαλάσσια Στρατηγική ενός κράτους εάν αυτό υπαγόταν σε κάποια θεώρηση Διεθνών Σχέσεων (Επιθετικό / Αμυντικό Ρεαλισμό, Θεσμικό / Οικονομικό Φιλελευθερισμό, Στρατηγική Κουλτούρα).

Στο **Δεύτερο Κεφάλαιο** θα αναπτυχθούν εν συντομία οι θεωρίες των Mahan – Corbett, καθώς και άλλες θεωρίες για το θαλάσσιο πεδίο, ήσσονος μεν αποδοχής, αλλά ενδεχόμενα σημαντικές στην περίπτωση της Κίνας. Σκοπός της αναφοράς θα είναι να τεθούν κριτήρια ταξινόμησης αλλά και να αποδοθεί το ερμηνευτικό πλαίσιο στο οποίο εκλαμβάνονται αυτές οι στρατηγικές στην παρούσα μελέτη, ιδιαίτερα όσον αφορά αυτή του Mahan. Τέλος το τρίτο μέρος, καθαρά στρατιωτικό, ασχολείται με τα κριτήρια κατάταξης των ναυτικών δυνάμεων ανάλογα με τις αποστολές που είναι σε θέση να αναλάβουν και ανάλογα με την έκταση προβολής της ισχύος τους. Επίσης θα αναφερθούν κριτήρια ταξινόμησης των υπερπόντιων ναυτικών βάσεων, ανάλογα με τη χρησιμότητά τους.

Το **Τρίτο Κεφάλαιο** εισέρχεται στη βαθιά ιστορική παράδοση της ασχολίας της Κίνας στο θαλάσσιο πεδίο, τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά και τις αντιλήψεις που άπτονται της θαλάσσιας ενασχόλησης και ενδεχόμενα επιδρούν έμμεσα ή άμεσα στη χάραξη και στη διαμόρφωση της Θαλάσσιας Στρατηγικής, φλερτάροντας με την υποψία εντοπισμού ψηγμάτων Στρατηγικής Κουλτούρας. Τέλος θα αναφερθούν κυρίαρχες αντιλήψεις που άπτονται του θαλάσσιου πεδίου.

Το **Τέταρτο Κεφάλαιο** αναφέρεται στις εξαγγελθείσες επίσημες πολιτικές, πρωτοβουλίες, σκέψεις κινέζων αξιωματούχων μετά το ΒΠΠ που άπτονται ή αφορούν άμεσα τη Θαλάσσια Στρατηγική και Ισχύ της χώρας.

Το **Πέμπτο Κεφάλαιο** ασχολείται με το καθ' ύλην αντικείμενο της μελέτης, τη Θαλάσσια Στρατηγική της Κίνας. Στο πρώτο τμήμα θα γίνει γεωπολιτική ανάλυση, στο δεύτερο θα αναφερθούν τα ζητήματα ασφάλειας και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει / αντιλαμβάνεται η Κίνα στο θαλάσσιο πεδίο. Στο τρίτο καταγράφεται ο τρόπος με τον οποίο επιδιώκεται να εφαρμοσθεί η θαλάσσια ισχύς και στη συνέχεια στο τέταρτο γίνεται εκτενής ανάλυση των

δράσεων της θαλάσσιας στρατηγικής ανά περιοχή περιλαμβανομένων όλων των περιφερειακών διαμαχών-διεκδικήσεων της Κίνας. Το πέμπτο έκτο και έβδομο μέρος παρουσιάζουν τη σύνθεση, τη δομή, την εξέλιξη και τις πηγές ισχύος του κινέζικου ναυτικού (PLAN) και των υπερπόντιων ναυτικών βάσεων και ευκολιών. Στη συνέχεια στο όγδοο μέρος ασχολείται με το κομμάτι της μη στρατιωτικής θαλάσσιας ισχύος, αναφέροντας όλες τις δραστηριότητες μη στρατιωτικού χαρακτήρα, πολλές εκ των οποίων έχουν επίδραση και στο στρατιωτικό τομέα ή στρατιωτικές / παραστρατιωτικές προεκτάσεις. Τέλος στο έβδομο τμήμα γίνεται σύντομη αναφορά στον παγκόσμιο ρόλο του PLAN.

Το **Έκτο Κεφάλαιο**, συνθέτοντας τα προηγούμενα αποτυπώνει και στοιχειοθετεί την τυπολογία της κινέζικης Θαλάσσιας Στρατηγικής επί των αξόνων / κατηγοριών που τέθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο.

Τέλος το **Έβδομο Κεφάλαιο**, εδράζοντας στο προηγούμενο, επιχειρεί μια εκτίμηση για τις μελλοντικές επιδιώξεις της Κίνας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Αναμενόμενα χαρακτηριστικά Θαλάσσιας Στρατηγικής της Κίνας σύμφωνα με τα κυρίαρχα ρεύματα σκέψης

*Ο ανταγωνισμός, αν δεν διατηρείται με τεχνητά μέσα,
καταλήγει στην ίδια την εξάλειψή του, αφού οδηγεί
στην ολοκληρωτική νίκη ενός από τους δύο αντιπάλους*
[Bernard Russell, 1938]

Στην εισαγωγή είδαμε ότι αφετηρία της μελέτης αποτελεί η αντίληψη ότι η Κίνα έχει αυξήσει κατακόρυφα τη Θαλάσσια Ισχύ της. Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν ένα κράτος να αυξήσει την ισχύ του; Οι διαφορετικές αναλυτικές θεωρήσεις των Διεθνών Σχέσεων, μας προσφέραν πλειάδα διαφορετικών αιτιών, μερικές εκ των οποίων είναι οι ακόλουθες :

- αυτοβοήθεια
- φιλοδοξία ηγεμονισμού σε περιφερειακό / παγκόσμιο επίπεδο.
- αποκατάσταση εδάφους ή ύπαρξη εδαφικών διαφορών / διεκδικήσεων.
- δίλημμα ασφαλείας
- ...προστασία οικονομικής δραστηριότητας.
- ...χρήση της ισχύος ως τροφοδότη της οικονομικής ανάπτυξης.
- ...εσωτερικοί παράγοντες όπως ο εθνικισμός ή ανταγωνισμός οργανισμών.
- ...στρατηγική κουλτούρα που επιβάλλει την ισχυροποίηση.

κάποιες από τις παραπάνω αιτίες οδηγούν το κράτος σε ενσωμάτωση στο Διεθνές Σύστημα (status quo), άλλες σε αμφισβήτηση του για λόγους αναθεωρητικούς ή επαναφοράς του σε κάποια πρότερη κατάσταση (revisionist ή status quo ante) και τέλος σε απομόνωσή του από το Διεθνές Σύστημα (isolation). Σε κάθε περίπτωση όμως η αύξηση της ισχύος προκαλεί κατ' ελάχιστον μεταβολές των ήδη διαμορφωμένων συσχετισμών και στο άλλο άκρο επιθυμία για περισσότερη ισχύ. Σίγουρα πάντως το τελικό αποτέλεσμα είναι η ανάπτυξη ανταγωνισμών, ο τρόπος διευθέτησης των οποίων ποικίλλει ανάλογα με τους συσχετισμούς αλλά και τα αίτια που οδήγησαν στην αύξηση της ισχύος. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στα χαρακτηριστικά της Θαλάσσιας Στρατηγικής της Κίνας εφόσον υπαγόταν σε καθένα εκ των τριών θεωρήσεων των Διεθνών Σχέσεων.

2.1 Ρεαλισμός

Επιλέγοντας ως επίπεδο ανάλυσης το Διεθνές Σύστημα, ουσιαστικά οδηγούμαστε στις θεωρήσεις του Νεορεαλισμού και δευτερευόντως του νεοκλασσικού ρεαλισμού. Ο πρώτος αναγνωρίζοντας την άναρχη φύση του Διεθνούς Συστήματος και την ανισοκατανομή ισχύος, καταλήγει ότι η ενέργεια των κρατών προσανατολίζεται στην αντιμετώπιση του διλήμματος ασφαλείας. Με εφιαλτήριο την ανάγκη για ασφάλεια τα κράτη αναζητούν ισχύ. Το μέγεθος της ισχύος που θα αναζητήσουν αποτελεί την αναλυτική διαφοροποίηση των δύο επιμέρους σχολών του νεορεαλισμού:

α. Ο *αμυντικός ρεαλισμός*, θεωρεί ότι τα κράτη αναζητούν το ελάχιστο επίπεδο ισχύος που απαιτείται για να εξασφαλίσουν ασφάλεια ή για να εξισορροπήσουν ένα επικίνδυνο ανταγωνιστή. Παράλληλα αρκετοί ακόλουθοι της συγκεκριμένης σχολής εκτιμούν ότι οι επιθετικές πράξεις που προκαλούν πολεμική σύρραξη έχουν πολύ μεγαλύτερο κόστος, συνεπώς τα κράτη αποφεύγουν ενέργειες που οδηγούν σε πολεμική σύρραξη, αλλά προσπαθούν να επιτύχουν το ελάχιστο των ηγεμονικών τους επιδιώξεων χωρίς πόλεμο⁹. Γενικά ο αμυντικός ρεαλισμός στέκεται διστακτικά στο επίπεδο εκτίμησης των μελλοντικών επιδιώξεων μιας αναδυόμενης δύναμης.

β. Αντίθετα ο *επιθετικός ρεαλισμός* θεωρεί ότι τα κράτη αναζητούν να μεγιστοποιήσουν την ισχύ τους. Μάλιστα ο βασικότερος εκπρόσωπος της σχολής αυτής, συγκεκριμενοποιεί ότι τα κράτη «*αναζητούν να μεγιστοποιήσουν την ισχύ τους σε σχέση με τους άλλους*» (Mearsheimer, 2001)¹⁰, συνεχίζοντας ότι απώτερος σκοπός της μεγιστοποίησης αυτής είναι η εξασφάλιση περιφερειακής ηγεμονίας (regional hegemony). Ένα ακόμα σημαντικό επιχείρημα του Mearsheimer, υπήρξε η προσθήκη του γεωγραφικού παράγοντα ως καταλύτη της επιθυμίας και της δυνατότητας ηγεμονισμού. Ενώ όσον αφορά την Κίνα έχει προβλέψει ότι «*η Κίνα δεν θα είναι μια status quo power, αλλά μια επιθετική χώρα που θα προσπαθήσει να επιτύχει περιφερειακή ηγεμονία (regional hegemony)*»¹¹(J. Mearheimer, 2001).

Προς επίρρωση του Mearsheimer – αν και πολλά χρόνια νωρίτερα-, ο επίσης ρεαλιστής Robert Gilpin, έχει αναφέρει : «*όσο αυξάνεται η σχετική ισχύς, τόσο ένα αναδυόμενο κράτος θα προσπαθήσει να αλλάξει τους κανόνες του συστήματος*»¹² (Robert Gilpin, 1981). Ενώ ένας ακόμα ρεαλιστής θα προβλέψει ότι «*η ανάπτυξη της Κίνας ως ευήμερο και ισχυρό*

⁹ J. Glenn & D. Howlett, (2004), *Neorealism versus strategic culture*, Burlington: Ashgate Publishing Ltd p. 239-245

¹⁰ Mearsheimer, (2001), *The tragedy of great powers politics*, New York : W.W. Norton and Company

¹¹ ibid p. 408

¹² Gilpin, Robert (1981), *War and Change in World Politics*, Princeton: Princeton University Press.

κράτος θα την κάνει πιο απαιτητική και με λιγότερη τάση να συνεργαστεί με τις άλλες δυνάμεις»¹³, (Denny Roy, 1994).

Στον αντίποδα του νεορεαλισμού, ο νεοκλασσικός ρεαλισμός εκτιμά ότι τα κράτη προσλαμβάνουν με διαφορετικούς τρόπους τις προκλήσεις του Διεθνούς Συστήματος, τις οποίες και αξιολογούν με βάση τα εσωτερικά χαρακτηριστικά τους. Υπό αυτό το συλλογισμό, η αύξηση της ισχύος θα χρησιμοποιηθεί με βάση ιδιαίτερα πολιτικά / πολιτιστικά χαρακτηριστικά της Κίνας.

Αν ακολουθήσουμε τις δύο αυτές τάσεις του νεορεαλισμού συμπεραίνουμε ότι η αύξηση της Θαλάσσιας Ισχύος της Κίνας προκαλείται από ένα φάσμα επιδιώξεων και πολιτικών που κυμαίνονται μεταξύ των ακραίων επιλογών της ηγεμονίας - αναθεωρητισμού και της «Συνεργαζόμενης στο Διεθνές Σύστημα Υπερδύναμης», ενώ οι απορρέουσες από το νεοκλασσικό ρεαλισμό επιλογές κινούνται εντός του φάσματος.

Θεωρώντας αυτό το φάσμα στρατηγικών επιλογών, οι ενδεικτικοί παράγοντες που θα μας οδηγούσαν να κατατάξουμε μια Θαλάσσια Στρατηγική στις δύο ακραίες επιλογές του ρεαλισμού θα ήταν :

Ηγεμονία	Υπερδύναμη status quo (συνεργατική)
Αύξηση Ισχύος σε σχέση με τους ανταγωνιστές. Επιθετική Ισχύς.	Απόκτηση επαρκούς ισχύος ώστε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις ασφάλειας και τις εναντίον της απειλές. Αποτρεπτική Ισχύς.
Προτεραιότητα η απόκτηση επιθετικών μέσων ναυτικής ισχύος, με σκοπό την κυριαρχία περιοχών και εκτός του θαλάσσιου χώρου της. Δυνατότητα προβολής ναυτικής Ισχύος σε παγκόσμιο επίπεδο.	Απόκτηση αμυντικών μέσων ναυτικής ισχύος με σκοπό τη δυνατότητα ελέγχου του χώρου της
Αυτονομία αμυντικής βιομηχανίας	Ανάπτυξη βάσεων οικονομικού ενδιαφέροντος

¹³ Roy, Denny (1994) «Hegemon on the horizon? China's threat to East Asian security» *International Security*, 19 (1) 149-168.

Ανάπτυξη ναυτικών βάσεων σε Εφαρμογή της Συνθήκης του Διεθνούς περιφερειακό / παγκόσμιο επίπεδο και Δικαίου Θαλάσσης έλεγχος στρατηγικών σημείων.

Επιδιώξεις θαλασσίων ζωνών πέραν των καθοριζόμενων στην UNCLOS. Επίλυση διενέξεων στο θαλάσσιο πεδίο, με διαπραγματευτικό πνεύμα Ερμηνευτική εφαρμογή της Συνθήκης και (προστατεύοντας τα κρίσιμα συμφέροντα), διαχείριση θαλασσίων ζωνών προσφυγή σε θεσμούς.

Επιδίωξη εφαρμογής της αρχής Η θαλάσσια ισχύς προσανατολίζεται στον «ελευθερίας της ναυσιπλοΐας» στο εμπορικό τομέα και στην προστασία αυτού θαλάσσιο χώρο άλλων κρατών. (πχ προστασία SLOC).

Πρόσκτηση επιθετικών μέσων με σκοπό Συμμετοχή σε διεθνείς συνεργασίες που την αναθεώρηση του status quo (revisionist προασπίζουν και τα δικά της συμφέροντα / status quo ante).

Ανάπτυξη και προστασία των οικονομικών Χρήση των θαλασσίων ζωνών της της δυνατοτήτων και παραμονή αυτών υπό σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. κρατικό έλεγχο.

Αποστολές ναυτικού ισοσταθμισμένες μεταξύ προβολής ισχύος και διαχείρισης παγκόσμιων/ περιφερειακών κρίσεων.

1.2 Φιλελευθερισμός

Προβάλλοντας το κόστος που προκαλεί ο διεθνής ανταγωνισμός ισχύος, οι θεωρήσεις του νεοφιλελευθερισμού¹⁴ επικεντρώνονται στην απόδειξη και προβολή των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη διεθνή συνεργασία και την αλληλεξάρτηση μεταξύ των κρατών.

Σύμφωνα με τον πρώτο πυρήνα των θεωρήσεων η ένταξη της Κίνας σε διεθνείς θεσμούς και καθεστώτα θα συμβάλλει στην ομαλή ολοκλήρωσή της στο Διεθνές Σύστημα και στη συστολή ή εξάλειψη των ηγεμονικών και αναθεωρητικών της επιδιώξεων και βλέψεων, καθώς τα κράτη μέσα από τη θεσμική τους πλαισίωση επιτυγχάνουν μακροπρόθεσμα κέρδη, έναντι των βραχυπρόθεσμων κερδών που απορρέουν από τις πολιτικές ανταγωνισμού. Η ένταξη της Κίνας σε πολυμερείς οργανισμούς όπως η ASEAN, East Asia

¹⁴ Στην παρούσα μελέτη κρίθηκε σκόπιμη η εξέταση μόνο των θεωρήσεων του νεοφιλελευθερισμού, με την παραδοχή ότι το υφιστάμενο πολιτικό καθεστώς της Κίνας είναι αδύνατο να συμπεριλάβει την πολιτική της σε θεωρήσεις του κλασσικού φιλελευθερισμού, όπως αυτή της δημοκρατικής ειρήνης.

Summit, APEC, κτλ, διμερείς συμφωνίες και συμμετοχή σε διεθνείς συμφωνίες και συμβάσεις (πχ UNLCOS) αποτελεί ορόσημο για τη συγκεκριμένη θεώρηση.

Η δεύτερη νέο φιλελεύθερη θεώρηση, αφορά την αλληλεξάρτηση των κρατών, επακόλουθο της συμμετοχής τους στο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό και στρατηγικό περιβάλλον. Η οικονομική αλληλεξάρτηση καθιστά τον πόλεμο και τον ανταγωνισμό μεταξύ τους, εντελώς ασύμφορη δραστηριότητα. Οι διαφορές επιλύονται σε πολυμερές επίπεδο.

Είναι σαφές ότι περιοριστικός παράγοντας και των δύο θεωρήσεων αποτελεί το γεγονός ότι η Κίνα δεν είναι δημοκρατικό κράτος, απαραίτητη προϋπόθεση των φιλελεύθερων θεωρήσεων¹⁵. Όπως επίσης και το γεγονός ότι η αλληλεξάρτηση δεν αποτελεί την επαρκή συνθήκη για απόταξη των ανταγωνιστικών και συγκρουσιακών πολιτικών¹⁶. Στη φιλελεύθερη θεώρηση οι απαιτήσεις για εξισορρόπηση ισχύος που προκύπτουν από προκλήσεις και ελλείμματα ασφάλειας καλύπτονται από το καθεστώς της συλλογικής ασφάλειας (collective security), υπό το οποίο μια ενωμένη κοινότητα κρατών αντιμετωπίζει ένα επιτιθέμενο.

Η ένταξη και αποδοχή του status quo, η απόρριψη διεκδικήσεων και ηγεμονικών φιλοδοξιών, η προσφυγή στη θεσμική διευθέτησή διαφορών, καθώς επίσης και η προώθηση της συμμετοχής σε οργανισμούς και συνθήκες, αποτελούν ενδείξεις υπαγωγής στο ρεύμα αυτό του φιλελευθερισμού. Με άλλα λόγια η πολιτική της ενσωμάτωσης (benevolence) που αναφέρθηκε ως ένα εκ των δύο πιθανά σενάρια στη σελ. 5.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω οι ενδεικτικοί παράγοντες που θα μας οδηγούσαν να κατατάξουμε τη Θαλάσσια Στρατηγική της Κίνας ως απότοκο φιλελεύθερων θεωρήσεων:

Ναυτική ισχύς εστιασμένη σε μέσα επιτήρησης και αστυνόμευσης με σκοπό τη διαφύλαξη της good order at sea.

Αμυντικά μέσα

Προσανατολισμός στην ανάπτυξη και αύξηση της εμπορικής θαλάσσιας ισχύος.

Συνεργατική διευθέτηση διεκδικήσεων

¹⁵ Όπως επίσης και το γεγονός ότι χώρες σε καθεστώς εκδημοκρατισμού, συνήθως τείνουν προς συγκρουσιακές πολιτικές.

¹⁶ όπως συνέβη στον Α ΠΠ.

Εφαρμογή διεθνών συνθηκών, όπως για πχ UNCLOS.

Συμμετοχή σε περιφερειακούς οργανισμούς χωρίς κρατική ατζέντα εξυπηρέτησης κρατικών επιδιώξεων.

Συμμετοχή σε οργανισμούς συλλογικής ασφάλειας.

Αντιμετώπιση από κοινού με άλλα κράτη παγκόσμιων προκλήσεων και κρίσεων (πχ πειρατεία, ανθρωπιστικές αποστολές).

1.3 Κονστρουκτιβισμός – Στρατηγική Κουλτούρα

Όπως είδαμε μέχρι τώρα οι θεωρίες του ρεαλισμού και του φιλελευθερισμού επαληθεύουν την παραδοχή που έγινε στην εισαγωγή, ότι η πολιτική της Κίνας θα κυμανθεί μεταξύ επέκτασης και ήπιας ενσωμάτωσης εξαιτίας των δομικών χαρακτηριστικών του Διεθνούς Συστήματος (αναρχία ή αλληλεξάρτηση). Πως υπεισέρχεται λοιπόν η θεώρηση του κονστρουκτιβισμού ;

Ο κονστρουκτιβισμός δεν αποτελεί αντιθετική επεξηγηματική ανάλυση των διεθνών σχέσεων, καθώς τα τελικά του συμπεράσματα δεν υπερβαίνουν τις εκτιμήσεις των δύο προηγούμενων παραδειγμάτων (ρεαλισμός, φιλελευθερισμός), αντίθετα εμπεριέχονται στο φάσμα τους. Ο κονστρουκτιβισμός αντιβαίνει την αφετηριακή υπόθεση της δομής του διεθνούς συστήματος, αντικαθιστώντας υλικές και θεσμικές μεταβλητές συστήματος με μεταβλητές που ενσταλάζονται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των δρώντων όπως αξίες, ιδέες, αντιλήψεις, παραδόσεις. Σύμφωνα με τις τελευταίες διαμορφώνονται οι επιλογές πολιτικής και αντίδρασης του κράτους στα εξωτερικά ερεθίσματα και χαράζονται οι στρατηγικές του.

Μια από τις σημαντικότερες εννοιολογικές υποθέσεις του κονστρουκτιβισμού αποτελεί αυτή της Στρατηγικής Κουλτούρας. Τρεις από τους κυριότερους ορισμούς της έννοιας που έχουν δοθεί και θα αποτελέσουν βάση της μελέτης είναι :

«το άθροισμα ιδεών, συναισθηματικών απαντήσεων και προτύπων συμπεριφοράς που τα μέλη της εθνικής στρατηγικής κοινότητας έχουν αποκτήσει μέσω καθοδήγησης ή μιμητισμού και διαμοιράζονται μεταξύ τους»¹⁷ [Snyder, 1977]

«διακριτά εθνικά στυλ με βαθιές ρίζες ιστορικής εμπειρίας. Η στρατηγική κουλτούρα αναφέρεται σε τρόπους σκέψης και συμπεριφοράς σε σχέση με τη δύναμη που πηγάζουν από την αντίληψη της ιστορικής εμπειρίας, από φιλοδοξίες για υπεύθυνη συμπεριφορά με εθνικούς όρους»¹⁸ [Colin Gray, 1981] και τέλος

«η στρατηγική κουλτούρα είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα συμβόλων (δομή επιχειρημάτων, γλώσσα, μεταφορές) που δρα ώστε να δημιουργεί μακροχρόνιες στρατηγικές προτιμήσεις, διαμορφώνοντας αντιλήψεις για το ρόλο και την αποτελεσματικότητα της στρατιωτικής ισχύος στα διακρατικά θέματα, μεταμφιέζοντας αυτές τις αντιλήψεις με τέτοια αύρα ώστε αυτές οι επιλογές να φαίνονται ως οι μοναδικές αποτελεσματικές»¹⁹ [Alastair Johnston, 1995].

Συνοψίζοντας τους τρεις ορισμούς η στρατηγική κουλτούρα τροφοδοτούμενη από πρότυπα συμπεριφοράς, σύμβολα και ιστορικές εμπειρίες παράγει ως απάντηση σε προκλήσεις και φιλοδοξίες, διακριτές (εθνικές) στρατηγικές επιλογές που γίνονται αντιληπτές ως οι μοναδικές (ή οι πλέον) αποτελεσματικές. Παράγονται δηλαδή τυποποιημένες αντιδράσεις για συγκεκριμένες καταστάσεις.

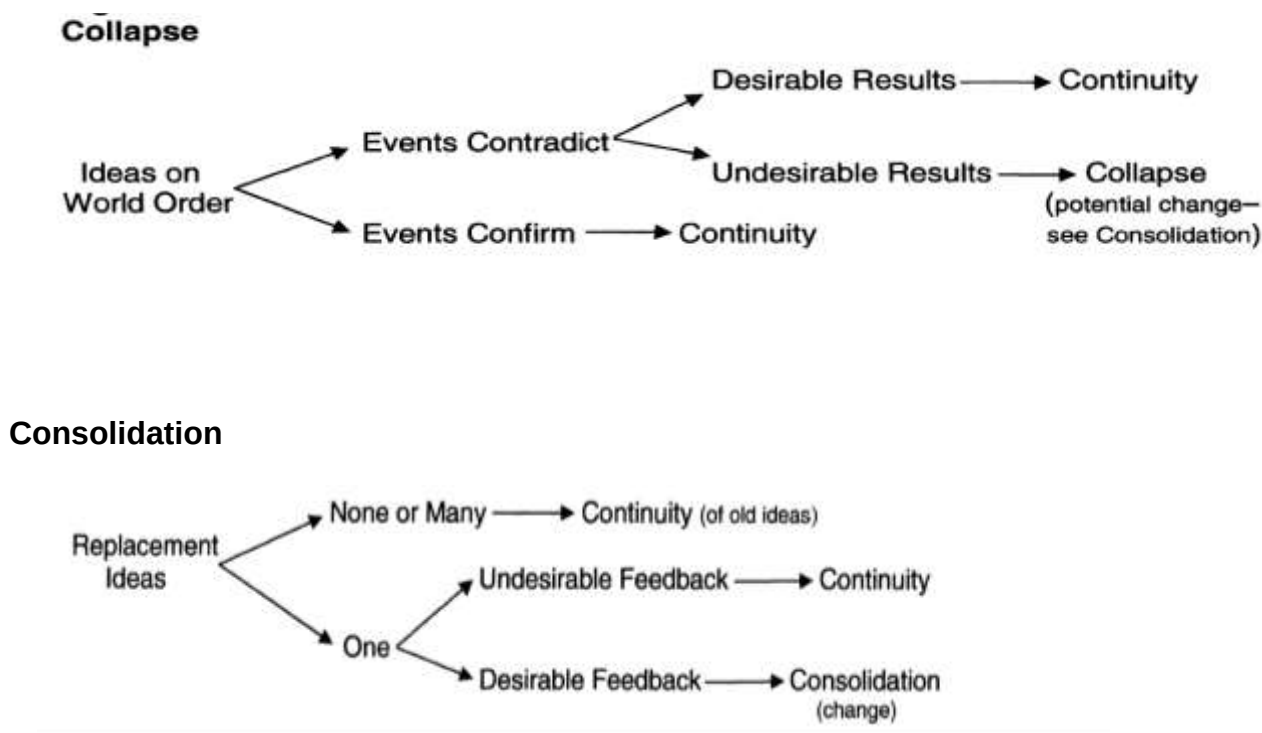
Η διαμορφωθείσα στρατηγική κουλτούρα είναι δυνατόν να αλλάζει ραγδαία ή σταδιακά. Οι ακραίες αλλαγές μπορεί να προκληθούν από ένα ισχυρό κλονισμό που θα δείξει την αποτυχία των συμπερασμάτων της, όπως για πχ ένας πόλεμος ή μια επανάσταση. Αντίστοιχα σταδιακές αλλαγές μπορεί να συμβούν από την υιοθέτηση παραδειγμάτων από το εξωτερικό περιβάλλον ή από την άνοδο στα ανώτερα επίπεδα των λήψεων αποφάσεων ατόμων με καινοτόμες ιδέες. Στα παρακάτω δύο σχήματα φαίνεται παραστατικά η εξήγηση του τρόπου αλλαγής ή διατήρησης της στρατηγικής κουλτούρας :

¹⁷ Jack Snyder (1977), *The Soviet Strategic Culture: Implications for Limited Nuclear Options*, Santa Monica: RAND Corp.

¹⁸ Στο Maj. Craig Martin *Assessing the impact of Strategic Culture on Chinese Security Policies in South East Asia*, Kansas: School of Advanced Military studies, p.17.

¹⁹ Alastair Ian Johnston (1995), *Cultural Realism, Strategic Culture and Grand Strategy in Chinese History*, Princeton: Princeton University Press, p. 36

Σχήμα 2: Διάρρηξη – Διατήρηση Στρατηγικής Κουλτούρας

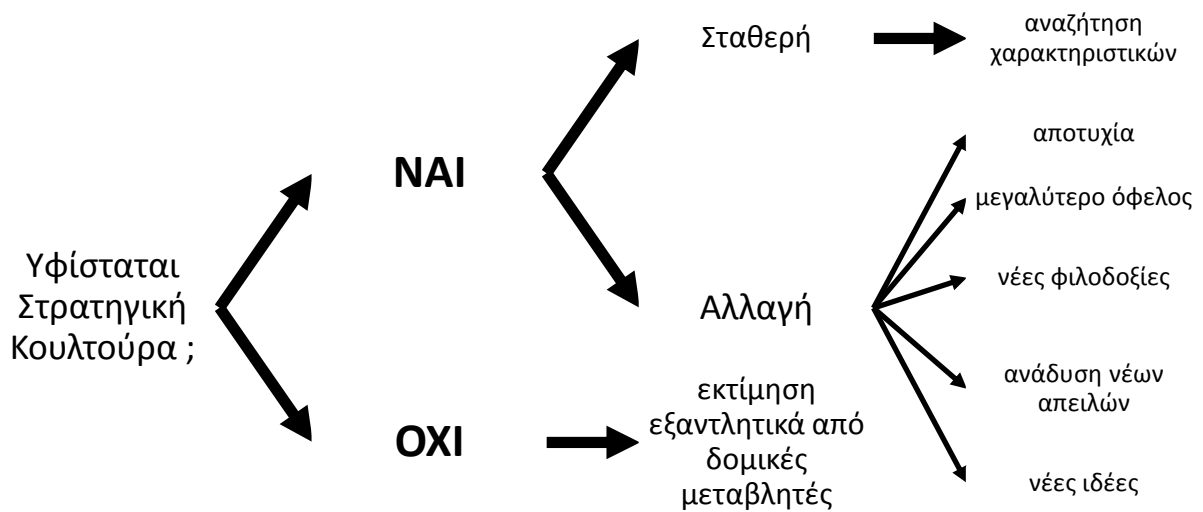

Source [Legro, 2007]²⁰

Η συγκεκριμένη μελέτη θα ασχοληθεί με την ανάλυση της στρατηγικής κουλτούρας στο macro environmental επίπεδο, εστιάζοντας στην αναζήτηση ιστορικών εμπειριών και εθνοπολιτισμικών χαρακτηριστικών. Τελικό επιθυμητό αποτέλεσμα της αναζήτησης μας είναι : πρώτον να προσδιορίσουμε εάν η στροφή της Κίνας προς το Θαλάσσιο πεδίο είναι συνέπεια στρατηγικής κουλτούρας ή εφόσον αυτό δεν ισχύει εάν η στροφή στη θάλασσα είναι αποτέλεσμα οριστικής αλλαγής Στρατηγικής Κουλτούρας ή αν βρισκόμαστε στο μεταίχμιο αλλαγής. Σε περίπτωση που ισχύει το τελευταίο, (δηλ. μετάβαση στρατηγικής Κουλτούρας), θα πρέπει να προσδιοριστούν οι λόγοι που την προκάλεσαν ώστε να χρησιμοποιηθούν ως ενδεικτικοί παράγοντες εκτίμησης των στοχεύσεών της.

²⁰ Jeffrey W. Legro (2007) «What China Will Want: The Future Intentions of a Rising Power», *Perspectives on Politics*, Vol. 5, No. 3 (Sep., 2007), pp. 515-534, URL: <http://www.jstor.org/stable/20446501> .Accessed: 16/05/2011 13:50.

Σχήμα 3 – Αναζήτηση Στρατηγικής Κουλτούρας

Σε δεύτερο βαθμό θα ερευνηθεί εάν η Κίνα διαθέτει στρατηγική κουλτούρα όσον αφορά τη χρήση της Ναυτικής Ισχύος ή γενικά της Στρατιωτικής ισχύος της, αν υφίσταται επιρροές που την οδηγούν στη διαμόρφωση νέας κτλ.

Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα όποια ευρήματα προκύψουν (πχ ύπαρξη στρατηγικής κουλτούρας παλαιάς ή νέας) θα χρησιμοποιηθούν ως παρεμβαλλόμενη μεταβλητή (intervening variable) στο φάσμα επιλογών του ρεαλισμού ή του φιλελευθερισμού (ανάλογα με το αποτέλεσμα της μελέτης). Αυτό σημαίνει ότι θα λειτουργήσουν καθοδηγητικά ώστε να εκτιμηθεί η επιλογή της Κίνας μεταξύ του φάσματος επιλογών που προέκυψαν στα προηγούμενα κεφάλαια.

Κεφάλαιο 2

Χαρακτηριστικά Παραδειγμάτων Ναυτικής Στρατηγικής

τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἄλλο
τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχῃ, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι,
ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίνεσθαι.
[Θουκυδίδης]

Η διαμάχη των ανά τον κόσμο στρατιωτικών και στρατηγικών αναλυτών για τη φύση της ναυτικής ισχύος της Κίνας, η προσπάθεια τυπολογίας και ταύτισης αυτής με το mahanian ή με το corbettian παράδειγμα θα αποτελέσει πεδίο αναζήτησης. Πολλοί αναλυτές εστιάζοντας στην άνοδο της ισχύος του PLAN, επισημαίνουν τη mahanian τελεολογία του, τον προορισμό του να δώσει την αποφασιστική μάχη ώστε να επιτύχει την πρωτοκαθεδρία. Στον αντίποδα αρκετοί έχοντας ως αφετηρία συσχετισμούς ισχύος αλλά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της Κίνας, περιορίζουν τη λειτουργία του PLAN στο πλαίσιο της corbettian λογικής (logic), προσεγγίζοντας το οικοδόμημα της ναυτικής ισχύος της Κίνας υπό το πρίσμα της εξυπηρέτησης κρατικών πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων με τοπικές θαλάσσιες επιδιώξεις. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να επισημανθεί ότι το πρόσημο της διαμάχης πέραν των παρατιθέμενων επιχειρημάτων καθορίζεται και από τις τρέχουσες εξελίξεις όπως η εξαγγελία προγραμμάτων εξοπλισμών, η πρόσκτηση νέων μονάδων, ναυτικά συμβάντα κτλ., αλλά και από προσπάθειες επίδρασης των ενεργειών άλλων δρώντων στην περιοχή. Λειτουργεί δηλαδή σε ένα είδος «χρηματιστηριακής» λογικής, από την οποία και επιθυμούμε να ξεφύγουμε προσηλώνοντας την αξιολόγησή μας στη λογική της εξέλιξης και δομής του PLAN, επιχειρώντας μια θετικιστική προσέγγιση. **Ένα σημαντικό στοιχείο που χρησιμοποιώ ως παραδοχή συγκρίνοντας τους δυο μεγάλους θεωρητικούς, είναι ότι η mahanian logic δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει τις βλέψεις μιας αναδυόμενης ναυτικής δύναμης σε αντιδιαστολή με την corbettian λογική που απευθυνόταν σε μια παρακμάζουσα θαλασσοκράτειρα δύναμη.**

Η κατάταξη του διαφαινόμενου τρόπου άσκησης της Θαλάσσιας Ισχύος, εστιάζοντας στη Ναυτική Ισχύ, αποτελεί το πρώτο στάδιο του εγχειρήματος. Θα τεθούν οι παράγοντες υπό τους οποίους η Ισχύς, η δράση και η εξέλιξη του κινέζικου Ναυτικού θα συγκριθεί με κυρίαρχες θεωρίες και αντιλήψεις περί της ναυτικής ισχύος όπως αυτές του Αμερικάνου Ναυάρχου Α.Τ. Mahan και του Άγγλου ιστορικού J. Corbett, αλλά και άλλες λιγότερο

γνωστές όπως του Σοβιετικού Ναυάρχου Gorshkov. Η mahanian σκέψη θα προσεγγιστεί κυρίως στον πυρήνα της λογικής της (logic).

Αν και το πλέον δόκιμο θα ήταν η κατηγοριοποίηση να λαμβάνει χώρα από τα χαμηλότερα προς τα υψηλότερα επίπεδα, ωστόσο εδώ η αναζήτηση και απόθεση παραγόντων γίνεται με φορά «από πάνω προς τα κάτω», από το επίπεδο της Υψηλής Στρατηγικής προς αυτό της τακτικής.

Το δεύτερο κομμάτι του εγχειρήματος, αποτελεί εν μέρει ενδεικτικό παράγοντα κατάταξης του PLAN σε mahanian ή corbettian navy. Επιδιώκοντας την κατάταξη του ναυτικού ανάλογα με τις δυνατότητές του. Αν το PLAN είναι ένα ωκεάνιο ναυτικό (blue navy), ένα ναυτικό περιφερειακής ισχύος (green navy) ή αν παραμένει το παράκτιο ναυτικό (brown navy) της περιόδου του Mao. Ο τρόπος που συντίθεται και αξιοποιείται η ισχύς καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και το λόγο ύπαρξής της.

Καθώς το παγκόσμιο εμπόριο διεξάγεται κατά 90% δια θαλάσσης, είναι αντιληπτό ότι η θαλάσσια ισχύς εκτός απ' το ότι βρίσκεται στον πυρήνα της παγκοσμιοποίησης, αποτελεί μέσω της ναυτικής ισχύος βασικό πυλώνα σταθερότητας του συστήματος αυτού. Το επόμενο βήμα θα είναι να προσδιοριστεί για ποιο σκοπό προορίζονται οι δυνατότητές του PLAN, τι είδους αποστολές είναι σε θέση να εκπληρώσει. Αν το PLAN είναι προσηλωμένο σε αποστολές χρήσης ισχύος (modern navy) ή αν δομείται και προσανατολίζεται να αναλάβει μεταμοντέρνο ρόλο (post-modern navy);

Τέλος η εξέταση του τρόπου ανάπτυξης των υπερπόντιων βάσεων, το είδος τους και οι δυνατότητες που προσφέρουν, θα συνδράμουν προκειμένου να προσδιοριστεί το χωρικό εύρος δράσης του PLAN αλλά και ο σχεδιαζόμενος τρόπος δράσης του. Τα ευρήματα αυτά θα συνδράμουν στην αξιολόγηση των ανώτερων επιπέδων που προαναφέρθηκαν.

2.1 Mahanian Naval Strategy

2.2.1 Η θεωρία του Mahan

Η θεωρία του Α.Τ. Mahan, έχει χρησιμοποιηθεί πολλές φορές εξαντλητικά στο κανονιστικό της επίπεδο (grammar), δηλ. τις επιχειρησιακές και τακτικές θεωρήσεις της, αποφεύγοντας την αναφορά στις λογικές (logic) της. Οι κυριότερες εν συντομία θεωρήσεις που χρησιμοποιούνται αφορούν την πίστη του Mahan : στην αποφασιστική μάχη (decisive battle) με σκοπό το θαλάσσιο έλεγχο / κυριαρχία (Sea control or command), στην ύπαρξη ισχυρού και συγκεντρωμένου στόλου, στην προσπάθεια κυριαρχίας επί των εμπορικών

γραμμών για την προνομιακή πρόσβαση σε υπερπόντιες αγορές, τα οποία παράγουν ένα zero-sum game.

Εδώ δεν θα χρησιμοποιήσουμε τις βασικές αυτές αρχές του Mahan (χωρίς να παραγνωρίζονται), αλλά θα χρησιμοποιήσω τις αρχές που τις προκάλεσαν, δηλαδή την προσπάθειά του –στα τέλη του 19^{ου} αιώνα- να καθοδηγήσει ένα ήδη πλούσιο έθνος (αυτό των ΗΠΑ) στην απόκτηση ναυτικής ισχύος, ώστε να αυξήσει τον παγκόσμιο ρόλο του και την ευημερία του. Ο σκοπός αυτός θα εξυπηρετούνταν μόνο εφόσον (αρχικά) κυριαρχούσε σε ζωτικές περιοχές και όχι παγκόσμια. **Θα γίνει εξέταση ταύτισης πρωτίστως με τη λογική της θεωρίας και όχι με τα κανονιστικά της πρότυπα.**

Τα στοιχεία της θαλάσσιας ισχύος σύμφωνα με το Mahan και οι αρχές που επιδρούν στη δημιουργία Θαλάσσιας Ισχύος είναι²¹ :

Αρχές δημιουργίας Θαλάσσιας Ισχύος

- Γεωγραφική θέση κράτους, πλησίον εμπορικών δρόμων και όχι αποκλεισμένο τους από ανταγωνιστές του.
- Φυσική διαμόρφωση : τάση ανθρώπων προς τη θάλασσα, ύπαρξη προστατευμένων λιμένων και κατάλληλη ακτογραμμή για πρόσβαση στη θάλασσα.
- Μεγάλη έκταση ενδοχώρας που να παράγει πλούτο. Βασική θεώρηση του Mahan είναι ότι ο πλούτος παράγει ναυτική ισχύ η οποία τον αναπαράγει ή μάλλον τον πολλαπλασιάζει και όχι το αντίθετο δηλ. η ισχύς να παράγει πλούτο, όπως έγινε στις περιπτώσεις (Αγγλίας, Ολλανδίας).
- Μέγεθος πληθυσμού και ποσοστό ενασχόλησής του με θαλάσσιες δραστηριότητες.
- Χαρακτήρας πληθυσμού: επενδυτικού εμπορικού χαρακτήρα (πχ Ολλανδία) ή φιλαργυρία (Γαλλία) ή τάση υφαρπαγής (Ισπανία).
- Χαρακτήρας Κυβέρνησης: ανάπτυξη θαλάσσιας ισχύος και μάλιστα η αντίληψη ότι αυτή οικοδομείται από την ειρηνική περίοδο με την εξεύρεση αγορών, εξασφάλιση γεωγραφικών κόμβων.

Στοιχεία που συνθέτουν Sea power

- Ισχυρό ναυτικό για προστασία θαλάσσιων γραμμών επικοινωνιών (SLOC)
- Ίδρυση αποικιών, εμπορικών σταθμών

²¹ AT Mahan (1890), *The influence of sea power upon history, 1660-1783*, Boston: Little brown and company, reprint 1967, New York: Da Capo.

- Ίδρυση ναυτικών σταθμών σε κομβικά γεωγραφικά σημεία διπτού χαρακτήρα (dual use) δηλ. παροχής εμπορικών και στρατιωτικών ευκολιών.

Πίστευε ο Mahan ότι ο πόλεμος είναι αυτοσκοπός ;

Όχι, αντίθετα πίστευε ότι «ο πόλεμος έχει πάψει να είναι η φυσική κατάσταση»²² [Mahan,1897], η στρατιωτική δράση είναι αρωγός μεγαλύτερων συμφερόντων (οικονομικών). Ο ανταγωνισμός δεν είναι αυτοσκοπός.

Ποια η στάση του για τη χρήση του ναυτικού στον πόλεμο ;

Η θεώρηση του, υπήρξε ότι είναι αναγκαία η διάθεση ισχυρότερου ναυτικού, όχι απαραίτητα μεγαλύτερου, αλλά ικανού να υπερκεράσει τον αντίπαλο και ότι αυτό πρέπει να είναι συγκεντρωμένο²³. Οι μικρότεροι στόλοι δεν είναι αδύναμοι. Σκοπός η εκμηδένιση του αντιπάλου κατόπιν αποφασιστικής μάχης και η εκδίωξή του από το χώρο ενδιαφέροντος με τελικό σκοπό τη διακοπή της εμπορικής του δραστηριότητας και το συνεπαγόμενο οικονομικό μαρασμό του²⁴. Η στάση του στόλου έπρεπε να είναι επιθετική, να εμπλακεί με τον εχθρικό στόλο. Καταδίκασε την αμυντική στάση την παράκτια άμυνα (fortress fleet) ως παθογένεια ηπειρωτικών κρατών τα οποία χρησιμοποιούν το στόλο με όρους του στρατού ξηράς²⁵. **Ακόμα και η μάχη όμως δεν είναι αυτοσκοπός καθώς αναγνωρίζοντας ότι ο πόλεμος είναι μια επιχείρηση και σκοπό έχει best results with least cost, παραδέχεται ότι είναι θεμιτή η υποχώρηση του αντιπάλου μπροστά σε υπέρτερες δυνάμεις²⁶ και ίσως αυτό να κρύβεται πίσω από τη θεώρησή του για συγκέντρωση δυνάμεων και οικοδόμηση ισχυρού στόλου.**

Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο, όσον αφορά τη δήθεν θεώρησή του για αριθμητική υπεροπλία, είναι ότι ο ίδιος έχοντας υπόψη του τον ανταγωνισμό της θαλασσοκράτειρας Αγγλίας με την αναδυόμενη ναυτική δύναμη των ΗΠΑ, **επεδίωκε όχι να δημιουργήσει μεγαλύτερο στόλο από τον αγγλικό, αλλά έχοντας συγκεντρωμένο τον αμερικάνικο έναντι του διεσπαρμένου αγγλικού να επιτύχει υπεροχή στο σημείο ενδιαφέροντος.** Συγκεκριμένα αναφέρει ότι «η καθαρή υπεροχή έναντι του αγγλικού ναυτικού και άλλων ανταγωνιστών δεν είναι απαραίτητη, οι ΗΠΑ, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να πολεμήσουν

²² AT Mahan (1897), *The interest of America in Sea power, Present and future*, Boston : Little brown and company, reprint 1970, Freeport :Books for Libraries Press

²³ Επίδραση από Jomini.

²⁴ Αρχές που εφαρμόστηκαν πριν το Mahan από την Αγγλία κατά της Γαλλίας στους ναπολεόντειους πολέμους και μετά κατά της Γερμανίας στον Α ΠΠ και από τη Γερμανία κατά της Αγγλίας στο Β ΠΠ

²⁵ James Holmes «A fortress Fleet for China»? http://blogs.shu.edu/diplomacy/files/2012/05/009_Holmes_Layout-1a.pdf, access 30-6-2015.

²⁶ Geoffrey Till (2009), *Seapower*, London and NY : Routledge

με υψηλές πιθανότητες επιτυχίας, τη μεγαλύτερη πιθανή δύναμη που θα έρθει εναντίον τους σε ζωτικές περιοχές για τις ΗΠΑ²⁷» [Mahan, 1897].

Πίστευε όντως στη θαλάσσια κυριαρχία ;

Όχι απόλυτα, αν και το αντίθετο χρησιμοποιείται. Στο κλασσικό του έργο²⁸ του ισχυρίζεται ότι «ο θαλάσσιος έλεγχος είναι αληθινός, εντούτοις δε σημαίνει ότι τα εχθρικά πλοία ή μικρές ναυτικές δεν μπορούν να ξεφύγουν από τους λιμένες να διασχίσουν τους ωκεανούς και να παρενοχλήσουν με επιδρομές σε απροστάτευτα σημεία., ωστόσο αυτό δεν είναι ασυμβίβαστο με την έννοια του *sea control*» [Mahan 1890]. **Αυτό μας δείχνει ότι ο Mahan δεν πίστευε ότι ο θαλάσσιος έλεγχος συνεπάγεται πλήρη απουσία του αντιπάλου στο θαλάσσιο πεδίο.**

Πίστευε στην παγκόσμια θαλάσσια κυριαρχία ;

Φαίνεται πως ναι, αλλά **πίστευε στη σταδιακή οικοδόμησή της**. Ο Mahan προσπαθούσε με τη θεωρία του, να πείσει την πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ να οικοδομήσουν ναυτικό ώστε να κυριαρχήσουν αρχικά στη ζωτικής σημασίας Καραϊβική θάλασσα, με σκοπό τον έλεγχο ενός γεωγραφικού σημείου υψίστης σημασίας, τη διώρυγα του Παναμά²⁹. Στη συνέχεια εφόσον αυτό εξασφαλιζόταν θα έπρεπε να επεκταθούν στις Φιλιππίνες προκειμένου να προωθήσουν το εμπόριό τους στις αγορές της Αν. Ασίας και στη συνέχεια στη Χαβάη – νήσους Σάντουιτς, προληπτικά ώστε αποτρέψουν μια μελλοντική (και αναμενόμενη από τον ίδιο) επέκταση της Κίνας³⁰.

2.1.2 Η εφαρμογή της θεωρίας του. Σύνομες αναφορές σε Γερμανία – Ιαπωνία

Υπάρχει μια κοινά αποδεκτή άποψη ότι η Γερμανία και η Ιαπωνία του Μεσοπολέμου και του Β ΠΠ εφάρμοσαν το δόγμα του Μάχαν. Η αλήθεια είναι ότι και στα δύο κράτη οι θεωρίες του Μάχαν είχαν μεγάλη απήχηση. Ωστόσο διαφορετικές ερμηνείες αλλά κυρίως η εφαρμογή μόνο των κανονιστικών του αρχών (*grammar*) και όχι του πυρήνα της λογικής του (*logic*), χαρακτηρίζει και τις δύο περιπτώσεις. Συγκεκριμένα :

²⁷ AT Mahan (1897), *The interest of America in Sea power, Present and future*, Boston: Little brown and company, reprint 1970, Freeport: Books for Libraries Press p 197.

²⁸ AT Mahan (1890), *The influence of sea power upon history, 1660-1783*, Boston: Little brown and company, reprint 1967, New York: Da Capo, p 9.

²⁹ AT Mahan (1897), *The interest of America in Sea power, Present and future*, Boston: Little brown and company, reprint 1970, Freeport: Books for Libraries Press p 277.

³⁰ Φ. Κροούλ, «Μάχαν», στο Peter Paret (1986), *Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγικής*, Αθήνα : Τουρικής

α. Γερμανία : τρεις τάσεις ερμηνείας της θεωρίας του³¹

- ιστορική θετικιστική : μέσω της θεωρίας του Mahan επιδιώχθηκε η ανασύσταση της θαλάσσιας ισχύος της χανσεατικής ένωσης. Άρα απαιτείται ισχυρός στόλος.
- γεωγραφική αναγκαιότητα : η γεωγραφική θέση της Γερμανίας ευνοεί τον αποκλεισμό των εμπορικών της οδών από τη Βρετανία. Απαιτείται τρόπος εξόδου στην ανοικτή θάλασσα ώστε να εκπληρωθεί το εθνικό μεγαλείο.
- διαμοίραση του κόσμου από τις μεγάλες δυνάμεις : ανάπτυξη εμπορίου

Οι τάσεις αυτές παράλληλα με την επιδίωξη παγκόσμιας ηγεμονίας οδηγούν σε ανταγωνισμό δαρβίνειας λογικής (επιβίωση ισχυρότερου) και απόδοση πολεμικής ερμηνείας της θαλάσσιας ισχύος. Θεωρήθηκε δηλαδή ότι η πρόσφορη μέθοδος ήταν η εκμηδένιση του αντιπάλου ώστε να είναι σε θέση η Γερμανία να αναπτύξει το εμπόριό της και να αναπτυχθεί οικονομικά.

β. Ιαπωνία : η βασική διαφορά της Ιαπωνίας υπήρξε ότι επεδίωκε περιφερειακή ηγεμονία και οι ίδιοι οι Ιάπωνες αντιλαμβάνονταν τον εαυτό τους ως χερσαία δύναμη παρά ως ναυτικό έθνος. Σκοπός υπήρξε η εδαφική κατάκτηση και η απόκτηση πόρων κάτι που ο Mahan χρησιμοποιώντας την περίπτωση της Ισπανίας έχει καταδικάσει³². Οι Ιάπωνες χρησιμοποιούν επιλεκτικά και χρησιμοποιηρικά τις θεωρίες του, προκειμένου μέσω των τελικών συμπερασμάτων για τη μεγαλοπρέπεια που προσδίδει στα έθνη η θαλάσσια ισχύς, να κερδίσουν τη δημόσια υποστήριξη στο ναυτικό πρόγραμμα. Επιδιώκουν την αποφασιστική μάχη με τις ΗΠΑ, ωστόσο αναπτύσσουν τη θαλάσσια ισχύ μόνο στο επίπεδο των μέσων του ναυτικού, στο τακτικό επίπεδο της μάχης, παραμελώντας την υποστήριξη από ναυτικές βάσεις, παραμένοντας προσηλωμένοι στην κατάκτηση της ενδοχώρας.

Παρατηρούμε ότι και οι δύο εφάρμοσαν το Mahan ως μέρος μόνο της ευρύτερης στρατηγικής τους. Αγνοήσαν τη βασική παραδοχή του ότι η θαλάσσια ισχύς οικοδομείται από την ειρηνική περίοδο και ανακεφαλαιοποιεί τον πλούτο και τέλος εφάρμοσαν τη θεωρία του μόνο στο τακτικό επίπεδο.

³¹ James Holmes and Tashi Yoshihara (2008), *Chinese Naval Strategy in 21st century: The turn to Mahan*, London and New York : Routledge.

³² AT Mahan (1890), *The influence of sea power upon history, 1660-1783*, Boston: Little brown and company, reprint 1967, New York: Da Capo, chapter 1.

2.2 Corbettian Naval Strategy

Μια άλλη όψη της θαλάσσιας ισχύος προσφέρει, ο Άγγλος ιστορικός Julian Corbett, «οι άνθρωποι ζουν στην ξηρά και όχι στη θάλασσα, τα σημαντικά θέματα μεταξύ των κρατών σε ένα πόλεμο, αποφασίζονται είτε από το τι κάνει ο στρατός στο έδαφος του αντιπάλου, είτε από το φόβο για το τι μπορεί να κάνει ο στόλος δυνατό να κάνει ο στρατός»³³. Η ναυτική δύναμη δηλαδή είναι συμπληρωματική στη χερσαία. Το ναυτικό είναι χρήσιμο για ένα μεγαλύτερο σκοπό. Υπό αυτή τη θεώρηση ο Corbett ταιριάζει περισσότερο σε μια ηπειρωτική δύναμη. Ωστόσο σε καμία στιγμή δεν αναιρεί τη σημαντικότητα της θαλάσσιας ισχύος για την ευμάρεια ενός κράτους και υποστηρίζει την απαίτηση ελέγχου των θαλάσσιων γραμμών επικοινωνίας για εμπορικούς ή στρατιωτικούς σκοπούς.

Ποια η θέση του για το ναυτικό πόλεμο;

Ο Corbett αντιτίθεται στη συγκέντρωση του ναυτικού και υποστηρίζει την ελαστική συνοχή³⁴ του. Αυτό δεν γίνεται τυχαία καθώς προτείνει ότι μια θαλασσοκράτειρα δύναμη θα πρέπει να έχει ναυτική παρουσία σε όλο το χώρο, καθώς ο αντίπαλος εύκολα μπορεί να αποφύγει μια μάχη στη θάλασσα. Επίσης η συγκέντρωση στερεί τη δυνατότητα της απόκρυψης.

Ως προς το πνεύμα του πολέμου η θέση που λαμβάνει ο Corbett είναι ότι η επιθετική και η αμυντική στρατηγική αποτελούν αλληλοσυμπληρωματικές έννοιες, αποτελώντας μέρος του σχεδίου του πολέμου ενός κράτους. Σκεπτικός ως προς το επιθετικό πνεύμα, δεν παραγνωρίζει το γεγονός ότι η επίθεση προσφέρει θετικά αποτελέσματα. Για τα πιο αδύναμα μέρη προτάσσει την αναμονή της κατάλληλης ευκαιρίας, ακόμα και την με μικρές αντεπιθέσεις και με ασύμμετρα μέσα κατατριβή του αντιπάλου. Μια θεώρηση αμυντικής φύσεως που προσεγγίζει το δόγμα της active defense και τη θεωρία του παρατεταμένου πολέμου (protracted war) του Mao Zedong.

Ποια η θέση του για τον έλεγχο του θαλάσσιου χώρου ;

Ο Corbett θεωρεί την mahanian επιδίωξη για εξασφάλιση θαλάσσιου ελέγχου ως ιδεατή. Η θάλασσα είναι ελεύθερη για όλους. Ο θαλάσσιος έλεγχος είναι μια μη φυσική κατάσταση, η φυσική κατάσταση είναι «uncommanded sea»³⁵. Έλεγχος του θαλάσσιου χώρου μπορεί να υπάρξει αλλά όχι γενικός, θα είναι μερικός περιορισμένος σε χώρο και χρόνο.

Ποια η στάση του ως προς την αποφασιστική μάχη ;

³³ Julian Corbett (1911), «Some Principles of maritime strategy», New York, London: Longmans Green and Co, reprint (2004), Dover publications, p 16.

³⁴ James Holmes and Tashi Yoshihara, «China Navy: A turn to Corbett»? *Proceedings*, Dec 2010, vol 136 no12.

³⁵ Julian Corbett (1911), *Some Principles of maritime strategy*, New York, London: Longmans Green and Co, reprint (2004), Dover publications, p 91.

Θεωρεί ότι δεν παράγει πάντα τα επιθυμητά αποτελέσματα. Δεν την απορρίπτει καθ' αυτή, αλλά την έμμονη αναζήτησή της, καθώς είναι ατελέσφορο να την επιδιώκεις απέναντι σε ένα στόλο που δεν είναι διατεθειμένος να αποκριθεί. Προτείνει το ναυτικό αποκλεισμό λιμένων ή περιοχών ως εναλλακτική μέθοδο για την εξουδετέρωση ενός εχθρικού στόλου ή για τον εξαναγκασμό του να δώσει μια αποφασιστική μάχη.

Η θεωρία του Corbett αντικατοπτρίζει τον πυρήνα της λογικής του, το αντικείμενο αναφοράς του. Το δόγμα του απευθύνεται σε μια ήδη θαλασσοκράτειρα αυτοκρατορία (την Αγγλία), αναγκασμένη να διατηρεί δυνάμεις σε παγκόσμιο επίπεδο για προστασία των κτήσεων της και για να παρεμβάινει σε περιφερειακά / τοπικά ζητήματα, παράλληλα να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει απειλές είτε υπερπόντιες ή από την ευρωπαϊκή ήπειρο.

Κλασσική εφαρμογή των corbettian αρχών βρίσκουμε στον πόλεμο του Ατλαντικού (Β ΠΠ), με την έμφαση να δίνεται στην προστασία των εμπορικών οδών.

2.3 Άλλες παραδόσεις / θεωρήσεις

Θαλάσσια Απαγόρευση (Sea Denial)

Εναλλακτική του θαλάσσιου ελέγχου η απαγόρευση χρησιμοποιεί κάθε διαθέσιμο μέσο ώστε ένας αντίπαλος να εμποδιστεί να χρησιμοποιήσει μια συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή. Πλησιάζει τη θεωρία του limited sea control του Corbett. Μπορεί να χρησιμοποιήσει και ασύμμετρες / ανορθόδοξες τακτικές (νάρκες, anti-ship missiles, καταδρομικές ενέργειες). Η πλάστιγγα της απόφασης για επιλογή sea control ή sea denial είναι αποτέλεσμα αντίληψης της σχετικής ισχύος και των γεωστρατηγικών συνθηκών³⁶.

Σοβιετικό Δόγμα : Ζώνες Άμυνας³⁷

Θεωρία ομόκεντρων κύκλων όπου σε κάθε κύκλο υπάρχει διαφορετική στόχευση. Τελικός σκοπός η ασφάλεια του ηπειρωτικού εδάφους και η εκμετάλλευση του απαραίτητου θαλάσσιου χώρου για οικονομικούς σκοπούς. Στην πρώτη ζώνη των 200νμ έλπιζαν να εξασφαλίσουν θαλάσσιο έλεγχο με μικρά σκάφη, αεροσκάφη από ξηρά και παράκτιες συστοιχίες πυραύλων. Έλπιζαν να ανταγωνιστούν τις ΗΠΑ στις περιφερειακές θάλασσες (Ιαπωνίας, Barent, Βαλτική) και να δημιουργήσουν μια κατάσταση αμφίρροπου ελέγχου (control in dispute). Εκτός των θαλασσών αυτών στις ανοικτές ωκεάνιες μάζες θα ασκούσαν sea denial με τη χρήση πυρηνικών υποβρυχίων.

³⁶ Geoffrey Till (2009), *Seapower*, London and NY: Routledge κεφ. 7

³⁷ Adm. Gorshkov(1979), *The Sea Power of the state*, Oxford: Pergamon Press.

2.4 Ταξινόμηση ναυτικών δυνάμεων ανάλογα με τις αναλαμβανόμενες αποστολές και επιδιώξεις

2.4.1 Τι χρώμα έχει το PLAN ;

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν επικρατήσει τρεις κατηγορίες διαχωρισμού των ναυτικών δυνάμεων ανάλογα με το εύρος δράσης τους³⁸.

α. Brown Water Navy

Χαρακτηρίζονται οι ναυτικές δυνάμεις με καθαρά αμυντικό χαρακτήρα (fortress fleet – line defense) που ασχολούνται με την φύλαξη και προστασία των παράκτιων και παραποτάμιων περιοχών (littoral waters).

β. Green Water Navy

Χαρακτηρίζεται ένα ναυτικό σχεδιασμένο να επιχειρεί σε παράκτιες περιοχές (littoral zones), αλλά και σε περιφερειακές θάλασσες. Διαθέτει σημαντική επιθετική ισχύ, δυνάμενη να προβληθεί στην περιφέρεια του και προσφέρεται για άμυνα εις βάθος (defense in depth).

γ. Blue Water Navy

Διαθέτει την ικανότητα να διεξάγει ευρύ φάσμα επιχειρήσεων και να προβάλλει την ισχύ του, σε ωκεάνιο περιβάλλον, σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στη συνέχεια θα παραθέσω τους προσδιοριστικούς παράγοντες για την κατάταξη μιας ναυτικής δύναμης στις τρεις προαναφερθείσες κατηγορίες :

Πίνακας 2 – Παράγοντες Ταξινόμησης Ναυτικών Δυνάμεων

Brown	Green	Blue
Αμυντικός προσανατολισμός	Επιθετικές και αμυντικές Δυνατότητες (πλησίον στο δόγμα Active Defense με πιο επιθετικό χαρακτήρα σε περιφερειακό επίπεδο)	Ενσωμάτωση όλων των δυνατοτήτων ενός Green Water Navy
Αστυνομικά Καθήκοντα	Έμφαση σε επιχειρήσεις θαλάσσιας απαγόρευσης (Anti-Access / Area Denial A2/AD)	Επιθετικός προσανατολισμός
		Δυνατότητα Στρατηγικής Αποτροπής και Εξαναγκασμού

³⁸ Αν θα θέλαμε να ορίσουμε αυτό το εύρος με την ελληνική περιοχή ώστε να γίνει πιο κατανοητό τότε ένα brown navy θα επιχειρούσε εντός του Αιγαίου πελάγους, ένα green navy εντός της Μεσογείου και τέλος ένα blue navy θα επιχειρούσε στις περιοχές Ατλαντικού ή / και Ινδικού Ωκεανού. Για την περίπτωση της Κίνας οι αντίστοιχες περιοχές όπως θα δείξω και στα επόμενα κεφάλαια είναι Νότια Θάλασσα Κίνας/Ανατολική και Κίτρινη Θάλασσα – Δυτικός Ειρηνικός πέραν της πρώτης νησιωτικής ζώνης (Taiwan-Japan-Philippines)-Ειρηνικός/Ινδικός/Μεσόγειος/Αρκτικός Ωκεανός.

Πυρήνας ισχύος μικρά σκάφη κρούσης	Επιθετικές δυνατότητες	Προσανατολισμός επιχειρήσεων ναρκοπολέμου σε επιθετική ναρκοθέτηση και ναρκαλιεία
Συνδρομή από ξηρά με μικρού βεληνεκούς πυραυλικά συστήματα κατά πλοίων (anti-ship)	Απόκτηση συμβατικών Υ/Β	Απόκτηση πυρηνοκίνητων Υ/Β με βαλλιστικούς πυραύλους
Διευρυμένες επιχειρήσεις ναρκοθέτησης	Ευρεία δυνατότητα επιχειρήσεων αμυντικής ναρκοθέτησης	Απόκτηση αεροπλανοφόρων
Έμφαση σε ανορθόδοξες τακτικές πολέμου (guerilla warfare at sea).	Ισορροπία μεταξύ μικρών και μεγάλων σκαφών κρούσεως (Φρεγάτες)	Κύρια δύναμη κρούσης μεγάλα σκάφη (Καταδρομικά)
Αντιαεροπορικές δυνατότητες παρέχονται από ξηρά	Μικρές Αντιαεροπορικές δυνατότητες επί πλοίων και συνδρομή από ξηρά	Αντιαεροπορικές δυνατότητες μεγάλου βεληνεκούς από τα πλοία
Εκτέλεση γυμνασίων σε παράκτιες περιοχές	Συνδρομή από ξηρά με πυραυλικά συστήματα (anti- ship) μεγάλου βεληνεκούς	Χρήση συστημάτων επιτήρησης, κατόπτευσης χώρου και στοχοποίησης σε μεγάλες αποστάσεις όπως Maritime Patrol Aircraft, Sea Drones, UAV, Remote Sensing Satellites, Ελικόπτερα, μεγαλύτερης εμβέλειας
Αποστολές φυσικών καταστροφών μόνο εντός εθνικού χώρου	Περιορισμένης εμβέλειας δυνατότητες λογιστικής υποστήριξης	Απόκτηση βάσεων πέραν της περιφέρειας του κράτους σε στρατηγικά γεωγραφικά σημεία ή κατά μήκος στρατηγικών διαδρομών.
	Χρήση συστημάτων επιτήρησης και κατόπτευσης χώρου όπως Maritime Patrol Aircraft, Sea Drones, UAV, Remote Sensing Satellites, Ελικόπτερα.	Δυνατότητα επιχειρήσεων λογιστικής υποστήριξης μεγάλης εμβέλειας
	Ενσωμάτωση αεροπορικών δυνατοτήτων στο ναυτικό, από βάσεις ξηράς	Δυνατότητα μεγάλης κλίμακας αμφίβιων επιχειρήσεων είτε για επιθετικό σκοπό σε μακρινές περιοχές είτε για αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, παροχή

		ανθρωπιστικής βοήθειας, επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων.
	Δυνατότητα εγγύς αμφίβιων επιχειρήσεων (μικρά αποβατικά σκάφη)	Εκτέλεση ναυτικών γυμνασίων και αποστολών σε μακρινές περιοχές και παραμονή πλοίων στη θάλασσα
	Εκτέλεση ναυτικών γυμνασίων σε παράκτιες περιοχές και σε περιφερειακές θάλασσες	Αυξημένες δυνατότητες και ικανότητες αντιμετώπισης Υποβρυχίων
		Προβολή Ισχύος για διπλωματία

Μια πιο λεπτομερή κατηγοριοποίηση, με ενδιάμεσες υποπεριπτώσεις, παραθέτει ο Geoffrey Till (2009)³⁹:

- Κύρια Δύναμη Πλήρους Παγκόσμιας προβολής ισχύος
- Κύρια Δύναμη Μερικής Παγκόσμιας προβολής ισχύος
- Μεσαία Δύναμη Παγκόσμιας προβολής ισχύος
- Μεσαία Περιφερειακή προβολή ισχύος
- Προβολή Ισχύος στα παρακείμενα ύδατα
- Προβολή ισχύος πέριξ εθνικού θαλάσσιου χώρου
- Προβολή Ισχύος εντός θαλάσσιου χώρου
- Ακτοφυλακή
- Σημειακή Ισχύς

2.4.2 Post-Modern ή Modern;

Σύμφωνα με τον διαχωρισμό του Geoffrey Till (2009), ανάλογα με τις αποστολές που προορίζεται να αναλάβει ένα ναυτικό μπορεί να ταξινομηθεί σε modern / post-modern⁴⁰. Η πρώτη κατηγορία αφορά ναυτικά που χρησιμοποιούν την ισχύ τους για να εκπληρώσουν αποστολές κρατικών στοχεύσεων. Δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην αμυντική τους βιομηχανία και γενικά διατηρούν ένα σύνολο πολεμικών δυνατοτήτων και ικανοτήτων προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν σε ένα απρόβλεπτο μέλλον ή να επιτύχουν μελλοντικά τις επεκτατικές τους βλέψεις. Συνοπτικά οι αποστολές που αναλαμβάνουν :

³⁹ Geoffrey Till(2009), «Seapower : A guide for the 21st century», London and NY : Routledge, p 114

⁴⁰ Geoffrey Till(2009), «Seapower : A guide for the 21st century», London and NY : Routledge, p 6-17

- α. Πυρηνική αποτροπή ή στρατηγική ανταπόδοση (strategic counterattack).
- β. Θαλάσσιος Έλεγχος ή Κυριαρχία (fleet versus fleet concept)
- γ. Προβολή Ισχύος με εθνικές στοχεύσεις και όχι στη βάση φιλελεύθερου επεμβατισμού, όπως για πχ διαχείριση κρίσεων, ανθρωπιστικές επεμβάσεις, διατήρηση ειρήνης.
- δ. Διατήρηση good order at sea στις εθνικές θαλάσσιες ζώνες και περιοχές ενδιαφέροντος.

η δεύτερη κατηγορία αυτή των post-modern ναυτικών, ξεφεύγει ουσιαστικά από τη χρήση της ναυτικής ισχύος προς όφελος / προστασία του στενού πυρήνα κρατικής κυριαρχίας και κατευθύνει την ισχύ σε διακρατικά / περιφερειακά / παγκόσμια θέματα ασφαλείας με αποστολές:

- α. Επαγρύπνηση και Επιτήρηση Θαλάσσιου περιβάλλοντος (Sea Awareness and Supervision)
- β. Προβολή Ισχύος για διατήρηση good order at sea, με έμφαση στη διασφάλιση των θαλάσσιων γραμμών επικοινωνιών (Sea Lines of Communication – SLOC).
- γ. Ασφάλεια θαλάσσιου πεδίου με έμφαση σε αστυνομικού χαρακτήρα δραστηριότητες.
- δ. Συνέργειες στην αντιμετώπιση κρίσεων (φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, διαχείριση κρίσεων, ειρηνευτικές αποστολές) σε επίπεδο πολυεθνικό ή οργανισμών συλλογικής ασφάλειας και στο πλαίσιο των αρχών του φιλελεύθερου επεμβατισμού (Liberal Interventionism).

Η εν λόγω κατηγοριοποίηση όπως είναι εύλογο γίνεται με κριτήριο τη σύνθεση του στόλου. Έτσι ναυτικά στα οποία η πλάστιγγα γέρνει σε πλοία κρούσης, υποβρύχια και λογιστικής υποστήριξης, ανήκουν στην κατηγορία modern navy. Στον αντίποδα κράτη με έμφαση σε μέσα επιτήρησης, πλοία λογιστικής υποστήριξης, νοσοκομειακής υποστήριξης και αμφίβιες μονάδες όπως : landing Platform Docks (LPD), Landing Platform Helicopter (LPH), Landing Ship Dock (LSD), τα οποία είναι πρόσφορα και για τις αποστολές που προαναφέρθηκαν, κατατάσσονται στην κατηγορία post-modern navies. Μεταξύ των δύο άκρων του φάσματος υπάρχει και η γκρίζα περιοχή με την κατασκευή πλοίων ικανών να ανταπεξέλθουν ή να αλλάξουν τη διαμόρφωσή τους προκειμένου να μπορούν ανταποκριθούν και στους δύο ρόλους.

2.5 Υπερπόντιες Βάσεις

Τα χαρακτηριστικά και οι δυνατότητες υποστήριξης των ναυτικών βάσεων φανερώνουν τις επιδιώξεις χρήσης τους από τα θαλάσσια μέσα (εμπορικά, στρατιωτικά) και αποτελούν ένα ακόμα ενδεικτικό στοιχείο για τις στρατηγικές επιλογές και φιλοδοξίες. Οι ναυτικές βάσεις ταξινομούνται σε έξι τύπους⁴¹ :

α. «Pit Stop» : όχι μόνιμες βάσεις, ουσιαστικά πρόκειται για εμπορικά σημεία ευκολιών διοικητικής μέριμνας, δεν διαθέτουν προσωπικό, δεν απαιτείται συμφωνία με το κράτος, εμπορικές ευκολίες.

β. Ισχνού Αποικιακού Δικτύου: Ειδικές βάσεις διασκορπισμένες ανά τον κόσμο. Εμπορικού σκοπού, αλλά ταυτόχρονα προβάλλουν παγκόσμια παρουσία. Δεν έχουν στρατιωτικές δυνατότητες.

γ. Διπλής Χρήσης Λογιστικές Ευκολίες (dual use) : ταυτόχρονη υποστήριξη εμπορικών και στρατιωτικών αναγκών. Μόνιμου χαρακτήρα, είναι σε θέση να υποστηρίξουν στρατιωτικές επιχειρήσεις.

δ. Χαρακτήρα Δικτύου: όχι διασκορπισμένες αλλά κατανεμημένες σε ένα γεωγραφικό χώρο. Παρέχουν στρατιωτικές ευκολίες εντός εμπορικών λιμένων.

ε. Αποθηκευτικού τύπου : Πλήρεις δυνατότητες. Ανεφοδιασμός, επισκευές. Μόνιμη στρατιωτική παρουσία.

στ. Μοντέλο ΗΠΑ⁴² : Μεγάλες βάσεις σε κομβικά σημεία και πολλές μικρότερες ενδιάμεσα. Διαθέτουν μέσα για πλήρη υποστήριξη επιχειρήσεων, ανεφοδιασμό καυσίμων, επισκευές, ανεφοδιασμό πολεμικού υλικού. Διαθέτουν μόνιμο στρατιωτικό προσωπικό υποστήριξης.

⁴¹ Cai Penghong (2015), «China's Evolving Overseas Interests and Peaceful Competition», στο Peter A. Dutton and Ryan D. Martinson (2015), *Beyond the Wall, Chinese Far Seas Operations*, Newport, Rhode Island: US Naval War College Press.

⁴² Για παράδειγμα η βάση των ΗΠΑ στη Σούδα της Κρήτης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 - Παράγοντες επιλογής μοντέλου βάσεων

	Pit Stop	Αποικιακό Δίκτυο	Διπλής Χρήσης	Δίκτυο Βάσεων	Αποθηκευ- τικού Τύπου	Τύπου ΗΠΑ
Προκαλεί δίλημμα ασφάλειας σε άλλα κράτη	X	X	X	X	NAI	NAI
Σε κίνδυνο οι σχέσεις με το host nation	X	X	X	X	NAI	NAI
Αίσθηση απειλής των γειτονικών χωρών	X	NAI	X	X	NAI	NAI
Διευθέτηση στρατιωτικών ενδεχόμενων	X	X	NAI	NAI	NAI	NAI
Προστασία υπερπόντιων οικονομικών συμφερόντων	X	X	NAI	NAI	NAI	NAI
Μικρό κόστος	X	NAI	X	X	X	X
Προστασία από επίθεση	X	X	X	X	NAI	NAI
Αρνητική αντίδραση από ΗΠΑ	X	X	X	X	NAI	NAI

Πηγή : [Cai Penghong, 2015, ως σημ. 41]

με βάση τα παραπάνω δεδομένα και κριτήρια θα προσπαθήσουμε να εκτιμήσουμε τον τύπο των βάσεων που δημιουργεί η Κίνα στον Ινδικό Ωκεανό. Είναι προφανές ότι οι τύποι (ε) και (στ) ταιριάζουν και εξυπηρετούν ένα blue navy, οι (γ) και (δ) ένα ναυτικό σε μετάβαση από το επίπεδο green σε blue navy, ενώ οι δύο πρώτοι τύποι εξυπηρετούν μια Θαλάσσια Στρατηγική προσηλωμένη σε εμπορικές δραστηριότητες και οικονομικές επιδιώξεις.

ENOTHTA B

Κεφάλαιο 3

«Study the past if you would define the future»

[Confucius]

«Attack is the secret of defense; defense is the planning of an attack»

[Sun Tzu, the Art of War]

Αναζητώντας την ύπαρξη στρατηγικής κουλτούρας της Κίνας, ως πρώτη σκέψη έρχεται το Μεγάλο Τείχος. Ένα σύμβολο διττής σημασίας ένδειξης αδυναμίας έναντι των εισβολών αλλά και δύναμης καθώς αναδεικνύει την οικονομική και πολιτιστική υπεροχή του λαού εντός του τείχους. Υπήρξαν τα τείχη ο μόνος τρόπος απόκρουσης των επιθέσεων ; Στο μυθιστόρημα του 13^{ου} αιώνα “Romance of the three kingdoms”, που ασχολείται με τους εμφύλιους πολέμους της εποχής, υπάρχει η ακόλουθη αφήγηση «ο στρατηγός Zhuge Liang βρίσκεται εντός μιας περικτειχισμένης πόλης με μικρότερο αριθμό μαχητών. Διατάσσει να υποσταλούν οι σημαίες να κρυφτούν οι στρατιώτες, ανοίγει τις πύλες και στη θέα του εχθρού κάνει ηλιοθεραπεία σε ένα προπύργιο. Όταν τον βλέπουν οι εχθροί τόσο ανέμελο συμπεραίνουν ότι η πόλη φυλάσσεται πολύ καλά και ότι ο Zhuge τους οδηγεί σε ενέδρα. Έτσι φεύγουν χωρίς επίθεση»⁴³.

Άμυνα και στρατήγημα δύο από τις κυρίαρχες ιδέες της κινέζικης κουλτούρας. Ταυτόχρονα όμως και ικανότητα μεγέθυνσης των υφιστάμενων πόρων και εξασφάλιση χρόνου μέχρι να ισχυροποιηθεί.

3.1 Στοιχεία διαμόρφωσης στρατηγικής κουλτούρας.

Σύμφωνα με τον ιστορικό William Callahan υπάρχουν τέσσερα κυρίαρχα στρατηγικά αφηγήματα, εμποτισμένα στην κινέζικη κουλτούρα και υπό το πρίσμα των οποίων γίνεται αντιληπτός ο ρόλος της Κίνας και διαμορφώνονται οι επιδιώξεις της⁴⁴ :

α. Άμυντική στάση, αντίληψη της Κίνας ως ηπειρωτικού κράτους, προέρχεται από την ιστορική εμπειρία των χερσαίων εισβολών και την επιδίωξη «να μείνουν έξω οι βάρβαροι», με κορωνίδα έκφρασής του το σινικό τείχος. Έχει χαρακτήρα **status quo-και**

⁴³ A. Nathan, A. Scobell, (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. xx-xxii

⁴⁴ Martin Jacques (2009), *When China Rules the world*, London: Penguin, p 527-534.

περιχαράκωσης (hedging). Θα μπορούσε να αντιστοιχηθεί με την τάση απομονωτισμού των ΗΠΑ.

β. Εδαφική ανασύσταση της αυτοκρατορικής περιόδου των Ming και παράλληλα αποκατάσταση του κινέζικου μεγαλείου μετά από τον αιώνα της ταπείνωσης (ευρωπαϊκή αποικιακή εισβολή). Στην κινέζικη αντίληψη η επιδίωξη αυτή έχει περισσότερο χαρακτήρα **status quo ante** παρά αναθεωρητισμού. Έκφανση αυτής της τάσης είναι η φιλοδοξία για επανένωση της Taiwan και πλήρη ελέγχου των South / East China Seas. Το δεύτερο όμως σκέλος της φιλοδοξίας της, όντας η πρώτη υπερδύναμη που έχει προϋπάρξει αντικείμενο του ιμπεριαλιστικού αποικισμού, την καθοδηγεί σε μια προσεκτική συμπεριφορά που να μην επιδεικνύει αποικιακές τάσεις. Αν και σύμφωνα με τον Warren Cohen «στη δημιουργία της αυτοκρατορίας τους οι κινέζοι υπήρξαν το ίδιο ανηλεείς και αλαζόνες όπως και οι υπόλοιποι»⁴⁵.

γ. Διάχυση κινέζικου πολιτισμού με την επιθυμία μετατροπής των υπολοίπων με βάση τα πρότυπα του. Δεν έχει χαρακτήρα κατάκτησης αλλά μάλλον **soft power politics**, απόρροια της **Confucian-mencian** παράδοσης. Ωστόσο η τάση αυτή αντιλαμβάνεται το Διεθνές Σύστημα με ιεραρχικό τρόπο και την Κίνα στον πυρήνα του, χωρίς να αναγνωρίζει σχέση ισοτιμίας μεταξύ της ιεραρχικά ανώτερης Κίνας και των υπολοίπων. Πρόκειται περισσότερο για ήπιο ηγεμονισμό και αντανakλάται από τη δήλωση περί «**peaceful rise**», αλλά και τις πέντε αρχές ειρηνικής συνύπαρξης (Five Principles of Peaceful Coexistence)⁴⁶: αμοιβαίος σεβασμός κυριαρχίας και εδάφους, αμοιβαία μη επίθεση, ειρηνική συνύπαρξη, ισότητα και αμοιβαιότητα οφελών. Σύμφωνα με τον Robert Samuelson «η Κίνα αντιλαμβάνεται τον κόσμο ιεραρχικά, υποστηρίζει την υπάρχουσα τάξη όταν εξυπηρετεί τις ανάγκες της, αλλιώς λειτουργεί με τους δικούς της κανόνες»⁴⁷.

δ. η τέταρτη που δεν θα μας απασχολήσει είναι αυτή της διευρυμένης εθνικής ταυτότητας της κινέζικης διασποράς.

Συνοψίζοντας τρεις στρατηγικές κουλτούρες υπάρχουν από την κινέζικη παράδοση : η αμυντική -απομονωτική (Hedging), η ειρηνική (Confucian-mencian) και η φιλοπόλεμη (para bellum). Μια σύγκρισή τους με τα ρεύματα των Διεθνών Σχέσεων και τις στάσεις της σύγχρονης Κίνας απέναντι στο Διεθνές Σύστημα, ⁴⁸προσφέρει τις παρακάτω αντιστοιχίες :

⁴⁵ Mahnken (2011), *Secrecy and Strategem: Understanding chinese Strategic culture*, Australia: Lowy Institute, p 10-11

⁴⁶ A. Nathan, A. Scobell,(2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. 27-30.

⁴⁷ Ibid p. 13-15

⁴⁸ Jeffrey W. Legro (2007) «What China Will Want: The Future Intentions of a Rising Power», *Perspectives on Politics*, Vol. 5, No. 3 (Sep., 2007), pp. 515-534, URL: <http://www.jstor.org/stable/20446501> .Accessed: 16/05/2011 13:50, p 517

Κινέζικο παράδειγμα Στρατηγικής Κουλτούρας	Ρεύματα Διεθνών Σχέσεων	Θέαση Διεθνούς Συστήματος ανά περίοδο
Para bellum	Επιθετικός Ρεαλισμός	Mao (1949-1976)
Περιχαράκωση	Αμυντικός Ρεαλισμός	Qing (1800-1860)
Confucian - Mencian	Φιλελευθερισμός	Republican (1896-1939)
		Deng (1978-σήμερα)

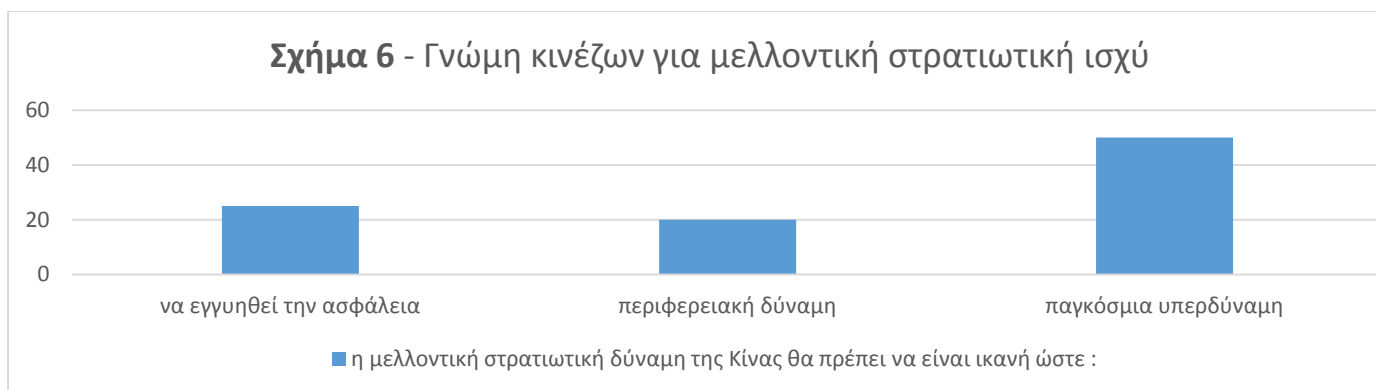
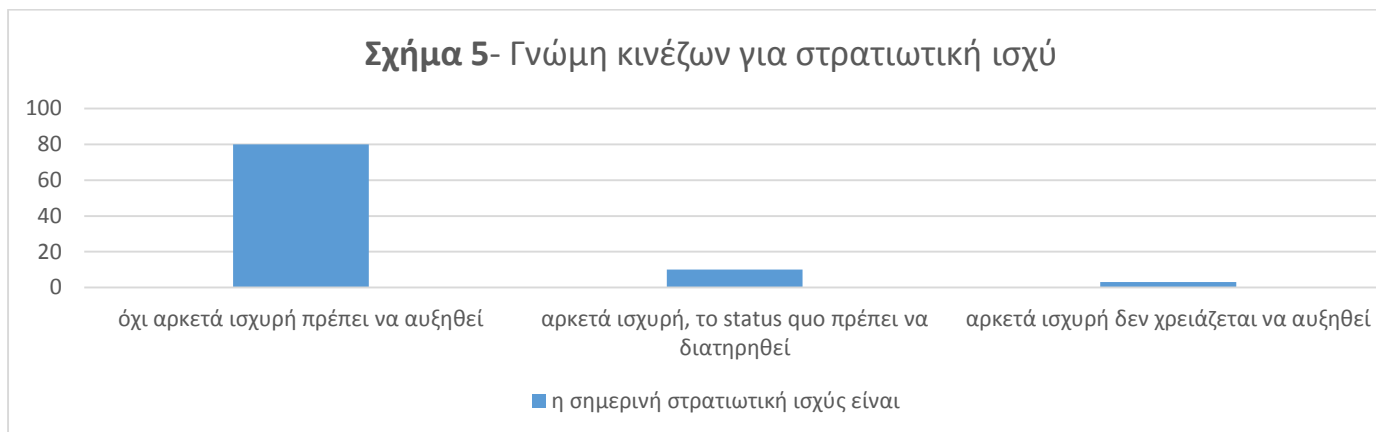
Συνυπάρχουν αυτές οι κουλτούρες ; Φαινομενικά συνυπάρχουν, ωστόσο ο Alastair Ian Johnston διακρίνει ότι στην κινεζική παράδοση οι ηγέτες δρουν σύμφωνα με τη *realpolitik* και δεν διστάζουν να μεταμφιέσουν τις πράξεις με την Confucian (ειρηνική) διαλεκτική⁴⁹. Στο πνεύμα του προηγούμενου συλλογισμού εκτιμά ότι «*η Κίνα δεν είναι ούτε revisionist ούτε status quo power, αλλά στατική και συνάμα έτοιμη να αλλάξει σύμφωνα με το περιβάλλον και τις ενδεχόμενες καταστάσεις*»⁵⁰ Είναι μια φιλοπόλεμη (όσον αφορά την εξυπηρέτηση των ζωτικών της συμφερόντων) αλλά υπομονετική δύναμη⁵¹, ένα ακόμη στρατηγικό γνώρισμα που αντλεί από τον πολιτισμό της. Η πολιτική της δεν πηγάζει άμεσα από τις αρχές της, οι οποίες χρησιμοποιούνται ανάλογα από τις περιστάσεις ώστε να εξυπηρετήσουν τα εθνικά συμφέροντα. Τα παρακάτω αποτελέσματα ερευνών που διενεργήθηκαν σε νέους Κινέζους προς επίρρωση των ανωτέρω συλλογισμών⁵² :

⁴⁹ Alastair Ian Johnston (1995), *Cultural Realism: Strategic Culture and Grand Strategy in Chinese History*, Princeton New Jersey: Princeton University Press.

⁵⁰ Alastair Ian Johnston (2003), «Is China a status quo power? », *International Security*, vol 127 No 4, p 5-56.

⁵¹ Όπως εκφράζεται και στο 24 character strategy Deng Xiaoping στο Mahnken (2011), *Secrecy and Strategem: Understanding chinese Strategic culture*, Australia: Lowy Institute, p 20

⁵² Martin Jacques (2009), *When China Rules the world*, London: Penguin, p 527-534.

3.2 Στρατιωτική Κουλτούρα

Όπως είδαμε στην εισαγωγή του κεφαλαίου ένα από τα κυρίαρχα γνωρίσματα της κινέζικης στρατιωτικής παράδοσης είναι η τέχνη της παραπλάνησης αλλά και της μεγέθυνσης των δυνατοτήτων. Το πλέον γνωστό κείμενο αυτό του Sun Tzu⁵³, βρίθει από αρχές παραπλάνησης όπως «όλος ο πόλεμος στηρίζεται στην εξαπάτηση», αλλά και με αρχές όπως «απομόνωση και αποδυνάμωση του εχθρού χωρίς μάχη», «η μεγαλύτερη νίκη είναι να κερδίζεις τον εχθρό χωρίς μάχη», «αυτός που επιθυμεί να πολεμήσει πρέπει να υπολογίσει πρώτα το κόστος»

⁵³ Sun Tzu, *Η τέχνη του πολέμου*, Θεσ/νίκη: Βάνιας.

Στη γνωστή ιστορία της η Κίνα έχει πολεμήσει 4000 φορές εκ των οποίων οι 3700 ήταν εμφύλιοι ή πόλεμοι επανένωσης. Από το 1949 και μετά έχει πολεμήσει 8 φορές για λόγους που άπτονται της αυτοάμυνας ή εξυπηρέτησης κρίσιμων εθνικών συμφερόντων.

Τα παραπάνω μας δείχνουν ότι οι κινέζοι ηγέτες έχουν φραγμούς στη χρήση βίας. Δεν διστάζουν να πολεμήσουν όταν τίθεται θέμα ζωτικών συμφερόντων (όπως διατήρηση εδαφικής κυριαρχίας ή επανένωσης), όπως οι ναυμαχίες με το Βιετνάμ Paracel, Spartly islands, το 1974 και 1988 αντίστοιχα. Επίσης οι αρχές της υπομονετικότητας και της επίθεσης διαχέονται στη στρατιωτική πρακτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ενσωμάτωσης αυτών των αρχών, υπήρξε το δόγμα παρατεταμένου πολέμου του Mao, που στηρίχθηκε στην αρχή της **active defense**, η επιθετική άμυνα.

3.3 Ναυτική Παράδοση

Είναι γνωστό ότι η Κίνα είναι μια ηπειρωτική χώρα, ακόμα και το όνομα του ναυτικού της: People Liberation Army Navy, υποδηλώνει ακριβώς αυτό, ότι πρόκειται για το ναυτικό ενός στρατού. Υπήρξαν όμως και σύντομοι περίοδοι, που χωρίς η ναυτική ισχύς να ξεπεράσει σε προτεραιότητα τη στρατιωτική, εντούτοις το κινέζικο ναυτικό λειτούργησε αυτόνομα.

α. **Song Dynasty (960-1279):** παρά τους κινδύνους από Βορρά και Δύση, θεωρήθηκε σημαντική η θαλάσσια ισχύς λόγω της στροφής στο εμπόριο. Η προστασία του εμπορίου από πειρατές ήταν υψηλή προτεραιότητα. Σ' αυτό συνετέλεσε η δημιουργία αλυσίδας ναυτικών βάσεων κατά μήκος της ακτής και η δημιουργία συστήματος convoy. Το ναυτικό αυτό θεωρήθηκε το πιο ισχυρό και εξελιγμένο της τότε εποχής. Δεν αρκούσαν μόνο στην εκτροπή των πειρατών αλλά και στη σύλληψη ή καταστροφή τους⁵⁴. Ένδειξη της τότε ναυτικής ισχύος υπήρξε η τεχνολογική υπεροχή των πλοίων με κορωνίδα την εισαγωγή της μαγνητικής πυξίδας και του τροχού, της εισαγωγής βομβών με μπαρούτι αλλά και της ναυπηγικής εξέλιξης που επέτρεψε τον πλου μεγαλύτερων πλοίων σε ρηχά νερά. Φανερώνοντας ότι η κατοχή ναυτικής ισχύος αποτελεί και εφαλτήριο επέκτασης στο θαλάσσιο πεδίο, στα τέλη του 13ου αιώνα η διάδοχη αυτοκρατορία των Μογγόλων επιχειρεί δύο αποτυχημένες εκστρατείες κατά Ιαπωνίας και Ιάβας που σηματοδοτούν την απόσυρση των κινέζων από τη θάλασσα.

β. Ming Dynasty (1368-1644)

Ένα από τα πλέον γνωστά στοιχεία της περιόδου υπήρξαν τα επτά ταξίδια του Zheng He (1405-1465) στον Ινδικό Ωκεανό, με 300 πλοία και 28,000 άντρες. Πολλά εκ των πλοίων

⁵⁴ Forage, Paul C.(1991), «The foundations of Chinese naval supremacy in the twelfth century» , in Jack Sweetman et al. (eds), *New Interpretations in Naval History 10th Symposium*, Annapolis, MD: Naval Institute Press.

ήταν θησαυροφόρα, μεταφέροντας δώρα για τους ηγεμόνες των περιοχών που επισκέφθηκε. Ωστόσο ο στόλος αποτελούνταν και από ισχυρή δύναμη πολεμικών πλοίων. Τα πλοία του Zheng He θεωρούνταν τεχνολογικά και ναυπηγικά θαύματα της εποχής τους.

Σύμφωνα με την παράδοση ο βασιλιάς Yong Le, θεωρώντας ότι είναι ο βασιλιάς όλου του κόσμου, πίστευε ότι όλοι οι ηγεμόνες όφειλαν να δεχτούν την καλοσύνη του και να γίνουν

υποτελείς του. Τα πλοία δεν είχαν ειρηνική ή πολεμική πρόθεση. Η στρατιωτική δύναμη δήλωνε ότι δεν θα σταματούσε πουθενά προκειμένου να προστατέψει τα συμφέροντά του. Περιορίζοντας το εμπόριο μόνο με όσους δήλωναν υποτέλεια, ο αυτοκράτορας επεδίωκε να καθιερώσει ένα κρατικό μονοπώλιο στο διεθνές εμπόριο. Παρά τις ειρηνικές προθέσεις υπήρξαν περιπτώσεις άσκησης βίας ή απειλής χρήσης βίας (Ταϊλάνδη, Βιετνάμ, Γιουννάν). Ενώ σε κάθε περίπτωση σκοπός πέραν του εμπορίου υπήρξε η επέκταση της σφαίρας επιρροής. Μετά τη δολοφονία του αυτοκράτορα το δικαστήριο των Ming σταμάτησε τον He ως profit making, αντίθετο στην Confucian κουλτούρα. Όλα όσα θύμιζαν το στόλο καταστράφηκαν και απαγορεύθηκε η ναυπήγηση πλοίων με δύο κατάρτια.

Τα θρυλικά ταξίδια του Zheng He τυχάνουν τεράστιας εκμετάλλευσης από το σημερινό

εσωτερικό για να πείσει για τη συμβολή της θαλάσσιας ισχύος στην ευημερία και να συνδέσει την επιστροφή στην ξηρά με την παρακμή συνδέοντας το λαμπρό ιστορικό παρελθόν με τη θάλασσα. Αφετέρου επιλέγοντας την προβολή στοιχείων της ιστορίας όπως ότι :

- δεν υπήρξε κατοχή εδαφών (σε αντιδιαστολή με τη μετέπειτα ευρωπαϊκή αποίκηση) και παρά τον τεράστιο στόλο του ο Zheng He απέφυγε να χρησιμοποιήσει εξαναγκασμό.

- υπήρξε διάχυση του πολιτισμού της Κίνας και αμοιβαία οφέλη από την προαγωγή του εμπορίου.

τονίζεται ο ειρηνικός χαρακτήρας της κινέζικης κουλτούρας (συμβατός με τα ιδεώδη του Κομφούκιου) και η μη επιδίωξη ηγεμονίας αλλά μιας ειρηνικής παγκόσμιας τάξης⁵⁵.

γ. Υπόλοιπη περίοδος

Πέραν από τις προσπάθειες δημιουργίας ναυτικής ισχύος την περίοδο από το 1870 έως το Β ΠΠ, οι οποίες κατέληξαν σε αποτυχία μετά τις ήττες από τις αποικιακές δυνάμεις (Γαλλία, Ολλανδία), αλλά και από την Ιαπωνία στους δύο σινο-ιαπωνικούς πολέμους, το κινέζικο ναυτικό και γενικά η θαλάσσια δραστηριότητα της Κίνας δεν έχει να επιδείξει κάτι σημαντικό μέχρι τις αρχές της νέας χιλιετίας.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να συνοψίσουμε τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι κινέζοι το ναυτικό, μέσα από τις αφηγήσεις τους :

- α. ως παράγοντα ισχύος, ευημερίας και επέκτασης του πολιτισμού τους.
- β. ως φορέα τεχνολογικών επιτευγμάτων που πολλαπλασίαζε την ισχύ του στόλου.
- γ. ως μη ηγεμονική, αλλά διάχυσης του κινέζικου μεγαλείου.

Βρισκόμαστε ενώπιον μιας αλλαγής της στρατηγικής αντίληψης της Κίνας από ηπειρωτικό σε θαλάσσιο κράτος ; Σηματοδοτεί αλλαγή της αντίληψη της για το ρόλο της στο διεθνές περιβάλλον ;

Θα μπορούσαμε να προσδιορίσουμε πέντε γεγονότα που αποτελούν ορόσημο στη στροφή αυτή αλλά και τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται η θαλάσσια ισχύς:

- το ιστορικό βάρος της ταπείνωσης, από τα ευρωπαϊκά κράτη, τα οποία διέθεταν θαλάσσια ισχύ, λειτουργεί καθοδηγητικά στην προβολή της ειρηνικής και μη ηγεμονικής επιδίωξης της Κίνας, αλλά και στην αναγκαιότητα απόκτησης θαλάσσιας ισχύος.
- η αίσθηση περικύκλωσης από την παρουσία των ΗΠΑ στην Ανατολική Ασία, παρουσία η οποία στηρίζεται εν πολλοίς στη ναυτική ισχύ τους, με σημείο αναφοράς την επέμβαση

⁵⁵ Ομιλία Προέδρου Jiang Zemin στο Harvard 1997 at, <http://www.chinainformed.com/articles/harvardspeech/speech.html>, access 17-08-2015.

των ΗΠΑ στις κρίσεις της Ταιβάν (τελευταία το 1995) και την παντελή αδυναμία της Κίνας να ανταγωνιστεί τις ναυτικές δυνάμεις των ΗΠΑ.

- η αναγνώριση της τεχνολογικής υπεροπλίας των ΗΠΑ μετά τις επεμβάσεις σε Ιράκ και Αφγανιστάν και ιδιαίτερα μετά την εύκολη επικράτηση στον πρώτο πόλεμο του Κόλπου, τόνισαν την τεχνολογική υστέρηση της Κίνας.

- το τσουνάμι του 2004 και η αδυναμία της Κίνας να προσφέρει σημαντική βοήθεια λόγω έλλειψης μέσων post – modern navy –ενώ αντίθετα η συνδρομή των ΗΠΑ υπήρξε σημαντική-, κατέδειξε τις περιορισμένες δυνατότητες προβολής soft power στην περιοχή.

- η κατανόηση των όρων της παγκόσμιας οικονομίας, βασικός πυλώνας της οποίας είναι το θαλάσσιο εμπόριο και η υψηλή συνεισφορά του στην ευημερία της Κίνας, κατέδειξαν την επιτακτική αναγκαιότητα προστασίας των SLOC από κάθε είδους απειλή.

Key Points

- ✓ Συνύπαρξη τριών πολιτιστικών στρατηγικών ρευμάτων : para bellum, Confucian, hedging.
- ✓ Ιεραρχική αίσθηση της δομής του διεθνούς συστήματος.
- ✓ Προσπάθεια καθυσύχασης του διεθνούς περιβάλλοντος με την αποφυγή προβολής ηγεμονισμού και προβολής της ειρηνικής παράδοσης.
- ✓ Τάση για επιδίωξη των ζωτικών συμφερόντων και δικαιωμάτων.
- ✓ Στρατιωτική κουλτούρα παραπλάνησης όσον αφορά την πραγματική ισχύ.
- ✓ Πολιτιστική κουλτούρα υπομονής.
- ✓ Στα πρόθυρα αλλαγής στρατηγικής κουλτούρας μέσω της στροφής προς τη θάλασσα

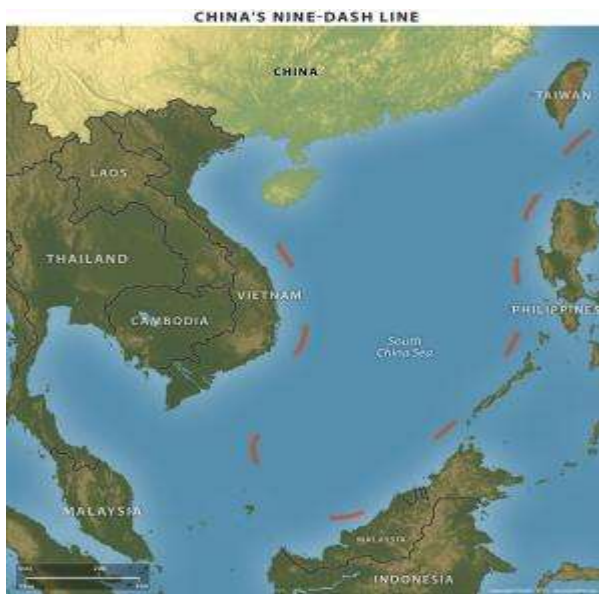
Κεφάλαιο 4

Εξέλιξη Θαλάσσιας Στρατηγικής Σκέψης

(από το 1950 έως το 2000)

«το σχήμα του χάρτη που περιλαμβάνει την ηπειρωτική Κίνα και τις θαλάσσιες περιοχές που έχει διακηρύξει ως δικές της, σχηματίζουν ένα δαυλό. Το κάτω μέρος του είναι ο ωκεανός, συμβολίζοντας ότι ο ωκεανός παρέχει το καύσιμο για το άναμμα του δαυλού. Μια ακριβής μεταφορά της μελλοντικής σχέσης εξάρτησης της ηπειρωτικής χώρας από τους φυσικούς πόρους των κινέζικων θαλασσών»
[Hu Zhiliang, 2001]

Τις τρεις πρώτες δεκαετίες μετά τον Β ΠΠ, η Κίνα παραμένει ένα ηπειρωτικό κράτος. Η χρήση του ναυτικού περιορίζεται καθαρά στην παράκτια άμυνα και στην αποτροπή εισβολής στην ενδοχώρα (brown navy). Αυτό ωστόσο δεν εμποδίζει ήδη από το 1947 να

διατυπωθούν –έστω και ανεπίσημα- αξιώσεις στο θαλάσσιο πεδίο, με τη διακήρυξη της 9 dash line (γραμμή εννέα σημείων)⁵⁶. Η διακήρυξη αυτή θεμελιωμένη σε αντιλήψεις ιστορικών δικαιωμάτων, φανερώνει ιδιοκτησιακή αντίληψη των θαλάσσιων περιοχών και επιθετικό χαρακτήρα επανάκτησης.

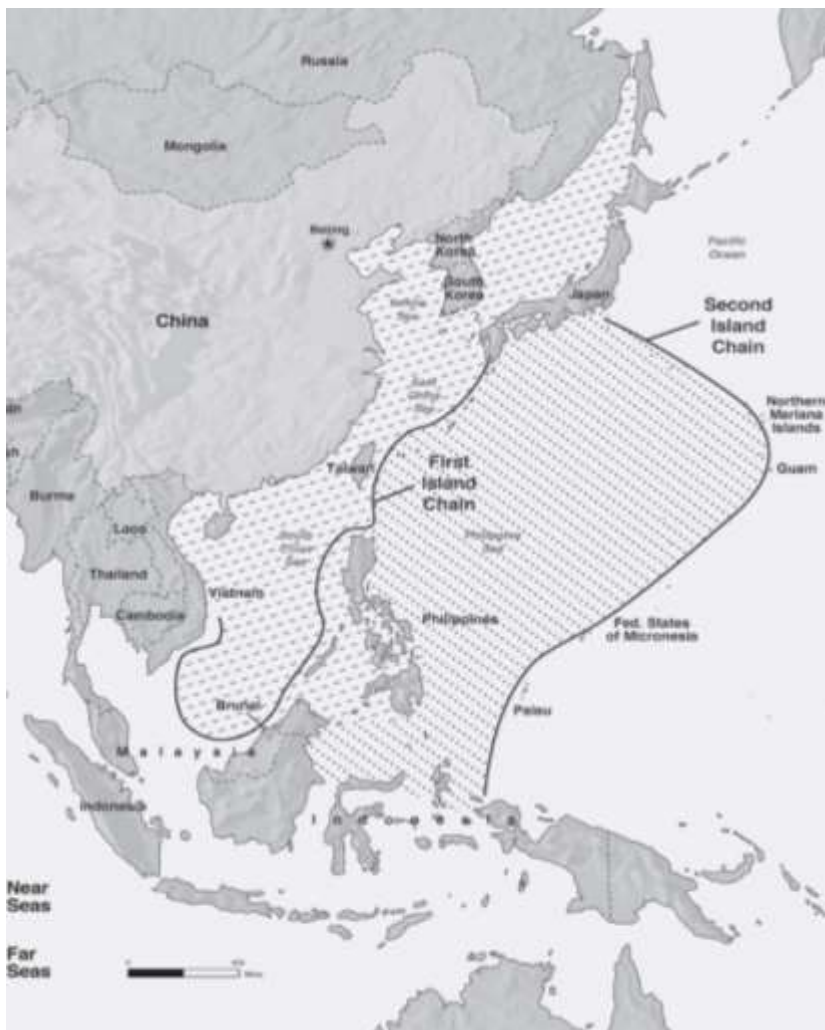
Μέχρι το 1980 δεν θα αλλάξει κάτι όσον αφορά το δόγμα και το ναυτικό θα παραμείνει κλάδος του στρατού. Αυτή την περίοδο εμφανίζεται ο Ναύαρχος Liu Huaqing, ο οποίος θεωρείται ο πατέρας του σύγχρονου κινέζικου ναυτικού και του αναπροσανατολισμού της χώρας στη θάλασσα. Από πολλούς αποκαλείται ο Mahan της Κίνας. Ο ίδιος ανήλθε το 1982 σε υψηλά αξιώματα του ναυτικού, κατόπιν επιλογής του Deng Xiaoping⁵⁷. Είχε επιρροές από το κλασσικό έργο του Mahan «*Influence of Sea Power*». Πίστευε ότι η ευημερία και ο πλούτος είναι άμεσα συνυφασμένα με την κυριαρχία των θαλασσών (Command of the Sea), τόσο κατά την περίοδο της ειρήνης

⁵⁶ Οι τελείες ήταν αρχικά 11 και επεκτείνονταν εντός του Κόλπου Τόνκιν μεταξύ νήσου Chainan –Vietnam. Ωστόσο αργότερα λόγω της ένταξης του Βιετνάμ στο κομμουνιστικό στρατόπεδο, ο Zhu Enlai απέλειψε τις δύο τελείες με αποτέλεσμα ο χάρτης να έχει τη μορφή που φαίνεται στη φωτογραφία.

⁵⁷ James Holmes, Toshi Yoshihara (2008), *Chinese naval strategy: A turn to Mahan*, London and NY: Rutledge, p 27-41.

μέσω του ελέγχου των SLOC, όσο και κατά τη διάρκεια του πολέμου με την εξασφάλιση των γραμμών επικοινωνιών με τις περιοχές επιχειρήσεων. Θεωρούσε ακόμα ότι η αποτυχία του ναυτικού της περιόδου των Qing να αντιμετωπίσει το ιαπωνικό ναυτικό, παρά το γεγονός ότι από άποψη υλικού ήταν σε άριστη κατάσταση, οφειλόταν στην αδυναμία εφαρμογής βασικών αρχών ναυτικού πολέμου.

Ο Liu εισάγει το Mahan στην Κίνα, την εποχή που το έργο του θεωρείται η γενεσιουργός αιτία του αμερικανικού επεκτατισμού και ιμπεριαλισμού. Αντιτίθεται στις προβλέψεις της εποχής για ένα μεγάλο γενικευμένο πόλεμο και θεωρεί ότι η Κίνα θα βρεθεί αντιμέτωπη με «περιορισμένες περιφερειακές συγκρούσεις» στην ξηρά και στη θάλασσα. Εκφράζει επίσης την έντονη αντίθεσή του στη χρήση του δόγματος της active defense του Mao, στο ναυτικό. Στο πλαίσιο των ανωτέρω το 1983 προσπαθώντας να διατηρήσει ισορροπίες με το κυρίαρχο δόγμα του Mao, εκπονεί το δόγμα της **active defense offshore operations**. Η σημασία του δόγματος αυτού έγκειται στον καθορισμό της offshore περιοχής της Κίνας, η οποία μέχρι τότε ήταν οριοθετημένη αόριστα 200νμ από τις ακτές. Ο Liu καθορίζει ως offshore areas: Yellow Sea, East China Sea, South China, Taiwan Strait, Ryuku island. Η

οριοθέτηση αυτή δεν είναι τυχαία, στρατηγικά συμπίπτει με την πρώτη αλυσίδα νησιών (First Island Chain) και αφορά το πεδίο εφαρμογής της πρώτης φάσης ανάπτυξης του κινέζικου ναυτικού κατά την οποία θα πρέπει να αποκτήσει θαλάσσια κυριαρχία (Sea Command). Κατά τη δεύτερη φάση το κινεζικό ναυτικό θα αποκτήσει κυριαρχία στη δεύτερη αλυσίδα νήσων που περικλείεται από την Ιαπωνία-Μαριάνες νήσους-Καρολίνες-Παλάου.

Στην προσπάθεια του να πείσει για την ανάγκη στροφής προς τη θάλασσα, βρίσκει

πολύτιμο σύμμαχο το China Institute of International Studies που την ίδια χρονιά σημειώνει

ότι «η τεράστια ακτογραμμή της Κίνας και η βαθιά θαλάσσια ιστορία της επιβάλλουν την αναγωγή του ναυτικού σε *strategic service*⁵⁸».

Το 1985 ο Liu, εκπονεί τη «Νέα Ναυτική Στρατηγική» βασικοί πυλώνες της οποίας αποτελούν⁵⁹:

- offshore defense: εντός της πρώτης αλυσίδας νησιών (*mahanian logic*).
- strategic defense: οι ναυτικές επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι επιθετικές στο χαρακτήρα ώστε να αντιμετωπίζουν τις εκ της θάλασσας απειλές μακριά από την ακτή.
- περιοχή επιχειρήσεων: η περιοχή που περικλείεται από την πρώτη αλυσίδα νησιών και μετά την πρώτη ανάπτυξη, η περιοχή που περικλείει η δεύτερη αλυσίδα νησιών.
- εθνικοί στόχοι: προστασία εδάφους, εξασφάλιση πρόσβασης σε φυσικούς πόρους, αποτροπή ιμπεριαλιστικής επίθεσης από τη θάλασσα, διατήρηση ειρήνης στην Ανατολική Ασία (δόγμα *peaceful rise*).
- αποστολές ειρηνικής περιόδου: υποστήριξη διπλωματίας, προστασία εδαφικής ολοκλήρωσης (περιλαμβάνει την Ταϊβαν), προστασία άλλων σοσιαλιστικών κρατών της περιοχής.
- αποστολές πολεμικής περιόδου: δράση ανεξάρτητα ή σε συνέργεια με τους άλλους κλάδους. Με τρεις κύριες αποστολές⁶⁰:
 1. εξασφάλιση κυριαρχίας για συγκεκριμένη περίοδο (*corbettian grammar*)
 2. έλεγχος γραμμών που συνδέουν την πρώτη αλυσίδα νησιών με ανεξάρτητες ζώνες επιχειρήσεων (κανόνας *inner lines* του δόγματος Mao).
 3. πυρηνική ανταπόδοση.

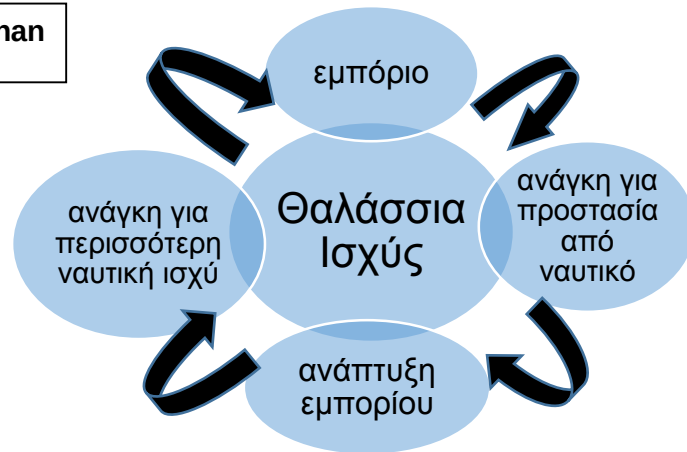
⁵⁸ Ibid p 30-31.

⁵⁹ Ibid p 31

⁶⁰ Ibid p 32

Όσον αφορά την αλληλεξάρτηση της ναυτικής και εμπορικής ισχύος ο ίδιος, υπό το πνεύμα του Mahan, πιστεύει στην κυκλική τους ανατροφοδότηση:

Σχήμα 7 – Κύκλος Mahan

Τη δεκαετία του 1990 και ιδιαίτερα μετά την κρίση των πυραύλων στο Taiwan Strait το 1995, το δόγμα του Liu αρχίζει να εφαρμόζεται. Συνεχιστές της σκέψης του ο Vice Admiral Fang Qiang θεωρεί ότι το κινέζικο ναυτικό θα πρέπει να προετοιμάζεται για περιορισμένης διάρκειας και εμβέλειας πόλεμο στη θάλασσα και να έχει την ικανότητα να εκπληρώσει τρεις κύριες αποστολές⁶¹ :

1. αντιμετώπιση επίθεσης, επέκτασης και πρόκλησης από ηγεμονεύουσα δύναμη.
2. ετοιμότητα ανακατάληψης νήσων.
3. συγκρούσεις λόγω οικονομικών συμφερόντων στη θάλασσα.

Προφανές ότι οι τρεις αυτές αποστολές υπονοούν αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ, Taiwan και Ιαπωνία αντίστοιχα.

Τελευταία περίπτωση ο δημοσιογράφος της *China Military Science*, Xu Qi⁶² – υπό την επιρροή του Mahan- εκτιμά ότι η ραγδαία ανάπτυξη της Κίνας δείχνει το δρόμο προς τη θάλασσα, από τη οποία και εξαρτάται η ανάπτυξη της. Ωστόσο η αμερικάνικη ναυτική ισχύς στην περιοχή απειλεί να εμποδίσει αυτή την τάση. Επιπρόσθετα η ναυτική ανάπτυξη της Κίνας περιορίζεται από τη γεωστρατηγική της θέση λόγω των δύο αλυσίδων νησιών. Ως μοναδική διέξοδος προβάλλεται η ανάπτυξη ναυτικής ισχύος και η μετατροπή του ναυτικού σε blue navy, το οποίο και θα αποτελέσει ασπίδα άμυνας.

⁶¹ Ibid p 37

⁶² Ibid p 41

Συμπεράσματα: Το δόγμα του Liu δεν είναι αυτοφυές, αν και συνιστά αλλαγή της κινέζικης στρατηγικής κουλτούρας με τη στροφή προς τη θάλασσα, εντούτοις στη λογική του και στις κανονιστικές του αρχές είναι βαθιά επηρεασμένο από τις αρχές των Mahan-Mao-Corbett και του σοβιετικού Gorshkov.

Πίνακας 4 – Επιρροές Δόγματος Liu Huaqing

Mahan	Η επιδίωξη κυριαρχίας στην πρώτη αλυσίδα είναι mahanian logic, όπως και η θεώρησή του για την αλληλεπίδραση των δύο συνιστωσών μερών της θαλάσσιας ισχύος (ναυτικής και εμπορικής).
Mao	Ο έλεγχος των γραμμών της ήδη εξασφαλισμένης πρώτης ζώνης με τις περιοχές επιχειρήσεων πέραν αυτής είναι μαοϊκής έμπνευσης.
Gorshkov	Η πρόβλεψη για καθορισμό ζωνών εντός των οποίων ο βαθμός ελέγχου διαφοροποιείται συνιστά επιρροή από το σοβιετικό δόγμα των θαλασσιών ζωνών άμυνας.
Corbett	η πρόβλεψη για εξασφάλιση κυριαρχίας για περιορισμένο χρόνο καθώς και η πίστη σε περιορισμένο πόλεμο τοπικά και χρονικά (corbettian grammar) για άμυνα από επίθεση.

Η ίδια ποικιλία επιρροών εμφανίζεται, αν αντιστοιχίσουμε τις αρχές και στοχεύσεις του δόγματος του Liu αλλά και των μεταγενέστερων του, με τις τρεις παραδόσεις στρατηγικής κουλτούρας (Confucian-Hedging-Para bellum):

Πίνακας 5 - Αντιστοιχία στρατηγικών παραδόσεων – δόγματος Liu Huaqing

Hedging	Η αντίληψη της στρατηγικής περικύκλωσης από τις ΗΠΑ και η προσπάθεια αντίδρασης στο πεδίο που αυτή ασκείται (θάλασσα) με την οριοθέτηση μιας γραμμής άμυνας και η προσπάθεια διατήρησης του εθνικού εδάφους.
Confucian	Προβολή της peaceful rise. Οικονομική ανάπτυξη
Para bellum	Επαναφορά κεκτημένων μέσω ισχύος. Επανένωση ιστορικού κινέζικου χώρου (Taiwan/South China Sea) που αν και στην αντίληψη των κινέζων συνιστά status quo ante, στην πράξη αποτελεί revisionism.

Τέλος κινέζικα χαρακτηριστικά στρατιωτικής κουλτούρας όπως η καρτερία είναι ολοφάνερα μέσω της τμηματικής επέκτασης των φιλοδοξιών ανάλογα με την ανάπτυξη της ναυτικής ισχύος. Ενώ έκδηλα είναι τα σημάδια της χρηστικής λειτουργίας των ιστορικών αφηγημάτων για τη δικαιολόγηση της ανάπτυξης ναυτικού άρα και της αλλαγής στρατιωτικής κουλτούρας (αποτυχία Qing, κρίση Taiwan) αλλά και της θεμελίωσης διεκδικήσεων (εδαφική επικράτεια περιόδου δυναστείας Ming).

Key Points

- ✓ Απαρχές αλλαγής στρατηγικής κουλτούρας τη δεκαετία του 1980. Στροφή προς τη θάλασσα.
- ✓ Υπαγόρευση από αναγκαιότητες και αντίληψη απειλών
- ✓ Χρηστική λειτουργία της ιστορίας.
- ✓ Συνύπαρξη και των τριών ιστορικών στρατηγικών παραδόσεων (Hedging-Confucian-Para Bellum).
- ✓ Εγχώριες και εξωγενείς πηγές επιδρούν στη διαμόρφωση του νέου δόγματος

Κεφάλαιο 5

Εφαρμογή της θαλάσσιας στρατηγικής

*“The traditional mentality that land outweighs sea must be abandoned
Great importance has to be attached to managing the seas and oceans
And protecting maritime rights and interests”
[White Paper on China’s military strategy, 2014]*

5.1 Γεωστρατηγική

Η Κίνα βρέχεται από το τέσσερις θάλασσες, οι οποίες αποτελούν και την αναφερομένη από το Liu, offshore area. Κατά σειρά από βόρεια προς νότια βρίσκουμε Bohai Sea, Yellow Sea, East China Sea, South China Sea. Μια προσεκτική ματιά στο χάρτη της ανατολικής Ασίας θα μας βοηθήσει εύκολα να αντιληφθούμε το στρατηγικό δίλημμα της Κίνας στο

θαλάσσιο πεδίο, αλλά και την πηγή του αισθήματος περικύκλωσης που όπως είδαμε χαρακτηρίζει την κινέζικη στρατηγική σκέψη.

Οι δύο πρώτες θάλασσες (Bohai, Yellow) περικλείονται από την κορεατική χερσόνησο, ενώ η East China Sea περικλείεται από μια αλυσίδα νήσων εκ των οποίων κανένα δεν ανήκει στην Κίνα. Ιαπωνικές νήσοι-Οκίναβα-Ταϊβάν αποτελούν ένα νησιωτικό τόξο το οποίο αποκόβει γεωγραφικά (και φράσει στρατηγικά) τη δυτική ακτογραμμή της Κίνας από τον Ειρηνικό Ωκεανό. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στο νότο όπου η South China περικλείεται από την Ταϊβάν, Φιλιππίνες-Βόρνεο- Σουμάτρα (Ινδονησία)- Μαλαισία, με την τελευταία να ελέγχει μαζί με τη Σιγκαπούρη ένα από τα σημαντικότερα στενά παγκοσμίως, τα στενά της Μαλάκας, που εξασφαλίζει τη σύνδεση Ανατολικής Ασίας – Ινδικού Ωκεανού.

Στη δυσχερή αυτή γεωγραφική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η Κίνα, θα πρέπει να προστεθούν και οι έντονες σχέσεις που διατηρεί με τα περισσότερα κράτη που περικλείουν τις θάλασσες της: Ιαπωνία, Ταϊβαν, Φιλιππίνες, ενώ η στρατηγική πρόσδεση χωρών όπως η Ιαπωνία, Ταϊβαν, Σιγκαπούρη, Φιλιππίνες, Μαλαισία στο άρμα της Δύσης και η έντονη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στην περιοχή, συνιστούν ενισχυτικούς παράγοντες που συντελούν στη γεωστρατηγική ασφυξία της Κίνας.

Όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια δύο είναι οι κύριοι εκπεφρασμένοι στόχοι της κινέζικης θαλάσσιας στρατηγικής : η άμυνα του κράτους και η πρόσβαση στους ωκεανούς, μέσω του ελέγχου των SLOC, με σκοπό την εξασφάλιση του εμπορίου και της ευμάρειας της Κίνας.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πρώτη αλυσίδα νήσων, που αποτελεί και το πρώτο πεδίο όπου επιδιώκεται η επίτευξη θαλάσσιας κυριαρχίας, περικλείεται από την ανωτέρω συστάδα νήσων, το θαλάσσιο Great Wall.

Τέλος αξίζει να τονίσουμε ότι ο γεωστρατηγικός αυτός θαλάσσιος αποκλεισμός πλησιάζει την αντίστοιχη περίπτωση της Γερμανίας προ των δύο παγκόσμιων πολέμων.

5.2 Προκλήσεις Ασφάλειας–Απειλές

Η Κίνα αναγνωρίζει ή μάλλον αντιλαμβάνεται ότι ο σύγχρονος κόσμος είναι πηγή ευκαιριών αλλά και κινδύνων. Μια ενδιαφέρουσα ανάλυση⁶³, εντοπίζει και κατηγοριοποιεί τις απειλές για την Κίνα σε τέσσερις ομόκεντρους κύκλους, τέσσερα δακτυλίδια. Το πρώτο αφορά το εσωτερικό της, το δεύτερο την άμεση περιφέρειά της, τις συνορεύουσες χώρες, στην οποία περιλαμβάνει την Ταϊβαν και τις ΗΠΑ με την έννοια της παρουσίας τους μέσω στρατιωτικών βάσεων (Guam, Ιαπωνία), της συνεχούς τους αεροναυτικής παρουσίας στη South China Sea και των συμμαχικών δεσμών και δεσμεύσεων ασφάλειας με χώρες της περιοχής (Κορέα, Ιαπωνία, Ταϊβαν, Φιλιππίνες, Μαλαισία, Σιγκαπούρη). Το τρίτο δακτυλίδι αποτελείται από έξι περιφερειακά συστήματα εκ των μας ενδιαφέρουν δύο αυτό της Νοτιοανατολικής Ασίας στον πυρήνα της οποίας βρίσκεται η South China Sea και αυτό της βορειοανατολικής Ασίας με αντίστοιχο πυρήνα την East China Sea. Το τέταρτο δακτυλίδι περιλαμβάνει όλο τον υπόλοιπο κόσμο.

Η ανάγνωση των China's White Papers on Defense μεταξύ 2004-2014⁶⁴, μας δίνει μια πρώτη αίσθηση των απειλών που αναγνωρίζονται, στο δεύτερο και τρίτο δακτυλίδι.

⁶³ A. Nathan, A. Scobell, (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. 5-8.

⁶⁴ Εκδίδονται ανά δύο έτη. Στο www.china.org.cn/e-white/government/white_papers/, access από 23-6-2015 έως 19-08-2015.

Κοινός τόπος στα έγγραφα από το 2008 έως το 2014 αποτελούν η αναφορά στον κίνδυνο που συνιστά ο ηγεμονισμός, ο νέο-παρεμβατισμός, ο στρατιωτικός ανταγωνισμός και το ζήτημα επανένωσης της Taiwan. Οι διαφωνίες μεταξύ αναδυόμενων και παραδοσιακών δυνάμεων (μόνο στο έγγραφο του 2010). Στο έγγραφο του 2014 τονίζεται πέραν των προαναφερόμενων:

- ο ανταγωνισμός για την παγκόσμια αναδιανομή ισχύος και δικαιωμάτων-συμφερόντων.
- η εμπλοκή ξένων προς την περιοχή κρατών, στα ζητήματα της South China Sea με τη διεξαγωγή στρατηγικής επιτήρησης εις βάρος της Κίνας.
- η στρατηγική «pivot» των ΗΠΑ από τη Μέση Ανατολή στην Ανατολική Ασία, η στρατιωτική τους παρουσία και η διατήρηση των δεσμεύσεων τους και η αποδοχή αυτών από την Ιαπωνία.
- οι προκλητικές ενέργειες γειτονικών κρατών και η στρατιωτική τους παρουσία σε νησιά και υφάλους που κατέχουν παράνομα, γεγονός το οποίο πλήττει την εδαφική κυριαρχία, δικαιώματα και συμφέροντα της Κίνας.

Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλα τα έγγραφα γίνεται εκτενής αναφορά στην τεχνολογική και επιστημονική υπεροχή της Δύσης στο στρατιωτικό πεδίο (Revolution in Military Affairs- RMA) κάτι που όπως επισημαίνει το έγγραφο του 2014 «... οι επαναστατικές αλλαγές στις στρατιωτικές τεχνολογίες και στον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου δεν έχουν μόνο σημαντική επίδραση στο διεθνές πολιτικό και στρατιωτικό πεδίο, αλλά επίσης συνιστούν νέες και σοβαρές προκλήσεις στην στρατιωτική ασφάλεια της Κίνας».

Τέλος όσον αφορά τους κινδύνους του τέταρτου δακτυλιδιού, στο έγγραφο του 2014 αναφέρεται ότι η σημαντική ανάπτυξη της Κίνας με τη συνεπαγόμενη επέκταση των συμφερόντων της, την καθιστούν τρωτή σε περιφερειακές αναταραχές, τρομοκρατία, πειρατεία, φυσικές καταστροφές και επιβάλλουν την ασφάλεια των υπερπόντιων συμφερόντων συμπεριλαμβανομένων ενεργειακών πόρων, στρατηγικών θαλάσσιων γραμμών επικοινωνιών (SLOC). Αφενός η εξάρτηση της από ενεργειακούς πόρους⁶⁵ και πρώτες ύλες από χώρες της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής και αφετέρου οι εμπορικές σχέσεις. Το γεγονός ότι μεγάλο μέρος του εμπορίου διεκπεραιώνεται μέσω θαλάσσιων μεταφορών, επιτείνει την αναγκαιότητα άμεσης αντιμετώπισης των απειλών αυτών.

⁶⁵ Σύμφωνα με A. Nathan, A. Scobell, (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. 172, το 2030 το 80% των αναγκών της Κίνας σε πετρέλαιο θα εισάγεται.

Το τελευταίο αυτό σημείο –η εξάρτηση της ανάπτυξης από το εμπόριο-, μεγεθύνεται ως αντίληψη απειλής από τη γεωστρατηγική πραγματικότητα που περιγράψαμε στην προηγούμενη παράγραφο.

5.3 Ο ρόλος του ναυτικού στην αντιμετώπιση των απειλών

Τη δεκαετία του '80 ο Deng Xiaoping συμπέρανε ότι ο πόλεμος είναι πλέον λιγότερο πιθανός αλλά εφόσον συμβεί θα είναι μικρής έκτασης και μεγάλων τεχνολογικών απαιτήσεων⁶⁶. Στα κείμενα central Military Commission από το 1985 εμφανίζεται η αντίληψη ότι ο πόλεμος (εφόσον συμβεί) θα διεξαχθεί σε μοντέρνες συνθήκες. Αργότερα το 1993 ο όρος αυτός αντικαθίσταται από τον όρο υψηλή τεχνολογία (high technology conditions) και το 2002 καταλήγει στην οριστική αντικατάστασή του από τον όρο συνθηκών πληροφορικού πολέμου (informatization). Διαπιστώνεται ότι εφόσον συμβεί πολεμική σύγκρουση αυτή δεν θα έχει σχέση με το έδαφος της Κίνας αλλά με την περιφέρειά της: South China Sea, East China Sea, Taiwan Strait. Θα διεξαχθεί δηλαδή στο μεγαλύτερο μέρος του στο θαλάσσιο πεδίο.

Οι παραπάνω συλλογισμοί στοιχειοθετούν τη διαπίστωση ότι το ναυτικό θα πρέπει να αποκτήσει νέες ικανότητες, να είναι σε θέση να επιχειρεί μακράν των ακτών και να αντιμετωπίσει τεχνολογικά ανώτερα ναυτικά.

Ο δεύτερος ρόλος του ναυτικού είναι η εξασφάλιση της δια του εμπορίου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Μερικές δηλώσεις που αντικατοπτρίζουν τα παραπάνω : γράφοντας στην επιθεώρηση *China Military Science* ο Liu Yijian του PLAN αναφέρει ότι «η κτήση μεγάλου και ισχυρού ναυτικού είναι στρατηγικής σημασίας για την υπεράσπιση της εθνικής ασφάλειας, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη διατήρηση του διεθνούς status του κράτους» [Senior Captain Liu Yijian]⁶⁷. Ο Senior Captain Xu Qi δίνοντας έμφαση σημειώνει ότι «...οι θαλάσσιες γεωστρατηγικές σχέσεις...είναι υπό αλλαγή...το κινέζικο ναυτικό πρέπει να κάνει σημαντικές στρατηγικές επιλογές» για τον Xu, το στρατηγικό μέλλον της Κίνας βρίσκεται στη θάλασσα καθώς η Κίνα με «την τεράστια ακτογραμμή της, το μεγάλο αριθμό νησιών, τις τεράστιες υπό τη διοίκησή της περιοχές με τους άφθονους ωκεάνιους πόρους, είναι μια φυσική θαλάσσια δύναμη», σημειώνει ότι «η έκταση των παράκτιων υδάτων και αυτών της υφαλοκρηπίδας είναι περίπου η διπλάσια του καλλιεργούμενου κινέζικου εδάφους», το

⁶⁶ Ibid p 281-282.

⁶⁷ Andrew Erickson «Can China become a maritime power»? at James Holmes and Toshi Yoshihara (2008), *Asia Looks Seaward*, London: Praeger Security International Advisory Board, p 70-110.

ναυτικό το αντιλαμβάνεται με όρους εξασφάλισης της κινέζικης κυριαρχίας στη θάλασσα «τα πλοία του ναυτικού είναι σύμβολα της ισχύος του έθνους και δρουν ως κινούμενο έδαφος πλέοντας στην ανοικτή θάλασσα...η αποστολή τους δεν περιορίζεται σε offshore άμυνα. Γι' αυτό το λόγο το ναυτικό πρέπει να μετεξελιχθεί σε *blue water navy*, επεκτείνοντας την εμβέλεια της στρατηγικής άμυνας στο θαλάσσιο πεδίο»⁶⁸. Τέλος ο κινέζος πρόεδρος Hu Jintao σε μια συνάντηση του Chinese Communist Party στις 27 Δεκεμβρίου 2006, δήλωσε «πρέπει να αγωνιστούμε ώστε να οικοδομήσουμε ένα ισχυρό ναυτικό το οποίο θα είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες της ιστορικής αποστολής των Ενόπλων Δυνάμεων στη νέα εποχή, θα πρέπει να είναι προετοιμασμένο για στρατιωτική σύγκρουση... στη διαδικασία προστασίας της εξουσίας του κράτους και εξασφάλισης των θαλάσσιων δικαιωμάτων» στη συνέχεια δίνοντας έμφαση δήλωσε ότι «ο ρόλος του ναυτικού είναι πολύ σημαντικός, το ναυτικό θα πρέπει να εκσυγχρονισθεί και να μετεξελιχθεί σε *blue water navy*»⁶⁹.

Ποιες αποστολές ανατίθενται στο ναυτικό ;

Σύμφωνα με το White paper 2014⁷⁰:

- αποφασιστική εγγύηση της επανένωσης του κράτους.

Προφανώς εννοώντας την επανένωση με την Ταϊwan, ο ρόλος του ναυτικού θα ήταν εξαναγκαστικός ή εκτέλεση αποβατικής ενέργειας, με παράλληλη απομόνωση του νησιού από τη συνδρομή των ΗΠΑ.

- συνδυασμός της εγγύς ακτών άμυνας (*offshore defense*) με την άμυνα στην ανοικτή θάλασσα (*open seas protection*).

Εξασφάλιση θαλασσίων οδών και απεξάρτηση από την ασφάλεια αυτών από το ναυτικό των ΗΠΑ και των συμμάχων τους. Επέκταση επιχειρήσεων σε Δυτικό Ειρηνικό και Ινδικό ωκεανό.

- προστασία και εξασφάλιση των θαλάσσιων συμφερόντων και δικαιωμάτων.

Η Κίνα χρησιμοποιεί την UNCLOS με ερμηνευτικό τρόπο, θεωρώντας ότι δεν επιτρέπεται σε άλλα ναυτικά να επιχειρούν εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής της Ζώνης (ΑΟΖ), κάτι που δεν αναγνωρίζουν οι ΗΠΑ, αλλά και τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής. Επίσης υφίσταται πλήθος διαφωνιών περί της κατοχής μικρών νησιών και υφάλων με τα γειτονικά κράτη.

- στρατηγική αποτροπή και πυρηνική αντεπίθεση
- συνδρομή στην περιφερειακή ασφάλεια και στην παγκόσμια ειρήνη.

⁶⁸ Ibid p 72

⁶⁹ Ibid p 73-74

⁷⁰ www.china.org.cn/e-white/government white papers/, access από 23-6-2015.

Συμμετοχή σε στρατιωτικές μη πολεμικές επιχειρήσεις. Επιχειρήσεις ασφάλειας ναυσιπλοΐας (π.χ. αντι-πειρατικές επιχειρήσεις στον Κόλπο του Aden).

Με ποιο τρόπο θα εκπληρώσει το PLAN τις παραπάνω αποστολές και ρόλο ;

Στο white paper του 2004 είναι η πρώτη και μοναδική φορά που αναγράφεται ως στόχος η εξασφάλιση από το ναυτικό **“command of the sea at territorial seas”** αλλά και στην **προετοιμασία του “maritime battlefield”**. Στα επόμενα έτη δεν θα γίνει παρόμοια αναφορά σε θαλάσσια κυριαρχία, αλλά το 2014 θα εμφανιστεί ο όρος **“Preparation for Military Struggle(PMS)”**. Η νοηματοδότηση του όρου αφορά την προετοιμασία των ενόπλων δυνάμεων να πολεμήσουν και να κερδίσουν. Στο πλαίσιο αυτό το PLAN, θα πρέπει να διατηρεί στρατιωτική παρουσία σε σχετικές θαλάσσιες περιοχές⁷¹ και να εκτελεί περιπολίες.

Στις επόμενες του 2004 αναφορές αυτό που διαφοροποιείται είναι η έκταση δράσης του PLAN. Το 2006 γίνεται αναφορά σε επέκταση του στρατηγικού βάθους και offshore defense, ενώ στις επόμενες δύο αναφορές τίθενται στόχοι – πυλώνες για τη σταδιακή μετεξέλιξη του PLAN σε blue navy, με την αναφορά στην απαίτηση ανάπτυξης μέσων και διαδικασιών λογιστικής υποστήριξης κατάλληλης να ανταποκριθεί σε επιχειρήσεις σε μακρινά ύδατα (distant waters). Αυτολεξεί αναφορά σε blue navy γίνεται πρώτη φορά στο έγγραφο του 2010 και εν συνεχεία επαναλαμβάνεται ολοένα και πιο emphaticά και επιτακτικά.

Ιδιαίτερα σημαντικό σημείο αποτελεί η αναφορά του White Paper 2006, στο χρονολογικό σχεδιάγραμμα ανάπτυξης του PLAN. Σε συνδυασμό με την πρόβλεψη – σχέδιο ανάπτυξης του Liu Huaqing (1982)⁷²:

1) έως το 2010 θα πρέπει να έχουν τεθεί τα θεμέλια για την ανάπτυξη του και την προσέγγιση του στα δυτικά πρότυπα και επέκταση επιχειρήσεων σε όλη την έκταση της πρώτης αλυσίδας νησιών.

2) έως το 2020 το στάδιο της βασικής ανάπτυξης και επέκτασης του εύρους των επιχειρήσεων στη δεύτερη αλυσίδα νησιών.

3) έως τα μέσα του αιώνα θα πρέπει να είναι ικανό να κερδίσει οποιοδήποτε αντίπαλο σε πολέμους που καθορίζονται από την κυριαρχία στο πληροφορικό πεδίο (informationalized warfare) και μετατροπή του ναυτικού σε παγκόσμια δύναμη ισότιμη αυτής των ΗΠΑ.

⁷¹ Χωρίς να καθορίζεται ποιες είναι αυτές οι περιοχές.

⁷² A. Nathan, A. Scobell, (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. 314. Το αντίστοιχο πλάνο του Admiral Liu Huaqing ήταν λίγο πιο αισιόδοξο ως προς το πρώτο στάδιο που ήταν το 2000

Μια άλλη διάσταση της μετεξέλιξης του PLAN, αφορά την ποιοτική του ανάπτυξη σε επίπεδο προσωπικού (εκπαίδευση) και τεχνολογικής αναβάθμισης εξοπλισμού υπό το πρίσμα της RMA. Από το 2010 και έπειτα καθορίζονται οι τομείς των ναυτικών επιχειρήσεων (αντιμετώπιση υποβρυχίων, ηλεκτρονικός πόλεμος, αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας, συνέργεια μέσων, προστασία πλοίων, αναχαίτιση στην ανοικτή θάλασσα, strike warfare, early warning κ.τ.λ.), αλλά και των περιφερειακών επιχειρήσεων (cyber space, space) στους οποίους απαιτείται βελτίωση ή η οικοδόμηση ικανοτήτων.

Τέλος από το 2010 και μετά εμφανίζεται έντονα πλέον η προσπάθεια να επισημανθεί ο post modern ρόλος του ναυτικού (αλλά και των ενόπλων δυνάμεων εξ ολοκλήρου) με την πρόβλεψη συνδρομής στην περιφερειακή και παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια, προετοιμασία και εκπαίδευση για συμμετοχή σε μη πολεμικές στρατιωτικές επιχειρήσεις (Military Other Than War Operations-MOOTW), οι επισκέψεις σε άλλα κράτη, η συνεργασία και συνεκπαίδευση με άλλα ναυτικά και η συμμετοχή σε ερευνητικά –επιστημονικά προγράμματα.

Ποια η αντίληψη των κινέζων για την κυριαρχία στην ανοικτή θάλασσα (Command the Commons);

Η πρώτη αναφορά σε κάποιου είδους έλεγχο του θαλάσσιου πεδίου έγινε από τον Liu Huaqing, -όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο-, ο οποίος είχε κυρίως στόχο την οριοθέτηση των επιδιώξεων παρά την αποσαφήνιση του όρου έλεγχος θαλάσσιου χώρου. Η πρώτη επίσημη αναφορά σε έλεγχο του θαλάσσιου χώρου υπήρξε στο έγγραφο White Paper on Defense 2004, όπου συμπεριλήφθηκε η ανάθεση αποστολής στο PLAN και στην αεροπορία να οικοδομήσουν τις κατάλληλες ικανότητες ώστε να είναι σε θέση να επιτύχουν την κυριαρχία της θάλασσας και του αέρα. Στο αμέσως επόμενο White Paper on Defense 2006, τονίστηκε η αναγκαιότητα για την οικονομική ανάπτυξη να εξασφαλισθεί η ροή πρώτων υλών. Στο πνεύμα αυτό κρίθηκε σκόπιμη η επέκταση της δράσης ναυτικού και της αεροπορίας ώστε να επιτύχουν “strategic depth for offshore operations”.

Η συζήτηση για το τι συνιστά ο έλεγχος του θαλάσσιου πεδίου, ξεκίνησε λίγο νωρίτερα στις αρχές του 2000. Ήδη από το 2001 ο Brigadier General Jiang Shiliang (επικεφαλής του τμήματος λογιστικής υποστήριξης) αρθρογραφώντας στο *China Military Science*⁷³, εισάγει την έννοια Command of Communications. Η έννοια αυτή περιλαμβάνει τέσσερα χαρακτηριστικά :

⁷³ Jiang Shiliang, «Preliminary theorizing on Command of Communications», *China Military Science*, vol. 14 no6 (Dec 2001)

- Ο ανταγωνισμός για στρατηγικούς δρόμους από τους οποίους διεκπεραιώνονται οι ροές υλικών και πληροφοριών, είναι μια βασική κατάσταση στο σύγχρονο πόλεμο.

- Ο έλεγχος (control) επί στρατηγικών τοποθεσιών (πόλεις, λιμένες, βάσεις, νησιά) είναι αποφασιστικής σημασίας για την επίτευξη της κυριαρχίας (command).

- Η δυνατότητα προβολής ισχύος σε μακρινές αποστάσεις είναι προϋπόθεση για την κυριαρχία στις ανοικτές θάλασσες (Command of the Commons).

- Η ύπαρξη ενός συστήματος προωθημένης υποστήριξης (βάσεις, λιμένες, αεροδρόμια, ευκολίες επισκευών) είναι κρίσιμη για τη διατήρηση της κυριαρχίας.

Η mahanian λογική τον οδηγεί να θεωρήσει ότι η κυριαρχία των ανοικτών θαλασσών συμβάλλει στην ευημερία, ανάπτυξη, πλούτο και ασφάλεια. Ποιο είναι το αντικείμενο του ελέγχου ;

- φυσική ροή εφοδίων από και προς το πεδίο μάχης.

- ροή μαχητικής ισχύος

- ροή πληροφοριών.

με αποτέλεσμα την απονομή ανωτερότητας (superiority) επί του πεδίου μάχης.

Λίγο αργότερα ο Yuan Zhengling από το Strategic Studies Department του PLA Military Science Academy, διασαφηνίζει τις έννοιες του Jiang, λέγοντας ότι ⁷⁴:

- η κυριαρχία δεν είναι αόριστη αλλά εφαρμόζεται στο φυσικό πεδίο μάχης.

- η λειτουργία Command of Commons απαιτεί και συνεπάγεται ανταγωνισμό μεταξύ τουλάχιστον δύο μερών. Το καθένα από τα μέρη επιδιώκει να εξασφαλίσει την κυριαρχία για τις φίλιες δυνάμεις και παράλληλα να ελαχιστοποιήσει τη δυνατότητα του αντιπάλου να χρησιμοποιήσει το πεδίο μάχης.

Ο Huang Jiang PLA Διοικητής του National Defense University, υπό το πνεύμα του δόγματος “fighting and winning local wars under high tech conditions” γράφει προσανατολισμένος στο τακτικό επίπεδο και υιοθετώντας corbettian λογική ότι ⁷⁵ :

- Η κυριαρχία των θαλασσών πρέπει να επικεντρωθεί στον έλεγχο μιας συγκεκριμένης περιοχής για συγκεκριμένο χρόνο.

- Να επιτευχθεί άμεσα.

⁷⁴ James Holmes and Toshi Yoshihara (2008), *Chinese naval Strategy in the 21st century: A turn to Mahan?*, London and NY: Routledge, p75.

⁷⁵ Liu Yijian «Theory of Command of the Sea and its trend Development», *China Military Science*, vol. 18 no 1 (Jan. 2005), p 42

- Η Κίνα να είναι σε θέση να εφαρμόσει τακτικές αποκλεισμού (blockade) και επίθεσης ταυτόχρονα με ευελιξία.
- Η εξασφάλιση ενός βαθμού ελέγχου από την ειρήνη, ώστε να διατηρείται ένα υψηλό επίπεδο ετοιμότητας.

Με βάση τα παραπάνω θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στις παρακάτω διαπιστώσεις :

- η αντίληψη για έλεγχο των ανοικτών θαλασσών ενέχει mahanian logic όσον αφορά τις προδιαγραφές και επιδιώξεις αλλά η εξασφάλισή τους επιδιώκεται στη βάση corbettian κανονιστικής (grammar).
- οι αντιλήψεις αυτές εμπεριέχουν τις προηγούμενες κινέζικες στρατηγικές θεωρήσεις των Mao, Deng Xiaoping, Liu Huaqing, αποδεικνύοντας ύπαρξη της στρατηγικής κουλτούρας.

5.4 Ανάλυση Στρατηγικής ανά περιφέρεια

Στη συνέχεια θα γίνει ανάλυση της προβολής της θαλάσσιας στρατηγικής της Κίνας και του τρόπου με τον οποίο προβάλλει την ισχύ της ανά περιοχή. Ιδιαίτερη προσοχή και έμφαση θα δοθεί στις διεκδικήσεις, τις φιλοδοξίες της σε κάθε μια από τις αναφερόμενες περιοχές αλλά και τη σημασία που έχουν αυτές για την Κίνα. Ιδιαίτερης σημασίας αποτελεί ο λόγος του προέδρου Xi Jinping το 2013 σε ένα συνέδριο του Politburo, με θέμα την αυξανόμενη ναυτική ισχύ της Κίνας, ανέφερε⁷⁶:

α. Διατηρώντας τα στοιχεία της μετριοπαθούς προσέγγισης των οδηγιών διευθέτησης διαφορών των 12 σημείων του Deng Xiaoping, τους προσέδωσε μια πιο σκληρή προσέγγιση τονίζοντας ότι *«οι αμφισβητούμενες περιοχές είναι σίγουρα δικές μας, διατήρηση του επίπεδου της διαφωνίας, να αποκτήσει η Κίνα την πρωτοβουλία, να ενισχύσει τους μηχανισμούς διαχείρισης κρίσεων»*.

β. Σε ένα δεύτερο σημείο άξιο προσοχής ανέφερε ότι η σχεδίαση της κινέζικης πολιτικής πρέπει να γίνει αντιληπτή ως ένα ενιαίο σύνολο το οποίο επιδιώκει αφενός να προστατεύσει τα δικαιώματα της Κίνας αφετέρου να διατηρήσει τη σταθερότητα στις διαφιλονικούμενες περιοχές. Μια έμμεση παραδοχή-προβληματισμός, ότι η πολιτική διεκδικήσεων της Κίνας προκαλεί αστάθεια, η οποία μπορεί να στραφεί εις βάρος της Κίνας και των συμφερόντων της.

⁷⁶ T. Fravel(2013), «Xi Jinping and China's maritime Disputes», <http://taylorfravel.com/2013/08/xi-jinping-and-chinas-maritime-disputes/>, access 23-6-2015

5.4.1 Yellow Sea – Bohai Sea

Η αξία της Κίτρινης Θάλασσας είναι διπλή αφενός φιλοξενεί σημαντικούς εμπορικούς και στρατιωτικούς λιμένες (βάση βόρειου στόλου στο Qingdao και η μεγάλης κλίμακας ναυπηγική ζώνη στο Dalian), αφετέρου αποτελεί την πύλη προς την Bohai Sea, η οποία αποτελεί ένα από τα κυριότερα σημεία της βιομηχανικής ανάπτυξης της Κίνας, περιλαμβάνοντας το λιμάνι Tianjin, που αποτελεί την εμπορική πύλη του Πεκίνου. Τα τρία

προαναφερθέντα λιμάνια αποτελούν κύριους κόμβους εμπορευματοκιβωτίων (container) και αναπτύσσονται ταχέως και συνεχώς. Η σημασία της περιοχής ενισχύεται καθώς διαθέτει πλούσια πετρελαϊκά κοιτάσματα στη Bohai Sea, τα οποία συνιστούν τα μεγαλύτερα πετρελαϊκά αποθέματα της Κίνας στο θαλάσσιο χώρο.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις σε ένα μόνο κοίτασμα εκτιμάται ότι εμπεριέχονται 600εκ τόνοι⁷⁷. Από τη σημασία της για την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας συνεπάγεται η αναγκαιότητα εξασφάλισης των θαλάσσιων εμπορικών διαδρομών αλλά και των περιοχών εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων (ενεργειακή και θαλάσσια ασφάλεια). Με τη mahanian λογική, η περιοχή αυτή, είναι ζωτικής σημασίας και επιβάλλεται η εξασφάλιση κυριαρχίας.

Σημείο τρωτότητας αλλά και αφετηρία ανησυχίας της Κίνας, αποτελεί το μέλλον της Κορέας. Μια ενωμένη Κορέα η οποία θα έτεινε προς τη Δύση, ή ενδεχόμενη ενίσχυση της στρατιωτικής παρουσίας των ΗΠΑ στη Νότια Κορέα, θα αποτελούσαν πηγές ανασφάλειας και ανησυχίας. Το εύρος της περιοχής (150nm το ελάχιστο πλάτος έως 450nm. το μέγιστο πλάτος) την καθιστά εύκολα επιτηρούμενη, με ότι αυτό μπορεί να συνεπάγεται για την ενεργειακή ασφάλεια και την αντίστοιχη των θαλάσσιων διαδρομών σε καιρό πολέμου, όπου υφίσταται η δυνατότητα παρεμπόδισης και απαγόρευσης της θαλάσσιας κυκλοφορίας.

Μεταξύ της Ν. Κορέας και της Κίνας υφίσταται μια σειρά διαμαχών για την κατοχή υφάλων που βρίσκονται στη μεταξύ τους περιοχή. Δεύτερο αίτιο διενέξεων αποτελεί μια σειρά επεισοδίων⁷⁸ (πολλές φορές βίαιων) που αφορούν τον έλεγχο αλιευτικών περιοχών (αφορά τη διευθέτηση ΑΟΖ) και την αμφισβήτηση της ΑΟΖ της Ν. Κορέας από τους κινέζους αλιείς. Η Κίνα μέχρι σήμερα έχει αποφύγει την ανακήρυξη της ΑΟΖ της στην περιοχή και αυτό

⁷⁷ James Holmes and Toshi Yoshihara (2008), *Chinese naval Strategy in the 21st century: A turn to Mahan?*, London and NY: Routledge, p. 67-69.

⁷⁸ "Chinese Fishermen Stab South Korean Coast Guards", BBC News, 12 December 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-16134647>, accessed 10 May 2015

ουσιαστικά υποδηλοί ότι τρέφει φιλοδοξίες να αποκτήσει δικαιοδοσία μεγαλύτερη από αυτή που θα της απένεμε η αρχή της μέσης απόστασης. Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι δεν έχει εμπλέξει ναυτικές δυνάμεις.

5.4.2 East China Sea

Η Ανατολική Θάλασσα της Κίνας αποτελεί τη δεύτερη σε σημασία θαλάσσια περιοχή στην οποία εκδηλώνεται η στρατηγική της Κίνας. Στρατηγικές αλλά και οικονομικές προκλήσεις βρίσκονται στον πυρήνα των θεμάτων στα οποία καλείται να ανταποκριθεί η κινέζικη στρατηγική. Το διακύβευμα είναι τόσο υψηλό στην κινέζικη αντίληψη ώστε στην εν λόγω περιοχή να συναντούμε το δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό θαλάσσιων επεισοδίων. Όπως

φαίνεται και στον χάρτη η διάταξη των ιαπωνικών νήσων της κύριας χώρας όσο και της νοτιότερης αλυσίδας των Ryukyus αποτελεί ένα φυσικό εμπόδιο, μήκους 1200νμ το οποίο καλύπτει όλη τη δυτική (μέχρι την Taiwan) ακτογραμμή της Κίνας. Προσομοιάζοντας ένα φυσικό «φράκτη» που περιορίζει τις φιλοδοξίες της Κίνας για ναυτική επέκταση στο Δυτικό Ειρηνικό και θέτει εν αμφιβόλω ή καθιστά επισφαλή την προσπάθεια θαλάσσιας κυριαρχίας στη δεύτερη αλυσίδα νήσων (περιοχή

που εκτείνεται δυτικά των ιαπωνικών νησιών), του προγράμματος του Liu Huaqing. Όπως φαίνεται και από το δεύτερο σχήμα η γεωμορφολογία επιτρέπει την έξοδο της Κίνας προς το Δυτικό Ειρηνικό μέσω δύο στενών: το βόρειο Osumi Strait μεταξύ Κύριων ιαπωνικών νησιών και Okinawa και το νότιο Miyako Strait μεταξύ Taiwan και του νησιωτικού συμπλέγματος των Ryukyus.

Το γεωμορφολογικό μειονέκτημα της Κίνας, επαυξάνεται από την κατεχόμενη ναυτική ισχύ της Ιαπωνίας (παράγοντας που επιτείνεται από την πρόσφατη απόφαση της για περαιτέρω εξοπλισμό και ενίσχυση των ναυτικών της δυνάμεων).

Το δεύτερο στοιχείο για το οποίο η Ιαπωνία συνιστά πρόκληση και εμπόδιο αποτελεί η πρόσδεσή της στο στρατηγικό «άρμα» των ΗΠΑ και η στήριξη που παρέχει -και ενδεχόμενα να προσφέρει και στο μέλλον- στην Τaiwan, (όπως κατέδειξε η στάση της στην τελευταία μεγάλη κρίση του 1996).

Ένας τρίτος παράγοντας που προσθέτει αξία και αστάθεια στην εν λόγω περιοχή αποτελεί το γεγονός της ύπαρξης πλούσιων ενεργειακών κοιτασμάτων⁷⁹ τα οποία σύμφωνα με εκτιμήσεις της αμερικανικής Energy Information Administration υπερβαίνουν τα 200εκ βαρέλια πετρελαίου ενώ σύμφωνα με κινέζικες πηγές ο αριθμός αυτός υπερβαίνει τα 100 δισεκ. βαρέλια. Παράλληλα η περιοχή διαθέτει μεγαλύτερης αξίας αποθέματα φυσικού αερίου, τα οποία υπολογίζονται σε 1 τρισεκ κυβικά πόδια. Δύο κινέζικες εταιρείες εκμεταλλεύονται κυρίως τα κοιτάσματα, η Chinese National Offshore Oil Corporation (CNOOC) και η China Petroleum & Chemical Corporation (Sinopec), αλλά και αρκετές μικρότερες ξένων συμφερόντων. Ωστόσο μεγάλο μέρος της East China Sea παραμένει ανεπαρκώς εξερευνημένο για ενεργειακά κοιτάσματα, λόγω του ασαφούς καθεστώτος.

Η ύπαρξη κοιτασμάτων συνεπικουρούμενη από τα στρατηγικά διλήμματα που προαναφέρθηκαν αποτελούν αιτία διενέξεων στην περιοχή των νησιών Senkaku / Diaoyu (ιαπωνική και κινέζικη ονομασία αντίστοιχα). Τα νησιά αυτά βρίσκονται στο νότιο τμήμα της «αλυσίδας» των Ryukyu, και ως ακατοίκητα δεν έχουν το δικαίωμα ΑΟΖ ή υφαλοκρηπίδας σύμφωνα με το άρθρο 121(3) της UNCLOS. Παρά το γεγονός αυτό η Ιαπωνία ανακήρυξε ΑΟΖ, το οποίο δεν έγινε δεκτό από την Κίνα. Πέραν αυτής της διαφοράς υφίσταται συνολική διαφορά οριοθέτησης ΑΟΖ στην περιοχή καθώς η Κίνα αξιώνει ΑΟΖ με βάση την

υφαλοκρηπίδα της, ενώ η Ιαπωνία την οριοθετεί με μια γραμμή που διέρχεται από τα νοτιότερα νησιά των Ryukyus και εκτείνεται προς τα δυτικά. Οι δύο αυτές διαφορετικές οριοθετήσεις παράγουν μια αλληλοκαλυπτόμενη περιοχή αξιώσεων όπως φαίνεται στο χάρτη. Η διαφωνία αυτή αποτελεί πηγή πολλών ναυτικών επεισοδίων κυρίως μεταξύ κινέζων αλιέων και της ιαπωνικής ακτοφυλακής⁸⁰, πολλές φορές με βίαιο χαρακτήρα. Άξιο αναφοράς αποτελεί και το γεγονός ότι σύμφωνα με εκτιμήσεις η εν λόγω περιοχή διαθέτει πλούσια κοιτάσματα φυσικού αερίου.

⁷⁹ <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=ECS>, access 20-8-2015

⁸⁰ <http://www.cnas.org/flashpoints/timeline>, access 20-8-2015.

Μια δεύτερη πηγή αστάθειας αποτελεί το αμφισβητούμενο καθεστώς κυριαρχίας των Senkaku / Diaoyu/ Tiaoyutais (ιαπωνική, κινέζικη, taiwanian ονομασία), των οποίων την κυριότητα διεκδικούν Κίνα / Ιαπωνία και Taiwan. Το 2012 η Ιαπωνία έδωσε ονόματα σε 39 ακατοίκητα νησιά της περιοχής και το ίδιο έπραξε ως απάντηση και η Κίνα αλλά σε 70 νησιά⁸¹. Δεν είναι τυχαίο που το συγκεκριμένο νησιωτικό σύμπλεγμα βρίσκεται στο νότιο όριο των αλληλοεπικαλυπτόμενων διεκδικούμενων ΑΟΖ και λίγο νοτιότερα των κοιτασμάτων φυσικού αερίου. Οι διαφωνίες αυτές έχουν προκαλέσει επεισόδια μεταξύ παρακρατικών κινέζων αλιέων και της ιαπωνικής ακτοφυλακής.

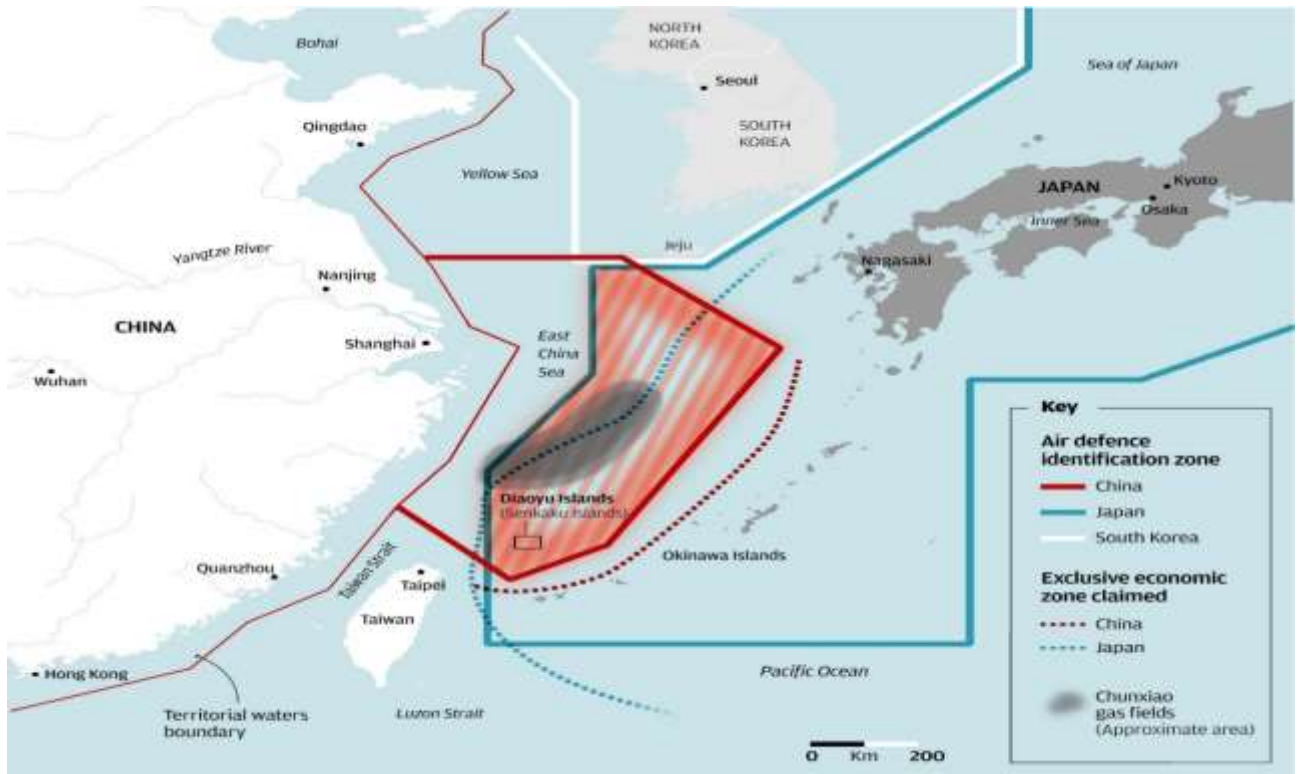

Τρίτος παράγοντας αστάθειας στην περιοχή συνίσταται από τις αλληλεπικαλυπτόμενες ζώνες αεράμυνας (Air Defense Identification Zone- ADIZ). Οι ADIZ είναι περιοχές που εκτείνονται του εθνικού εναέριου χώρου και έχουν ως στόχο την αναγνώριση όλων των αεροσκαφών εντός αυτών με σκοπό τη φυσική ασφάλεια. Εφόσον κριθεί αναγκαίο, εντός της ζώνης είναι δυνατό να αναχαιτισθούν αεροσκάφη για λόγους εθνικής ασφάλειας. Παρά το γεγονός ότι οι ζώνες αυτές δεν θεμελιώνονται σε συμφωνίες ή νόμους, εντούτοις χρησιμοποιούνται από πολλές χώρες ανά τον κόσμο μεταξύ των οποίων και όλες της East China Sea. Η αναγνώριση ADIZ δεν απονέμει κυριαρχικά δικαιώματα επί του εδάφους, όπως συμβαίνει με τον εναέριο χώρο που αποτελεί κάθετη προέκταση των χωρικών υδάτων. Ωστόσο φαίνεται πως οι διεκδικούμενες αρμοδιότητες πέραν της όποιας στρατιωτικής τους αξίας, υποκρύπτουν φιλοδοξία αντιστοιχίας τους με δικαιοδοσίες στο θαλάσσιο χώρο. Όπως φαίνεται και στο σχήμα, η διαφιλονικούμενη περιοχή ADIZ Κίνας-Ιαπωνίας, βρίσκεται σχεδόν άνωθεν της διαφιλονικούμενης περιοχής ΑΟΖ αλλά και του κοιτάσματος φυσικού αερίου (γκρίζα περιοχή στο χάρτη). Το γεγονός ότι η κινέζικη ζώνη

⁸¹ «China releases names on 70 islands», Άρθρο 4-3-2015, <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/national-news/2012/03/04/333537/China-releases.htm>, access 10-8-2015.

δεν τυγχάνει αναγνώρισης από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, όπως και αντίστοιχα η ιαπωνική από την Κίνα αποτελούν πηγή επεισοδίων.

Πέραν των ανωτέρω η προσπάθεια της Κίνας για κυριαρχία στην περιοχή συμπληρώνεται από μια σειρά θαλάσσιων συμβάντων από το 2003 και μετά όπου με υπερπτήσεις αεροσκαφών επιτήρησης στο χώρο των νήσων Ryukyu, διελεύσεις σκαφών και υποβρυχίων πλησίον ή μεταξύ αυτών, προσπαθεί να καταστήσει έντονη τη ναυτική της παρουσία στην περιοχή και συγχρόνως να αποδείξει την αυξανόμενη ικανότητα της να

επιχειρεί μακριά από τις ακτές και να διέρχεται αφανώς στη δεύτερη νησιωτική ζώνη. Δύο εκ των πλέον γνωστών περιστατικών που σύμφωνα με Αμερικανούς αναλυτές φανερώνουν την συνεχώς αυξημένη ικανότητα των κινέζων στον υποβρύχιο πόλεμο, και ταυτόχρονα την επέκταση της Anti - access / Area Denial περιοχής, αποτελούν τα επεισόδια:

α. Νοεμβρίου 2003, όπου ένα κινέζικο υποβρύχιο διήλθε το Osumi Strait και εντοπίστηκε από ιαπωνικό αεροσκάφος επιτήρησης ενώ βρισκόταν σε ανάδυση.

β. Οκτώβριο 2006, όπου ένα κινέζικο υποβρύχιο προσέγγισε ανεντόπιστο σε απόσταση 8νμ την ομάδα επιχειρήσεων (battlegroup) του αεροπλανοφόρου USS Kitty Hawk⁸²

⁸² Rory Medcalf and Raoul Heinrichs (2011), *Crisis and Confidence: Major Powers and Maritime Security in Indo-Pacific Asia*, Lowy Institute for International Policy.

Πέραν των ανωτέρω διενέξεων και στρατηγικών φιλοδοξιών η East China Sea αποτελεί και ένα δίαυλο διαμετακόμισης του αυξανόμενου εμπορίου μεταξύ Κίνας και Ιαπωνίας. Οι αυξανόμενες εμπορικές ροές δημιουργούν οικονομική αλληλεξάρτηση.

Η οικονομική αλληλεξάρτηση αποτελεί παράγοντα συγκράτησης και μη κλιμάκωσης των διαφορών που προαναφέρθηκαν. Ωστόσο πέραν της οικονομικής συνεργασίας και του αμοιβαίου οφέλους φαίνεται ότι η στάση της Κίνας επηρεάζεται από τη ναυτική ισχύ της Ιαπωνίας και των ΗΠΑ που την εξαναγκάζουν σε προσεκτική και σταδιακή επιδίωξη των φιλοδοξιών της. Αντί να καταφεύγει σε πράξεις εκφοβισμού ή απευθείας αντιπαράθεσης – όπως πράττει στη South China Sea-, επιχειρεί σταδιακά αυξανόμενες προκλητικές ενέργειες με χρήση όχι πάντα στρατιωτικών μέσων αλλά και παραστρατιωτικών ομάδων, με σκοπό να διαπιστώσει τις ιαπωνικές δυνατότητες και αντιδράσεις. Ωστόσο ενώ μέχρι το 2010 τα επεισόδια στο μεγαλύτερο μέρος τους δημιουργούντο από παραστρατιωτικούς αλιείς, η μετέπειτα δράση του ναυτικού είναι ολοένα και κλιμακούμενη⁸³.

5.4.3 Taiwan

Αν τα ιαπωνικά νησιά και οι Φιλιππίνες αποτελούν ένα φυσικό φράγμα στα όρια των φιλοδοξιών της Κίνας, τότε η Ταϊβαν αποτελεί μια εσοχή αυτού του φράγματος ακριβώς στο κέντρο της κινέζικης ακτογραμμής. Αν τα ιαπωνικά νησιά θέτουν εν αμφιβόλω την προβολή ναυτικής ισχύος στη δεύτερη νησιωτική αλυσίδα, τότε η Ταϊβαν θέτει εν αμφιβόλω τις επιχειρήσεις στην πρώτη νησιωτική αλυσίδα. Γεωγραφικά αποτελεί εμπόδιο για επέκταση της Κίνας στον Ειρηνικό καθώς ευρισκόμενη μεταξύ Ιαπωνίας – Φιλιππίνων φράσσει τη μοναδική προέκταση που θα μπορούσε να έχει η Κίνα προς τον Ειρηνικό.

Η γεωστρατηγική της αξία αναβαθμίστηκε μετά την εγκατάσταση του 7^{ου} Αμερικανικού στόλου, κατά την εισβολή της Β. Κορέας στη Νότια. Ο Στρατηγός Douglas Mc Arthour την χαρακτήρισε ως «*unsinkable aircraft carrier*», με δυνατότητα να προβάλλει ισχύ κατά της Κίνας και να ανασχέσει μελλοντική επέκτασή της Δυτικά.

Πέραν της ηθικής αξίας αλλά και του γοήτρου που έχει η επανένωση του νησιού με την ενδοχώρα, η γεωστρατηγική του αξία είναι σημαντική⁸⁴:

α. έχει ιδεατή θέση για τον έλεγχο των θαλάσσιων γραμμών επικοινωνιών μεταξύ South China Sea και East China Sea.

⁸³ Σύμφωνα με τον πίνακα καταγεγραμμένων επεισοδίων στο <http://www.cnas.org/flashpoints/timeline>, access 20-8-2015.

⁸⁴ James Holmes, Toshi Yoshihara(2008), *Chinese Naval strategy in the 21st century*, London, NY: Routledge p57-60

- β. διαθέτει πόρους ανθρώπινου δυναμικού και τεχνολογικού κεφαλαίου.
- γ. είναι εύκολη η άμυνά της σε καιρό πολέμου, ενώ παράλληλα επεκτείνει τη γραμμή άμυνας της Κίνας.
- δ. σε περίπτωση πολέμου είναι δυνατό να έχει διττό ρόλο: ως ασπίδα για αντιμετώπιση επίθεσης αλλά και ως προπέτασμα σε επιθετική ενέργεια της Κίνας.
- ε. τέλος αποτελεί ένα βάθρο (stepping stone) για την ανεμπόδιστη προβολή ισχύος και ναυτικής επιρροής προς τον Ειρηνικό.

Όπως τονίζεται συνεχώς και emphaticά στα White Paper οι κινέζοι έχουν ως πρώτη προτεραιότητα

την επανένωση με το νησί, πέραν των στρατηγικών, για ιστορικούς και πολιτικούς λόγους. Σε κάθε ευκαιρία τονίζεται η επιθυμία τους για ειρηνική διευθέτηση της διαφοράς. Ωστόσο η κατοχή εκ μέρους της Κίνας μεγάλου αριθμού αποβατικών δυνάμεων αλλά και η τοποθέτηση εκατοντάδων πυραύλων επιφανείας-επιφανείας απέναντι ακριβώς από το νησί, υποδηλοί ότι στο βάθος της στρατηγικής σκέψης της Κίνας υφίσταται ως εναλλακτικό ενδεχόμενο η στρατιωτική επιβολή της επανένωσης, εφόσον δεν αποδώσει η ειρηνική στρατηγική προσέγγιση. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα είχε αρκετά εμπόδια στην υλοποίησή του:

- α. οι αποβατικές επιχειρήσεις δεν είναι εύκολες ιδιαίτερα σε νησιά, πολλώ δε μάλλον που η ακτογραμμή της Ταϊβαν είναι δύσβατη. Επιπλέον μια αποβατική επιχείρηση απαιτεί συνέργεια όλων των κλάδων (αεροπορία, ναυτικό, στρατός, σώμα παράκτιου πυροβολικού), λογιστική υποστήριξη, επικοινωνίες και ευελιξία ενεργειών, τομείς στους οποίους οι κινέζικες ένοπλες δυνάμεις είναι μάλλον αδύναμες.

- β. η ναυτική, στρατιωτική και αεροπορική ισχύς της Ταϊβαν, δεν θεωρείται αμελητέα και θα μπορούσε να αποτρέψει μια κινέζικη ενέργεια.

- γ. ο παράγοντας όμως που αποτελεί το μεγαλύτερο εμπόδιο, είναι η επέμβαση των ΗΠΑ σε περίπτωση στρατιωτικής εμπλοκής. Υπό το πρίσμα αυτό η Κίνα θα πρέπει να επιδιώξει είτε μια γρήγορη νίκη προτού προλάβουν να επέμβουν οι ΗΠΑ ή να επιτύχει να «σταματήσει» τις δυνάμεις των ΗΠΑ προτού προσεγγίσουν τη νήσο. Στη λογική αυτή συνίστανται οι τακτικές anti-access / area denial (A2/AD) και οι συνεπαγόμενοι εξοπλισμοί της Κίνας. Μια προσπάθεια προκειμένου να απαγορευθεί η πρόσβαση στις αντίπαλες δυνάμεις να προσεγγίσουν για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε μια συγκεκριμένη περιοχή με τη χρήση μέσων συμβατικών ή/και ανορθόδοξων. Τα μέσα αυτά μπορεί να είναι

υποβρύχια, πύραυλοι επιφανείας-επιφανείας μεγάλου βεληνεκούς, νάρκες, μικρά ταχύπλοα σκάφη.

Το δόγμα A2/AD αφορά μια τακτική σύλληψη που πηγάζει από την corbettian κανονιστική ναυτικού πολέμου: εξασφάλιση κυριαρχίας σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, ναυτικός αποκλεισμός, υπερίσχυση αδυνάτου με τακτικές ανταρτοπόλεμου (guerilla warfare). Αν και είναι προφανές ότι ένας τέτοιος επιχειρησιακός σχεδιασμός είναι corbettian κανονιστικής, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε ότι ο τελικός επιθυμητός σκοπός ενέχει μια mahanian λογική, εφόσον επανένωση της Ταϊwan θα εξασφάλιζε όλα τα πλεονεκτήματα που προαναφέρθηκαν, καθιστώντας ευρείες θαλάσσιες περιοχές περίξ της Ταϊwan ως πεδία άσκησης αδιαμφισβήτητης θαλάσσιας κυριαρχίας εκ μέρους της Κίνας (ιδιαίτερα η περιοχή του στενού Ταϊwan και Luzon Strait), αλλά και απόκτηση της δυνατότητας καθολικού ελέγχου των θαλάσσιων γραμμών επικοινωνιών μεταξύ στενού Malacca και βορειοανατολικής Ασίας.

5.4.4 South China Sea

Αν θα έπρεπε να επιλέξουμε μια περιφερειακή θάλασσα της Κίνας ως την σημαντικότερη, αυτή θα ήταν η South China Sea. Η θάλασσα που για να χρησιμοποιήσουμε γεωπολιτικούς όρους κείται στο «μαλακό υπογάστριο» της Κίνας. Όπως φαίνεται και στο χάρτη η θάλασσα

αυτή περικλείεται από : την Ταϊwan, Φιλιππίνες, Brunei, Ινδονησία, Μαλαισία, Βιετνάμ, Κίνα. Η μορφολογία αυτή συνιστά το δεύτερο φυσικό φράκτη της Κίνας προς τον Ινδικό και το Νότιο Ειρηνικό Ωκεανό. Σημαντικότερο σημείο της περιοχής αποτελεί το κομβικής σημασίας θαλάσσιο πέρασμα των Στενών της Malacca, το οποίο βρίσκεται μεταξύ Μαλαισίας και της νήσου Σουμάτρα (Ινδονησία). Για πολλούς αναλυτές η μορφολογική διαμόρφωση της περιοχής, παράλληλα με τα σημεία στρατηγικής αξίας που περιλαμβάνει, θα μπορούσαν να την αντιστοιχίσουν με την Καραϊβική του τέλους του 19^{ου} αιώνα⁸⁵ (την περίοδο που έγραψε ο Mahan για την αξία της και την απαίτηση θαλάσσιας κυριαρχίας των ΗΠΑ⁸⁶). Η Κίνα θα μπορούσε να αντιστοιχηθεί με τις ΗΠΑ, ενώ η χερσόνησος Malay και η Σουμάτρα με την Κεντρική Αμερική, και το στενό της Malacca με τη διώρυγα του Παναμά. Σε στρατηγικό επίπεδο ο επίδοξος κυρίαρχος της περιοχής (η Κίνα) δεν έχει στρατηγικό αντίπαλο ισοδύναμο στην περιοχή (όπως δεν είχαν

⁸⁵ James Holmes, Toshi Yoshihara (2008), *Chinese Naval strategy in the 21st century*, London, NY: Routledge p 52-54.

⁸⁶ A.T. Mahan (1897), *The interest of America in Sea Power*, Boston: Little Brown co, reprint Freeport: Books for Libraries Press, 1970

και οι ΗΠΑ στην Καραϊβική), πρέπει όμως να αντιμετωπίσει τον παγκόσμιο κυρίαρχο τις ΗΠΑ (όπως και οι ΗΠΑ τη Μ. Βρετανία), ο οποίος παρά την υπέρτερη ισχύ του είναι δεσμευμένος σε πολλές περιοχές ανά την υφήλιο με αποτέλεσμα να είναι αδύνατο να συγκεντρώσει το σύνολο της ισχύος του στη περιοχή.

Ποια η σημασία της περιοχής για την Κίνα ;

Η περιοχή δεν έχει μόνο αξία για την Κίνα αλλά για την παγκόσμια οικονομία. Διαμέσου των στενών της Malacca διέρχεται το 50% του συνολικού όγκου των εμπορικών πλοίων (merchant fleet tonnage). Είναι κατανοητό ότι τυχόν παρεμπόδισή του θα είχε επίδραση στην παγκόσμια οικονομία. Ταυτόχρονα καθώς το Στενό της Malacca αποτελεί μοναδικό σημείο πρόσβασης από / προς τον Ινδικό Ωκεανό καθίσταται εναρκτήριο/καταληκτικό σημείο του συνόλου των κινέζικων θαλασσίων οδών, αποτελώντας κατ' αυτό τον τρόπο σημείο τρωτότητας για την κινέζικη οικονομία και ανάπτυξη. Ως συνάγεται ο έλεγχος του θαλάσσιου πεδίου προ της διόδου είναι ζωτικής σημασίας, όπως ακριβώς ζωτικής σημασίας υπήρξε για το Mahan ο έλεγχος της Καραϊβικής από τις ΗΠΑ μετά τη διάνοιξη της διώρυγας του Παναμά.

Η θαλάσσια περιοχή παράγει 10εκ τόνους αλιευμάτων το χρόνο⁸⁷, ενώ ο βυθός αν και ανεξερεύνητος στο μεγαλύτερο μέρος του εκτιμάται ότι διαθέτει πλούσια κοιτάσματα φυσικού αερίου (5τρισεκ. κυβικά μέτρα) και πετρελαίου (11 δισεκ. βαρέλια)⁸⁸, αν και κινέζικες πηγές ανεβάζουν τις εκτιμήσεις αυτές.

Όπως είναι φυσικό η τεράστια γεωπολιτική σημασία της περιοχής αλλά περισσότερο η οικονομική της δυναμική, έχουν προκαλέσει διαμάχες μεταξύ των παράκτιων κρατών τα οποία αναζητούν να αποκτήσουν δικαιώματα και δικαιοδοσίες βασισμένες είτε στην εγγύτητα των ακτών τους, είτε στην κατοχή όσο το δυνατό περισσότερων νησιών, νησίδων, βράχων, ατόλων, υφάλων και εξάρσεων βυθού που βρίσκονται στην περιοχή σχηματίζοντας

⁸⁷ A. Nathan, A. Scobell, (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. 141

⁸⁸ <http://www.eia.gov/countries/regions-topics.cfm?fips=scs>, access 15-6-2015.

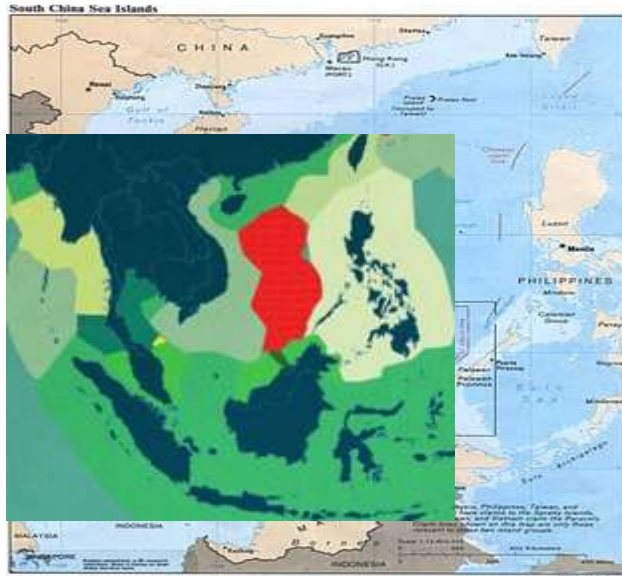
συστάδες νησιών και αρχιπελαγικών σχηματισμών, μεταξύ των οποίων (σε παρένθεση η κινέζικη ονομασία τους) :

α.Paracel Islands (Xisha Qundao), αποτελούμενο από 30 νησιά.

β.Spartly (Nasha Qundao), αποτελούμενο από περισσότερα από 100 νησιά.

γ.Pratas (Dongsha Qundao), 3 νησιά πλησίον της Singapore.

δ.Macclesfield bank (Zhongsha Qundao), ομάδα βράχων κοντά στις Φιλιππίνες.

Η συντριπτική πλειοψηφία των νησιών είναι μη κατοικήσιμα και μέρος αυτών κατά την πλημμυρίδα βρίσκονται κάτω από τη θάλασσα, γεγονός που σύμφωνα με την UNCLOS δεν τα καθιστά δικαιούμενα ΑΟΖ, συνεπώς η κυριαρχία τους δεν προσθέτει κάτι στο κράτος. Ωστόσο τα περισσότερα κράτη της περιοχής, τείνουν να οριοθετούν τις θαλάσσιες ζώνες τους με βάση την (αμφισβητούμενη πολλές φορές) κυριαρχία

τους επί των γεωλογικών αυτών σχηματισμών, είτε με την κατασκευή επιστημονικών και μετεωρολογικών σταθμών επί αυτών, σε μια ελαστική και διασταλτική ερμηνεία του Διεθνούς Δικαίου. Προφανής συνέπεια είναι να υφίστανται αλληλοεπικαλύψεις (η κόκκινη περιοχή στο χάρτη) μεταξύ των μονομερώς οριοθετημένων θαλασσίων ζωνών που όπως είναι φυσικό επιφέρει εντάσεις και επεισόδια.

Ωστόσο η πρώτη φάση διαμαχών στην περιοχή δεν αφορούσε την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών αλλά την κατοχή των γεωλογικών αυτών σχηματισμών. Ήδη από το 1947 η Κίνα εξέδωσε το χάρτη με τις 11 γραμμές (όπως έχει προαναφερθεί), οι οποίες στη συνέχεια έγιναν 9 καθώς σβήστηκαν οι δύο εντός του Κόλπου Τονκιν. Η διεκδίκηση αυτή επισημοποιήθηκε το 1992 στον Κινέζικο νόμο περί «περιφερειακών θαλασσών και γειτονικών ζωνών»⁸⁹. Ωστόσο η Κίνα δεν διευκρίνισε ποτέ εάν διεκδικούσε ολόκληρη την περιοχή (σε μια προσπάθεια να μετατρέψει την South

⁸⁹ Toshi Yoshihara and James R. Holmes (2010), *Red Star over the Pacific: China's Rise and the Challenge to U.S. Maritime Strategy*, Annapolis: Naval Institute Press, p 88.

China Sea σε κινέζικη λίμνη) ή μόνο τα νησιά που περιλαμβάνονταν εντός αυτής. Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι η Κίνα διεκδίκησε την κυριότητα επί του συνόλου των νησιωτικών συμπλεγμάτων επί τη βάση ιστορικών δικαιωμάτων που άγονταν από το 100μχ. Μέχρι τότε (1992) η Κίνα άσκησε δύο φορές τη στρατιωτική της ισχύ στην περιοχή⁹⁰:

α. το 1976 όπου μετά από σύντομη ναυμαχία με υποδεέστερες βιετναμέζικες ναυτικές δυνάμεις, απέσπασε τα Paracel Island από την κατοχή του Βιετνάμ

β. το 1988, όπου κατέλαβε το Johnson Reef Sparty. Την ίδια χρονιά εγκατέστησε πυραυλικά συστήματα κατά πλοίων στο Woody Island στα Sparty.

Μετάπειτα το 1995 κατέλαβε το Mischief Reef ο οποίος βρίσκεται εντός της ΑΟΖ των Φιλιππίνων. Από εκείνη τη στιγμή εισερχόμαστε στο δεύτερο στάδιο των διαμαχών που αφορά την εξασφάλιση και προστασία των δικαιωμάτων που απορρέουν από την κατοχή των νησιών ή τη δημιουργία πειστηρίων προκειμένου να δικαιολογηθούν διεκδικούμενα δικαιώματα επί των θαλάσσιων ζωνών. Οι εμπλεκόμενες πολιτικές αφορούν επίσης και την εκμετάλλευση των νησιών αυτών.

Η πολιτική της Κίνας αποτελεί μίξη μέσων ναυτικής ισχύος παράλληλα με διπλωματικά και οικονομικά εργαλεία, προσπαθώντας να πείσει για το κοινό καλό που θα προκύψει από την πρόσδεση των υπολοίπων κρατών στο «άρμα» της, καθησυχάζοντας φοβίες που ενδεχομένως προκαλεί η ταχεία αύξηση της ισχύος στα υπόλοιπα κράτη της περιοχής, που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη δημιουργία ενός κοινού μετώπου εναντίον της. Περιφραστικά θα λέγαμε ότι ισορροπεί στα δύο άκρα της ρήσης του N. Machiavelli «καλύτερα να σε φοβούνται παρά να σε αγαπούν». Μια άλλη διάσταση της πολιτικής της, αποτελεί η προτίμησή της για διμερείς διαβουλεύσεις παρά για πολυμερή διευθέτηση των διαφορών, σε μια προσπάθεια αφενός να εκμεταλλευθεί την ισχύ της έναντι όλων των άλλων μερών και αφετέρου να αποκλείσει τις ΗΠΑ από τις όποιες διεργασίες διευθέτησης. Δύο πράγματα που θα πρέπει να έχουμε υπόψη είναι ότι : επεισόδια αλλά και διαφορές υφίστανται μεταξύ σχεδόν όλων των κρατών και δεύτερον ότι οι σχέσεις των ΗΠΑ με τα υπόλοιπα κράτη δεν είναι σταθερές και δεδομένες.

Στο παράρτημα παρατίθενται 5 συγκριτικοί πίνακες⁹¹ που παρουσιάζουν στατιστικά στοιχεία θαλάσσιων επεισοδίων προκειμένου να γίνει κατανοητός ο βαθμός επιθετικότητας της Κίνας, και η μέθοδος προσέγγισης των ζητημάτων. Τα δεδομένα στηρίζονται σε στοιχεία

⁹⁰ A. Nathan, A. Scobell, (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. 143.

⁹¹ Christopher Young, Patrick McNulty (2015), «China's Tailored Coercion», *Maritime Strategy Series*, Center for a New American Security, January 2015.

από γνωστά επεισόδια στο θαλάσσιο χώρο της South China Sea, στο χρονικό διάστημα μεταξύ 1995-2013. Από τους πίνακες συμπεραίνουμε τα ακόλουθα :

α. Η Κίνα έχει προκαλέσει το μεγαλύτερο αριθμό επεισοδίων, σχεδόν όσα όλες οι άλλες χώρες μαζί. Εξ αυτών τα περισσότερα έχουν χαρακτήρα εξαγγελιών, διακοινώσεων (Information), ενώ η αμέσως επόμενη κατηγορία αφορά τα στρατιωτικού τύπου. Όσον αφορά τις στρατιωτικές ενέργειες από τη μελέτη των περιστατικών στους ύφαλους Scarborough / Mischief προκύπτουν τρεις τύποι: με εμπλοκή στρατιωτικών/παραστρατιωτικών δυνάμεων (κινήσεις πλοίων σε αμφισβητούμενες περιοχές, εγκατάσταση στρατιωτών σε αμφισβητούμενη αλλά ήδη κατεχόμενη περιοχή, εκδίωξη δυνάμεων), χρησιμοποιούν δηλ. μέσα εξαναγκασμού και όχι χρήση βίας. Είναι χαρακτηριστικό δε ότι στον ύφαλο Mischief που ήδη κατέχει, χρησιμοποιεί καθολικά στρατιωτικές δυνάμεις, ενώ στον Scarborough, του οποίου αμφισβητεί την κυριότητα από τις Φιλιππίνες χρησιμοποιεί μόνο παραστρατιωτικά τμήματα.

β. όσον αφορά τις διπλωματικές μεθόδους που χρησιμοποιεί για τη διευθέτηση των κρίσεων, έχει στόχο να αποτρέψει δημιουργία συμμαχίας εναντίον της και σε δεύτερο βαθμό να δημιουργήσει συμμαχίες που να τάσσονται υπέρ των συμφερόντων της. Εμπλέκεται κυρίως σε διμερείς διαπραγματεύσεις και συμφωνεί στην ειρηνική επίλυση μέσω ενός πλαισίου αρχών.

Πέραν των επεισοδίων με τα υπόλοιπα παράκτια κράτη, η έντονη αεροναυτική παρουσία των ΗΠΑ, αποτελεί επίσης πεδίο αντιπαράθεσης, καθώς η Κίνα προσπαθεί να επιβάλλει την απομάκρυνση των ΗΠΑ από την περιοχή, η οποία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ευόδωση των φιλοδοξιών της. Στο πλαίσιο αυτό η Κίνα έχει ανακηρύξει το σύνολο της περιοχής ως ADIZ και παρενοχλεί τα πλοία και τα αεροσκάφη των ΗΠΑ, είτε με φωνητικές προειδοποιήσεις είτε με φυσική παρουσία των μονάδων της. Η δράση αυτή έχει προκαλέσει δύο σημαντικά επεισόδια⁹²:

α. Το 2001 όπου ένα μαχητικό αεροσκάφος της Κίνας J-10, κατά τη διάρκεια παρενόχλησης ενός αεροσκάφους επιτήρησης EP3 των ΗΠΑ, συγκρούστηκε στον αέρα μαζί του. Ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης το κινέζικο αεροσκάφος κατέπεσε ενώ το αμερικάνικο εκτέλεσε αναγκαστική προσγείωση στη νήσο Hainan, όπου το προσωπικό του παρέμεινε αιχμάλωτο επί αρκετές εβδομάδες.

⁹² Guoxing, Ji. (2009) "The Legality of The "Impeccable Incident"." *China Security* 5, no. 2, p 16 - 21. Mark Valencia (2009), "The Impeccable Incident: Truth and Consequences," *China Security* 5, no. 2 p 22 - 23.

β. Το 2009 όπου κατά τον πλου του σκάφους επιστημονικής επιτήρησης *Imprecable*, πλησίον των *Paracel Islands*, περικυκλώθηκε από 5 κινέζικα πλοία (1 επιτήρησης, 1 επιτήρησης αλιευτικών, 2 ρυμουλκά, 1 σκάφος ειδικών δυνάμεων), τα οποία το προσέγγισαν και το παρενόχλησαν για πολλές ώρες. Η σημασία του περιστατικού δεν έγκειται στην παρενόχληση που υπέστη το αμερικάνικο σκάφος, αλλά στο γεγονός ότι η Κίνα αμφισβήτησε τη δυνατότητα στρατιωτικών σκαφών να επιχειρούν (ακόμα και συλλέγοντας πληροφορίες) εντός της ΑΟΖ της, γεγονός που συνιστά συσταλτική ερμηνεία της UNCLOS⁹³ κατά το δοκούν, εφόσον η ίδια συμπεριφέρεται παρόμοια σε ΑΟΖ άλλων κρατών.

Στη συνέχεια θα αναφερθώ στις ενέργειες της Κίνας στην περιοχή προκειμένου να επικυρώσει την κυριαρχία της στις αμφισβητούμενες νησίδες ή να τις εκμεταλλευτεί ή να προβάλλει νέα δικαιώματα.

α. Εκχέρσωση και επέκταση (υφάλων/σκοπέλων/βράχων): τα τελευταία χρόνια η Κίνα έχει ξεκινήσει ένα πρόγραμμα εκχέρσωσης κοραλλιογενών υφάλων και μικρών νησιών με σκοπό τη μετατροπή τους σε νησιά. Αν και ισχυρίζεται ότι η χρήση των εγκαταστάσεων επί των νησιών αυτών θα είναι καθαρά για ειρηνικούς σκοπούς, εντούτοις η πρόσφατη κατασκευή ενός αεροδιαδρομού 3χλμ στο *Fiery Reef*⁹⁴, μαρτυρά τη σχεδίαση εκτέλεσης και στρατιωτικών επιχειρήσεων. Το ίδιο πράττει η Κίνα και σε άλλους υφάλους στην περιοχή (*Johnson Reef*, *Mischief Reef*) υποστηρίζοντας ότι έχει κάθε δικαίωμα να το κάνει εφόσον έχει την κυριαρχία των νησιών αυτών. Το συστηματικό αυτό πρόγραμμα εκχέρσωσης στη *South China Sea* χαρακτηρίστηκε από ένα Αμερικάνο

Ναύαρχο ως ένα «*Great Wall of Sand*»⁹⁵. Το πρόγραμμα έχει προξενήσει μεγάλη ανησυχία στα υπόλοιπα παράκτια κράτη αλλά και στις ΗΠΑ, καθώς πέραν του γεγονότος ότι

⁹⁴ Michael S. ChaseBen Purser (5-8-2015), «Fiery Reef: Why China's new South China Sea Airstrip Matters», <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/fiery-cross-reef-why-chinas-new-south-china-sea-airstrip-13497>, access 5-8-2015.

⁹⁵ Simon Denyer(01-04-2015) «US Navy alarmed at Beijing's Great Wall of Sand», https://www.washingtonpost.com/world/us-navy-alarmed-at-beijings-great-wall-of-sand-in-south-china-sea/2015/04/01/dda11d76-70d7-4b69-bd87-292bd18f5918_story.htm, access 10-4-2015

επιβεβαιώνει την κινέζικη κυριαρχία στις αμφισβητούμενες νήσους, θεωρείται και ως εφιαλτήριο έντονης στρατιωτικής παρουσίας της Κίνας στην περιοχή.

β. Διεξαγωγή Αρχαιολογικών Ερευνών: μια από τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η Κίνα για να επιβεβαιώσει τα κυριαρχικά της δικαιώματα στην περιοχή, είναι η επίκληση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Με κινέζικους νόμους προβάλλει διεκδικήσεις για όλα τα ευρήματα στην περιοχή, θεωρώντας ότι οι κινέζοι πρώτοι εξερεύνησαν και εκμεταλλεύθηκαν τα αρχιπελαγικά συμπλέγματα των Paracel και Spatly. Πέραν των ευρημάτων που βρίσκονται εντός των χωρικών της υδάτων, διεκδικεί την κυριότητα όλων των κινέζικων ευρημάτων στην περιοχή (εκτός των χωρικών υδάτων άλλων κρατών) και όλα τα ευρήματα που βρίσκονται σε αμφισβητούμενες περιοχές. Για το λόγο αυτό έχει ιδρύσει σταθμούς ενάλιων αρχαιολογικών ερευνών στα Paracel⁹⁶ αλλά και σημαντικές καταγραφές της κατάστασης των ευρημάτων, ενώ από το 2013 και έπειτα έχει εγκαταστήσει 200 σημεία στα δύο συμπλέγματα (όπως για πχ στο Pattle Island στα Paracel, όπου το 1974 έγινε η ναυμαχία με το Βιετνάμ). Παράλληλα έχει αποκτήσει σημαντικές δυνατότητες υποβρύχιων ερευνών, καθώς το 2014 ναυπηγήθηκε το πλοίο αρχαιολογικών ερευνών Kaogu-01 το οποίο είναι εξοπλισμένο με συσκευές υψηλής τεχνολογίας. Παράλληλα η Κίνα είναι μια από τις 5 χώρες παγκοσμίως με δυνατότητα κατάδυσης σε βάθη άνω των 1000μ. Οι δυνατότητες αυτές αποδεικνύουν ότι πέραν των όποιων πολιτιστικών επιδιώξεων η Κίνα εκμεταλλεύεται τις έρευνες αυτές προκειμένου να εγκαθιδρύσει την κυριαρχία της σε αμφισβητούμενες περιοχές και να εκδιώξει πιθανούς ανταγωνιστές, προβάλλοντας τεκμήρια θεμελιωμένα σε ιστορικές αποδείξεις.

γ. Χρήση παραστρατιωτικών ομάδων: η Κίνα έχει δημιουργήσει ένα δίκτυο αλιευτικών σκαφών με παραστρατιωτικό χαρακτήρα (maritime militia) σε καιρό ειρήνης και πολέμου⁹⁷. Οι αλιευτικές τους δραστηριότητες επικεντρώνονται σε αμφισβητούμενες περιοχές έχοντας εξασφαλίσει την πολιτική αλλά και οικονομική υποστήριξη του κινέζικου κράτους. Παράλληλα οι ομάδες αυτές συλλέγουν πληροφορίες (στρατιωτικές, ωκεανογραφικές) και υποστηρίζουν την εκχέρσωση νήσων. Σε καιρό πολέμου προβλέπεται η μεταφορά εφοδίων στις μονάδες του ναυτικού αλλά και η παροχή πληροφοριών (όπως έγινε κατά τη διάρκεια του πολέμου με το Βιετνάμ). Τα δίκτυα αυτά είναι αρκετά μεγάλα, μόνο στην πόλη Tianmen

⁹⁶ Anderw Erickson, Kevin Bond (20-7-2015), «Archeology and the South China Sea», <http://thediplomat.com/2015/07/archaeology-and-the-south-china-sea/>, access 21-7-2015.

⁹⁷ Zhang Hongzhou (10-5-2015), «Rethinking China's maritime militia policy», <http://thediplomat.com/2015/05/rethinking-chinas-maritime-militia-policy/>, access 15-5-2015.

της Hainan, είναι στρατολογημένοι 8500 αλιείς με 300 αλιευτικά σκάφη. Επικυρώνοντας τη δραστηριότητα αυτή ο πρόεδρος της Κίνας Χι Τζινπίνγκ το 2013 σε μια επίσκεψή του, σε ένα χωριό της νήσου Hainan, απευθυνόμενος σε αλιείς μέλη της maritime militia δήλωσε «να μην ασχολείστε μόνο με την αλιεία αλλά και τη συλλογή πληροφοριών και υποστήριξη της εκχέρσωσης νήσων»⁹⁸.

Είναι προφανές ότι η δράση αυτών των οργανωμένων ομάδων αποτελεί πολλαπλασιαστική δύναμη, τόσο επειδή δρουν συγκεκαλυμμένα αλλά κυρίως επειδή η αντιμετώπισή τους από τις δυνάμεις ακτοφυλακής των άλλων κρατών ενέχει πολιτικές, επιχειρησιακές και νομικές προκλήσεις, καθόσον ο διαχωρισμός μεταξύ απλών αλιευτικών και μονάδων του παραστρατιωτικού δικτύου, είναι δύσκολος. Οι ενέργειες αυτές της Κίνας έχουν χαρακτηριστεί ως «**legal warfare**»⁹⁹ καθώς εμπλέκει νομικές παραμέτρους στο επιχειρησιακό περιβάλλον όπως η αναγκαιότητα διάκρισης μεταξύ ενός αλιευτικού που είναι ουδέτερο και ενός που μπορεί να χαρακτηριστεί ως εμπόλεμο μέρος.

Από το 2009 και έπειτα η δράση των ομάδων αυτών έχει αυξηθεί περιορίζοντας τη δράση του PLAN, το οποίο επιδεικνύει «καλό χαρακτήρα», ενώ οι παραστρατιωτικές ομάδες προωθούν τις διεκδικήσεις και τα συμφέροντα της Κίνας στην περιοχή. Εξ αυτού έχουν προκληθεί πολλά επεισόδια με τις μονάδες ακτοφυλακής των υπολοίπων κρατών (ιδιαίτερα Βιετνάμ και Ινδονησίας), με αποτέλεσμα πολλά από τα μέλη των παραστρατιωτικών αυτών ομάδων να έχουν φυλακισθεί αλλά και να υπάρχουν απώλειες ζωών (μόνο από την πόλη Tianmen εκτιμάται ότι μεταξύ 1995-2013 έχουν χάσει τη ζωή τους σε θαλάσσια επεισόδια περίπου 100 άτομα). Πέραν των ωφελειών της συγκεκαλυμμένης διεκδίκησης και προστασίας συμφερόντων, η δράση παραστρατιωτικών ομάδων ενέχει μεγαλύτερους κινδύνους καθώς τα μέλη των ομάδων αυτών ωθούνται τόσο από εθνικιστική έξαρση αλλά και από επιδίωξη οικονομικού κέρδους (αλίευση σε απαγορευμένη περιοχή) γεγονός που μπορεί να προκαλέσει ανεπιθύμητη δράση και κλιμάκωση.

⁹⁸ ibid

⁹⁹ James Kraska (10-8-2015), «China's Maritime Militia», <http://thediplomat.com/2015/08/chinas-maritime-militia-upends-rules-on-naval-warfare/>, access 12-8-2015

Προτού ολοκληρωθεί η ανάλυση της περιοχής είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθώ στο φιλόδοξο σχέδιο κατασκευής της διώρυγας του Kra (Thailand), εφόσον η ενδεχόμενη υλοποίηση του από την Κίνα θα άλλαζε άρδην τα γεωπολιτικά δεδομένα στην περιοχή. Όπως φαίνεται και στο χάρτη με την κατασκευή της διώρυγας, η Κίνα θα υπερέβαινε το στρατηγικό δίλημμα που της προκαλεί το Στενό της Malacca, εφόσον πλέον θα ήταν σε θέση να ελέγξει την πρόσβαση της από και προς τον Ινδικό, με ότι αυτό συνεπάγεται για την ασφάλεια των SLOC. Πέραν του στρατηγικού ενδιαφέροντος το έργο ενέχει μεγάλα οικονομικά οφέλη ιδιαίτερα για τα κράτη της βορειοανατολικής Ασίας καθώς συντομεύει το δρόμο από / προς τον Ινδικό κατά 500νμ, ενώ δημιουργεί οφέλη και για τα κράτη της περιοχής (Ταϊλάνδη, Καμπότζη, Μιανμάρ)¹⁰⁰.

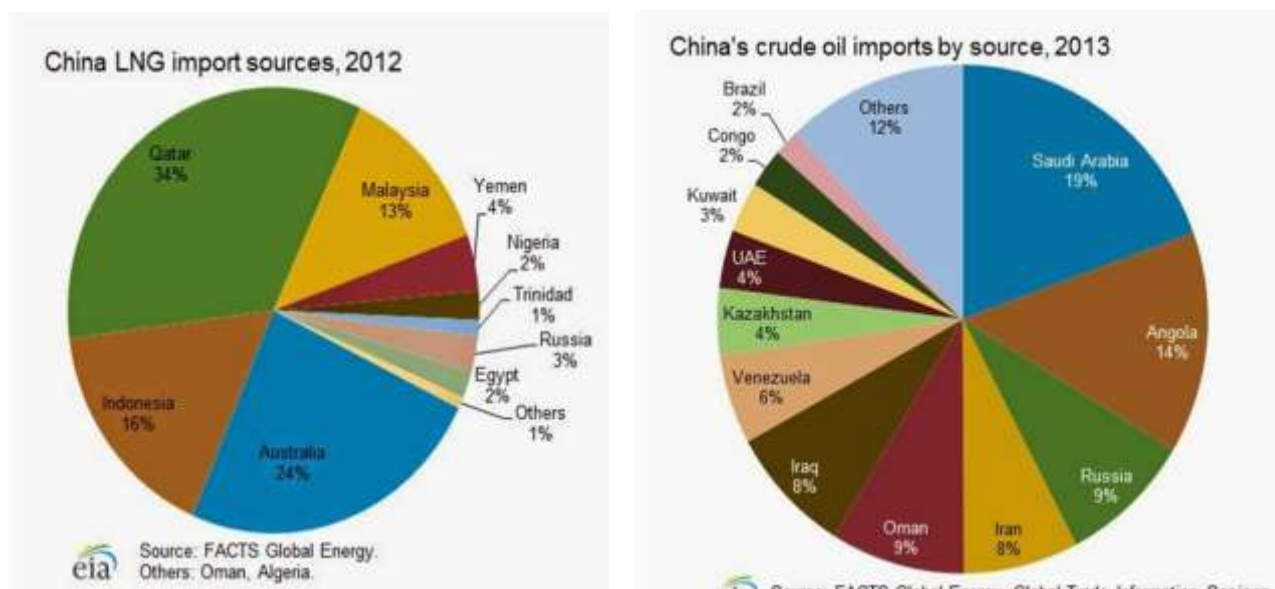
5.4.5 Ινδικός Ωκεανός

Μια από τις παραμέτρους σύμφωνα με το Mahan, προκειμένου ένα έθνος να εξασφαλίσει πλούτο και ευημερία ήταν η ανάπτυξη του εμπορίου. Ως απαραίτητη προϋπόθεση όμως γι' αυτό έθεσε την προστασία των θαλάσσιων γραμμών επικοινωνιών και την ανάπτυξη ναυτικών βάσεων σε κομβικά σημεία.

Η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη τις Κίνας είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση των εμπορικών ροών, αλλά και την αύξηση των επενδύσεων σε τρίτα κράτη. Η εξασφάλιση πρώτων υλών με προεξέχοντες τους ενεργειακούς πόρους, αποτελεί προτεραιότητα ύψιστης σημασίας, οικονομική για τη συνέχιση της ανάπτυξης και στρατηγική σε καιρό πολέμου. Η ενεργειακή εξάρτηση της Κίνας από το πετρέλαιο, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου διέρχεται από τον Ινδικό ωκεανό, καθιστά την περιοχή μεγάλης σημασίας, καθώς αποτελεί ένα ενδεχόμενο σημείο τρωτότητας σε περίπτωση αδυναμίας διαμετακόμισης ενεργειακών πρώτων υλών προς την Κίνα. Όπως φαίνεται στα δύο παρακάτω σχεδιαγράμματα:

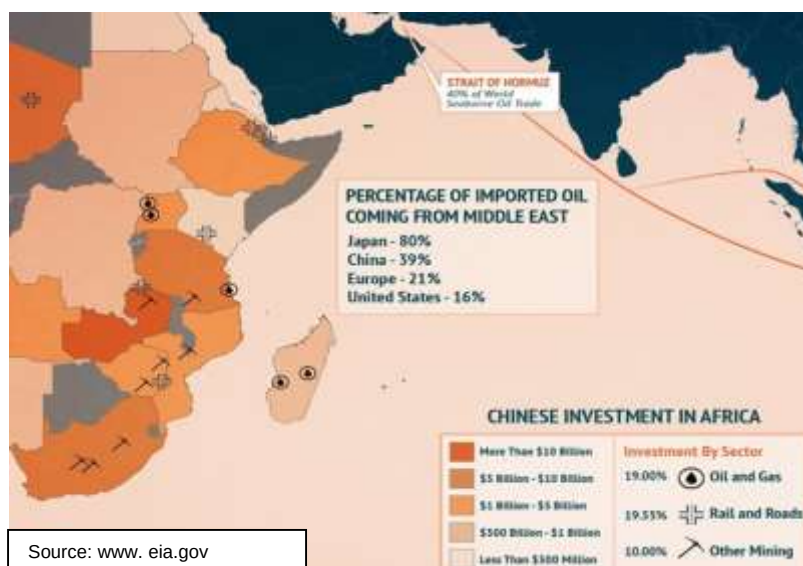
¹⁰⁰ «China to bypass Malacca Strait by Kra Isthmus», άρθρο 21-3-2014, <http://chinadailymail.com/2014/03/16/china-to-bypass-malacca-strait-by-kra-isthmus-canal-in-thailand/>, access 30-5-2015.

Σχήμα 8 – Χώρες Προμήθειας Ενεργειακών Πόρων

το 80% του πετρελαίου και το 45% του φυσικού αερίου, εισάγονται ακολουθώντας εμπορικές ροές διαμέσου του Ινδικού Ωκεανού.

Την ίδια στιγμή σημαντικές επενδύσεις κινέζικων εταιρειών κατευθύνονται στις χώρες της Αφρικής, όπως επίσης και αναπτυξιακή βοήθεια σε αντάλλαγμα εμπορικών συμφωνιών προμήθειας πρώτων υλών. Στον παρακάτω χάρτη φαίνεται το ποσοστό και το είδος των επενδύσεων στις χώρες της Ανατολικής Αφρικής:

όπως παρατηρούμε η Κίνα επενδύει σημαντικά ποσά στις χώρες αυτές, το οποίο αυξάνει και την εμπορική τους σημασία. Η Κίνα προσφέρει στα κράτη αυτά αναπτυξιακή βοήθεια μέσω επενδύσεων προωθώντας μια win –win situation, την ίδια στιγμή εξασφαλίζει κέρδη για τις κινέζικες εταιρείες που εμπλέκονται και στρατηγική

διείσδυση ωθώντας τις χώρες αυτές στη σφαίρα επιρροής της¹⁰¹.

Όπου όμως παρουσιάζονται ευκαιρίες προσπορισμού, ταυτόχρονα παρουσιάζονται και τρωτότητες οι οποίες συνεπάγονται διλήμματα ασφάλειας. Η αδυναμία της Κίνας να

¹⁰¹ Brahma Chellaney (29-4-2015), <http://asia.nikkei.com/Viewpoints/Perspectives/China-reinvents-string-of-pearls-as-Maritime-Silk-Road>, access 10-7-2015.

προστατέψει τα οικονομικά της συμφέροντα παράγει δίλημμα που έγκειται στην εξασφάλιση της απρόσκοπτης ροής των πρώτων υλών. Ήδη από τις αρχές του 2000, προγραμματίισε τη δημιουργία εμπορικών σταθμών για να διευκολύνει το εμπόριο της, αυτό αρχικά έγινε με συμφωνίες κατασκευής λιμένων και υποδομών σε κράτη που θεωρούσε κομβικά (Μπαγκλαντές, Ταϊλάνδη, Μιανμάρ) παράλληλα με τη δημιουργία υποδομών στη South China Sea. Το 2005 οι Αμερικάνοι ονόμασαν αυτή την αλυσίδα εμπορικών σταθμών “String Of Pearls”¹⁰², θεωρώντας ότι οι κινέζοι δημιουργούν μια αλυσίδα εμπορικών και ναυτικών σταθμών με αρχή τη νήσο Hainan στη South China Sea και κατάληξη στο λιμένα Gwadar του Pakistan. Οι κόμβοι αυτοί θα αποτελούσαν ένα δίκτυο μέσω του οποίου επιδιωκόταν η απαρχή γεωπολιτικής επιρροής και στρατιωτικής παρουσίας της Κίνας στην περιοχή.

Τον Οκτώβριο του 2014 κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στην Ινδονησία, ο πρόεδρος της Κίνας Xi Jinping εξήγγειλε το πρόγραμμα του Maritime Silk Road, λίγο αφότου είχε ανακοινωθεί ο ηπειρωτικός Silk Road από τον ίδιο¹⁰³. Θέτοντας μια ονομασία που παρέπεμπε σε ένα ιστορικό παρελθόν ειρηνικών εμπορικών σχέσεων μεταξύ της Κίνας και της Ευρώπης, αλλά και των εμπορικού χαρακτήρα ειρηνικών εξορμήσεων του Zheng He στον Ινδικό ωκεανό, επιδιώκει να τονίσει ότι οι προθέσεις της Κίνας είναι αφενός ειρηνικές και αφετέρου παράγουν όφελος για όλα τα μέρη όπως συνέβη στο παρελθόν. Την ίδια στιγμή απομπλέκει την πολιτική της Κίνας από έναν όρο (“String Of Pearls”) κατασκευασμένο από έναν αντίπαλο, όρος ο οποίος ενδεχόμενα να ενέχει αρνητικούς συνειρμούς, καθώς δεδομένου ότι τα μαργαριτάρια αποτελούν ένα πολύτιμο υλικό παραπέμπει ότι η πολιτική της Κίνας στοχεύει σε μονομερές κέρδος.

Η νέα αυτή πολιτική πέραν των εμπορικών σχέσεων αναπτύσσεται σε δύο πυλώνες: δημιουργία ενός δικτύου εμπορικών και ναυτικών σταθμών σε κομβικά σημεία κατά μήκος όλης της διαδρομής από τη νότια Κίνα μέχρι τη Μεσόγειο στο λιμάνι του Πειραιά και προστασία των θαλασσίων οδών επικοινωνιών από το κινέζικο ναυτικό. Καθάρα mahanian logic η οποία πέραν των εξαγγελιών στοχεύει και στην επιτήρηση – έλεγχο της περιοχής.

Για το σκοπό αυτό δημιουργούνται σταθμοί στα σημαντικότερα σημεία της διαδρομής¹⁰⁴ :

Νήσος Hainan (νότια Κίνα) λιμένας και ναυτική βάση υποβρυχίων.

Woody Island (South China Sea), ναυτική βάση και τοποθέτηση πυραύλων εναντίον πλοίων.

¹⁰² Christopher Pehrson(2006), *String of Pearls: meeting the challenge of China's rising power*, Carlisle: Strategic Studies Institute, p.3

¹⁰³ Kiboy Kampmark (30-1-2015), «China's "New Silk Road". "One Belt and One Road"», <http://www.globalresearch.ca/chinas-new-silk-road-one-belt-and-one-road-strategic-eurasia-land-and-sea-transport-corridors/5428226>, access 30-3-2015

¹⁰⁴ Brahma Chellaney (2015), <http://asia.nikkei.com/Viewpoints/Perspectives/China-reinvents-string-of-pearls-as-Maritime-Silk-Road>, access 10-7-2015.

Εκχέρωση μικρών νησιών και υφάλων στα αρχιπελαγικά συμπλέγματα των Paracel και Sparty Islands (South China Sea).

Κατασκευή λιμένα στην Shitwe (Myanmar), όπου παράλληλα κατασκευάζεται σιδηροδρομικό δίκτυο και δίκτυο αγωγών με σκοπό να συνδέσει την περιοχή με τη νότια Κίνα.

Βάση συλλογής ηλεκτρονικών πληροφοριών στο Coco island (Burma)¹⁰⁵.

Κατασκευή λιμένα Chittagong (Bangladesh)

Κατασκευή λιμένα και υποδομών στη Hambantota (Sri Lanka), με δυνατότητα υποστήριξης και ναυτικών δυνάμεων. Οι συγκεκριμένες εγκαταστάσεις έχουν ήδη φιλοξενήσει πολεμικά πλοία της Κίνας μεταξύ άλλων και υποβρύχια. Η σημασία του εν λόγω λιμένα αποδεικνύεται και από το μέγεθός του, το οποίο είναι ίσο σε έκταση με την πόλη του Μονακό.

Στις Maldives μια σειρά επενδύσεων από κινέζικες εταιρείες, ενώ τα νησιά έχουν χαρακτηριστεί «important stop» και η Κίνα έχει

ζητήσει να αποκτήσει με leasing ένα νησί της χώρας.

Το 2011 οι Seychelles προσκάλεσαν την Κίνα να επενδύσει στη χώρα με την κατασκευή λιμένα dual use που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και από πολεμικά πλοία

Gwadar Pakistan μια από τις δύο σημαντικότερες βάσεις μαζί με αυτή της Sri Lanka.

Πέραν των λιμενικών ευκολιών των οποίων τον έλεγχο έχει η Κίνα για τα επόμενα 40 έτη, η Κίνα έχει κατασκευάσει αεροδρόμιο και σιδηροδρομικό δίκτυο το οποίο σκοπεύει να επεκτείνει μέχρι την Κίνα, το ονομαζόμενο China-Pakistan corridor μήκους 3,000χλμ. Μέσω του ανωτέρω δικτύου επιδιώκεται η ένωση του Maritime με τον ηπειρωτικό Silk Road και η συντόμευση της μεταφοράς πετρελαίου στη Βόρεια και Κεντρική Κίνα κατά 12.000χλμ. Η δεύτερη σημασία του λιμένα είναι ο έλεγχος των στενών του Hormuz που συνδέουν τον Ινδικό με τον Αραβικό Κόλπο. Πρόσφατα έγινε γνωστό ότι εγκαταστάσεις.

¹⁰⁵ «Coco islands», άρθρο 26-11-1997 <http://fas.org/irp/world/china/facilities/coco.htm>, access 10-7-2015

Φέτος η Κίνα πλειοδότησε σε διαγωνισμό για την κατασκευή λιμένα στο Djibouti¹⁰⁶, σημαντικός σταθμός καθώς ελέγχει τα στενά του Bab El Mandeb που συνδέουν τον Ινδικό με την Ερυθρά θάλασσα.

Όσον αφορά το δεύτερο πυλώνα, αυτόν της προστασίας των SLOC από το PLAN, έχει αρχίσει να υλοποιείται μέσω της συμμετοχής του από το 2008 στις αντί-πειρατικές επιχειρήσεις στον Κόλπο του Aden.

Πέραν των οικονομικών οφελών η στρατηγική σημασία του παραπάνω δικτύου ναυτικών και εμπορικών σταθμών είναι πολλαπλή:

α. Βοηθά στην αύξηση της παρουσίας του PLAN και στην παρατεταμένη παραμονή των μονάδων του στην περιοχή και μέσω αυτής στην εμπλοκή τους σε ζητήματα ασφαλείας.

β. Δημιουργεί ένα στρατηγικό πλέγμα πέριξ της περιοχής και βοηθά στην επέκταση της σφαίρας επιρροής της Κίνας.

γ. Παρακάμπτει σε ένα ορισμένο βαθμό τα στενά της Malacca (βαθμός απεξάρτησης ο οποίος θα αυξηθεί απόλυτα σε περίπτωση υλοποίησης κατασκευής του Ισθμού του Kra) που αποτελούν σημείο τρωτότητας για την κινέζικη θαλάσσια στρατηγική, παρέχοντας στρατηγική διέξοδο όσον αφορά την εξασφάλιση προμήθειας πρώτων υλών σε περίπτωση παρεμπόδισης της βασικής διαδρομής.

δ. Λειτουργεί ως εξισορροπητικός παράγοντας στη στρατηγική στροφή, «pivot», των ΗΠΑ προς την Ανατολική Ασία, καθώς αναγκάζει σε παραμονή των δυνάμεών τους Ανατολικά.

Ωστόσο επειδή στο διεθνές σύστημα κάθε δράση παράγει αντίδραση και η επέκταση του ενός προκαλεί ανασφάλεια σε κάποιο άλλο μέρος, οι κινήσεις της Κίνας γίνονται αντιληπτές από την Ινδία ως μια προσπάθεια στρατηγικής της περικύκλωσης. Για το λόγο αυτό προσπαθώντας να κατευνάσει την ανασφάλεια (και) των Ινδών, εμμένει στην προσέγγιση της ειρηνικής ανάπτυξης (Peaceful Rise) και της χρήσης για το κοινό καλό των ανωτέρω υποδομών σε μια προσέγγιση win-win.

5.4.6 Arctic

«η διάνοιξη¹⁰⁷ του βορειοδυτικού περάσματος (Northwest passage), θα το καταστήσει ως ένα νέο θαλάσσιο άξονα που θα ενώνει τον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό. Η απόσταση μεταξύ Βόρειας Ευρώπης – Ανατολικής Ασίας και Βόρειας Αμερικής θα συντομεύσει από 5200νμ έως 7000νμ. Όποιος ελέγχει την Αρκτική θαλάσσια διαδρομή θα ελέγχει την παγκόσμια

¹⁰⁶ John Lee (23-4-2015), China comes to Djibouti, *Foreign Affairs*, at <http://www.foreignaffairs.com>, access 24-4-2015.

¹⁰⁷ Εννοεί από το λιώσιμο των πάγων.

οικονομία και ένα νέο στρατηγικό διάδρομο» [Li Zhenfu, 2009]¹⁰⁸. Η μελέτη του Li που είναι και μια από τις πλέον γνωστές στο αντικείμενο της, αποτελεί απόδειξη ότι η Κίνα ασχολείται έστω και εκ του μακρόθεν με τη συγκεκριμένη περιοχή, χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να έχει διαμορφωθεί κάποια επίσημη πολιτική θέση για τον τρόπο εμπλοκής της. Τα οφέλη και το ενδιαφέρον της Κίνας από την πρόσβαση στην περιοχή (λόγω της ενδεχόμενης κλιματικής

αλλαγής) είναι πολλαπλά : οικονομικά από τη συντόμευση των διαδρομών αλλά και την ύπαρξη πλούσιων κοιτασμάτων φυσικών πόρων (ενεργειακοί, αλιευτικοί, μεταλλευτικοί), ασφαλείας αφού η θαλάσσια αυτή διαδρομή αποφεύγει τη διέλευση από περιοχές όπου υφίστανται ζητήματα θαλάσσιας ασφαλείας.

Η μέχρι σήμερα στάση της απέναντι στο ζήτημα της οριοθέτησης και του ελέγχου των αρκτικών περιοχών, αποτελεί μια προσπάθεια διεθνοποίησης του ζητήματος και απεμπλοκής του από την ομάδα των Arctic 5 (Καναδάς, ΗΠΑ, Ρωσία, Δανία, Νορβηγία) τονίζοντας ότι η Αρκτική ανήκει στην ανθρωπότητα και όχι σε κάποια ομάδα κρατών. «η Αρκτική ανήκει σε όλους τους ανθρώπους, καθώς κανένα έθνος δεν έχει κυριαρχία σε αυτή. Η Κίνα πρέπει να έχει ένα ρόλο την εξερεύνησή της και στην εκμετάλλευση των αποθεμάτων εφόσον έχει το 1/5 του παγκόσμιου πληθυσμού» [Rear Admiral Yin Zhuo, 2009]¹⁰⁹. Προφανώς η υιοθέτηση της εν λόγω στάσης είναι αντίθετη με τη στάση της Κίνας στη διευθέτηση ζητημάτων άλλων περιοχών (και ιδιαίτερα στις περιοχές των περιφερειακών της θαλασσών), όπου συντάσσεται στην άποψη ότι η κύρια αρχή του Διεθνούς Συστήματος είναι τα κυριαρχικά δικαιώματα. Τα εμπόδια που ορθώνονται απέναντι στις επιδιώξεις της Κίνας για εκμετάλλευση της περιοχής είναι¹¹⁰ :

α. Διακρατικά, καθώς η υφίσταται οργανωμένη ομάδας κρατών που επιδιώκουν την αποκλειστική διαχείριση της περιοχής.

β. Νομικές, καθώς το σύστημα της ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας περιορίζει τις βλέψεις τρίτων σε περιοχές όπου τα παράκτια κράτη διατηρούν δικαιώματα που απορρέουν από το Διεθνές Δίκαιο.

γ. Αξιακές, καθώς το δυτικό σύστημα επιβάλλει τις αρχές της ελευθερίας και της ισότητας.

¹⁰⁸Ο Li Zhenfu είναι Associated Professor College of Transportation Management Dalian Maritime University, στο David Curtis Wright (2011), «The Dragon Eyes on the top of the World», Newport : Naval War College, p8.

¹⁰⁹ Ibid p 9.

¹¹⁰ Ibid p 15.

Η ύπαρξη αυτών των εμποδίων καθορίζει και τη στάση της ενεργού συμμετοχής της Κίνας, η οποία αξιώνει την εκμετάλλευση της περιοχής προς όφελος του κοινού καλού της ανθρωπότητας.

Ο Li που αποτελεί και τον εκφραστή της πλέον αποφασιστικής στάσης, προτείνει να υιοθετήσει η Κίνα μια «winning strategy», εξασφαλίζοντας σε πρώτο στάδιο την επιτήρηση της περιοχής μέσω δορυφορικών συστημάτων τηλεπισκόπησης και στη συνέχεια μέσω της ναυπήγησης εμπορικών πλοίων LNG με ανεπτυγμένες δυνατότητες αντοχής στο περιβάλλον της Αρκτικής και θραύσης πάγων καθώς και την επέκταση των value chains από τις ναυτιλιακές εταιρείες. Μέχρι σήμερα η Κίνα έχει εγκαταστήσει στην περιοχή ένα σταθμό ωκεανογραφικής και κλιματικής έρευνας.

5.4.7 Oceania

Ο στόχος εξόδου της Κίνας στο Ειρηνικό, αλλά και οικονομικοί παράγοντες ωθούν την εμπλοκή της Κίνας στην περιοχή της Ωκεανίας. Ο πρώτος στόχος που αφορά τη στρατηγική διείσδυση στην περιοχή έχει ως αντικείμενο την προσπάθεια αποκοπής της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας από τις ΗΠΑ. Η προσπάθεια αυτή γίνεται με δύο τρόπους: αυξανόμενη οικονομική αλληλεξάρτηση και *smiling diplomacy*, μέσω συνεργασίας με τις ναυτικές δυνάμεις των χωρών αυτών. Πράγματι την περίοδο 2009-2011 παρατηρήθηκε αυξημένη συνεργασία στο ναυτικό επίπεδο με τη διεξαγωγή κοινών ναυτικών ασκήσεων σε πεδία MOOTW (Military Operations Other Than War)¹¹¹.

Ο δεύτερος στόχος είναι καθαρά οικονομικός και αφορά την εξαγορά από τον κινέζικο αλιευτικό στόλο δικαιωμάτων αλίευσης εντός της ΑΟΖ των μικρών κρατών της Πολυνησίας¹¹².

5.4.8 Mediterranean

Η Μεσόγειος αποτελεί τον τελικό σταθμό του Maritime Silk Road. Η επένδυση της εταιρείας Cosco στον εμπορικό σταθμό εμπορευματοκιβωτίων στο λιμάνι του Πειραιά, αποτελεί κόμβο του κινέζικου εμπορίου στην Ευρώπη.

Το 2011 αποτέλεσε χρονιά ορόσημο καθώς για πρώτη φορά επιχείρησε το κινέζικο ναυτικό στη Μεσόγειο, στο πλαίσιο της επιχείρησης εκκένωσης κινέζων αμάχων από τη

¹¹¹ <http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/> access 10-08-2015

¹¹² A. Nathan, A. Scobell (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University, p. 146-147

Λιβύη. Στην επιχείρηση αυτή μια κινέζικη Φρεγάτα (η οποία αποσπάστηκε από τον Κόλπο του Aden, όπου συμμετείχε σε αντί-πειρατικές επιχειρήσεις) παρείχε συνοδεία σε επιβατικό πλοίο, επί του οποίου επέβαιναν κινέζοι πολίτες. Αν και η επιχείρηση δεν ήταν υψηλής επικινδυνότητας και η εμπλοκή της Φρεγάτας μάλλον συμβολική, εντούτοις αποτέλεσε μια επιτυχημένη προσπάθεια να αποδείξει ότι το κινέζικο ναυτικό είναι σε θέση να προστατεύσει κινέζους πολίτες στο εξωτερικό και ότι το PLAN είναι σε θέση να διεξάγει επιχειρήσεις σε απομακρυσμένες περιοχές, θέτοντας τα θεμέλια ενός blue water navy.

Το Μάιο του 2015 για πρώτη φορά το κινέζικο ναυτικό διεξήγαγε γυμνάσια (συμμετοχή : 2 Φρεγάτες και ένα πλοίο ανεφοδιασμού) από κοινού με το ρωσικό ναυτικό στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Σκοπός της άσκησης, όπως ανακοινώθηκε¹¹³ υπήρξε η εμπέδωση της στρατηγικής συνεργασίας. Ωστόσο η κίνηση προβολής ισχύος του PLAN σε μια περιοχή, όπου διατηρεί οικονομικά συμφέροντα (και φιλοδοξεί την οικονομική επέκτασή της) αλλά δεν ενέχει στρατιωτική αξία, αποτελεί προσπάθεια απόδειξης της ικανότητας του να επιχειρεί μακράν της βάσης του και προβολής της φιλοδοξίας του να διαδραματίσει παγκόσμιο ρόλο. Συμπληρωματική της παραπάνω κίνησης θεωρείται και η παρουσία μονάδων του PLAN στη Μεσόγειο για εθιμοτυπικές επισκέψεις και διεξαγωγή ασκήσεων με τα ναυτικά της περιοχής¹¹⁴. Πολλοί αναλυτές εντοπίζουν σ' αυτές τις κινήσεις την απαρχή μιας προσπάθειας του PLAN να εξισορροπήσει την έντονη παρουσία των ΗΠΑ στην Ανατολική Ασία, επιχειρώντας ή διατηρώντας παρουσία σε θαλάσσιες περιοχές όπου οι ΗΠΑ και το NATO έχουν αδιαμφισβήτητη κυριαρχία¹¹⁵.

¹¹³ «China and Russian navies to hold joint drills in Mediterranean», άρθρο (01-05-2015) http://www.nytimes.com/2015/05/01/world/chinese-and-russian-navies-to-hold-joint-drills-in-mediterranean.html?_r=0, access 1 June 2015.

¹¹⁴ Όπως για πχ στις αρχές Φεβρουαρίου 2015 στο λιμάνι του Πειραιά.

¹¹⁵ Elizabeth Wishnick (26-05-2015), «Russia and China go sailing», <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-05-26/russia-and-china-go-sailing>, access 22-8-2015, και Rakesh Krishan (2015), «Why Russia and China gatecrashed club med», (22-05-2015), <http://rbth.co.uk/blogs/2015/05/22/why-russia-and-china-gatecrashed-club-med-46249.html>, access 22-8-2015, James Holmes (15-5-2015), «Why are Chinese and Russians prowling the Mediterranean ?» <http://foreignpolicy.com/2015/05/15/china-russia-navy-joint-sea-2015-asia-pivot-blowback/>, access 02-06-2015.

5.5 Η σύνθεση του PLAN

Ήταν το 1995-1996 όταν οι κινέζοι παρακολούθησαν με έκπληξη και ανήμποροι να αντιδράσουν, την επέμβαση των Αμερικάνων στην κρίση της Ταϊβαν με 2 ομάδες αεροπλανοφόρων (battlegroup). Η επέμβαση των ΗΠΑ αλλά και η αδυναμία αντιπαράθεσης έπεισε τους κινέζους ότι προκειμένου να υλοποιήσουν έναν από τους μεγαλύτερους στόχους της Υψηλής Στρατηγικής τους (την επανένωση με την Ταϊβαν), θα έπρεπε να αναπτύξουν στρατιωτικές ικανότητες τέτοιες που να είναι σε θέση να αποτρέψουν ή και να εξουδετερώσουν μια ανάλογη αμερικανική επέμβαση στην περιοχή. Η υλοποίηση της Υψηλής Στρατηγικής περνούσε μέσα από την υλοποίηση του δόγματος του Liu Huaqing. Η αντίληψη αυτή απεικονίζεται και σήμερα στο δόγμα χρήσης των ενόπλων Δυνάμεων που δεν είναι άλλο από την μαοϊκής έμπνευσης active defense, με βάση την οποία η στρατηγική άμυνα και η επίθεση στο επιχειρησιακό και τακτικό πεδίο θεωρούνται ως ένα αδιαίρετο σύνολο. Αυτή η απαίτηση βρίσκεται στον πυρήνα της ανάπτυξης του PLAN.

Το PLAN είναι χωρισμένο σε τρεις στόλους το βόρειο στο Qingdao (Yellow Sea), τον κεντρικό στο Ningbo (East China Sea), και το νότιο στο Zhanjiang (South China Sea). Στη συνέχεια θα παραθέσω σύντομα τη σύνθεσή του εστιάζοντας στην ανάδειξη των δυνατοτήτων του, ώστε να είμαι σε θέση να το κατατάξω στις τυπολογικές κατηγορίες του πρώτου κεφαλαίου.

5.5.1 Υποβρύχια

Δύο είναι οι βασικές κατηγορίες υποβρυχίων: συμβατικά και πυρηνικά, η πρώτη κατηγορία έχει μικρότερη ακτίνα δράσης και οπλισμό με μικρότερο βεληνεκές κατάλληλα για coastal defense ή A2/AD, ενώ η δεύτερη έχει δυνατότητες παγκόσμιας προβολής ισχύος. Πολλές από τις κατηγορίες των υποβρυχίων είναι ρωσικής κατασκευής ή τεχνοτροπίας αν και τα τελευταία μοντέλα είναι όλα κατασκευασμένα στην Κίνα. Οι κλάσεις της δεκαετίας του 1990 είχαν αρκετές ατέλειες και έλλειμμα αξιοπιστίας¹¹⁶ για το λόγο αυτό οι κινέζοι προχώρησαν με ταχύ ρυθμό στην κατασκευή νέων. Φαίνεται όμως ότι ακόμη υστερούν στις δυνατότητες αφάνειας (detectability) σε σχέση με τα αμερικάνικα και τα ρωσικά¹¹⁷. Παρακάτω φαίνεται η σύνθεση του στόλου των υποβρυχίων¹¹⁸:

¹¹⁶ Bussert, James C. , and Bruce A. Elleman(2011), «*People's Liberation Army Navy: Combat Systems Technology, 1949-2010*», Annapolis: Naval Institute Press, p63

¹¹⁷ «PLAN: A modern navy with Chinese characteristics» (2009), p 22 στο <http://fas.org/irp/agency/oni/pla-navy.pdf>, access 5-7-2015.

¹¹⁸ «The PLA Navy: New capabilities and Mission for the 21st century» (2014), US Office of Naval Intelligence, p16-19 στο http://www.oni.navy.mil/Intelligence_Community/china_media/2015_PLA_NAVY_PUB_Interactive.pdf , access 23-6-2015.

Πίνακας 6 – Στόλος Υποβρυχίων

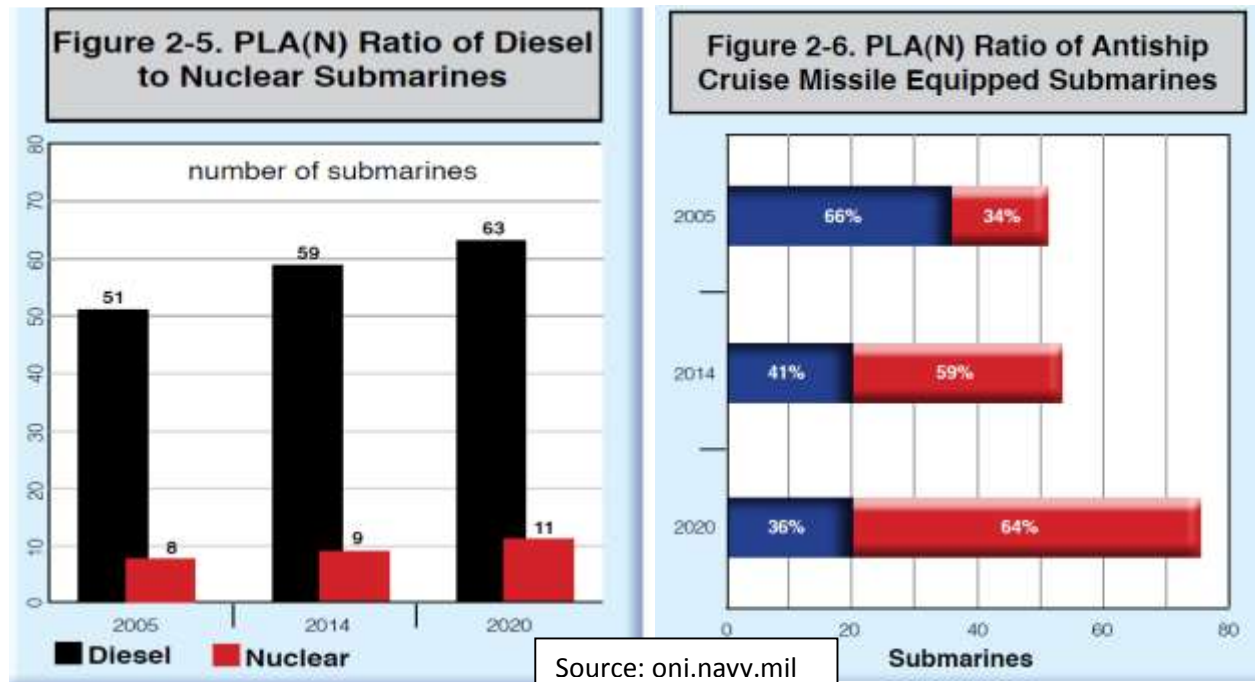
Τύπος	Αριθμός	Δυνατότητες	Ρόλος
Πυρηνικά Βαλλιστικά	6		Παγκόσμιος Στρατηγική ανταπόδοση
096 (Tang)	----	Υπό κατασκευή, θα διαθέτουν 24 SLBM	
094 (Jin)	5	12 SLBM JL2(8.000km), 4MIRV ¹¹⁹	
092(Xia)	1	12 SLBM JL-1A(2.500km) παλαιότερου τύπου θεωρείται μη επιτυχής	
Πυρηνικά Υποβρύχια	9		Επιχειρήσεις σε μακρινές αποστάσεις πέραν των offshore θαλασσών. Επίθεση σε battlegroup αεροπλανοφόρου. Προστασία SLOC
095	1	Σε εξέλιξη η ναυπήγηση και άλλων	
093 (Shang)	6	Πύραυλοι μακρού βεληνεκούς YJ18 540km ή CJ-10 (1500km)	
091 (Han)	3	Μόνο торпύλες	
Συμβατικά	62		Coastal - littoral defense, Area denial Εντός πρώτης γραμμής νήσων. Εναντίον Υποβρυχίου και πλοίων
039A (Yuan)	20	Διαθέτει торпύλες και ίσως βλήματα εναντίον πλοίων	
039 (Shong)	13	AntiShip Missiles YJ-8 (40km) –торпύλες	
Kilo	12	AntiShip Missiles SSN-27 (120km) –торпύλες.	
035 (Ming)	17	Μόνο торпύλες	

* Σε παρένθεση η κωδική ονομασία κατά NATO

Από τον πίνακα βλέπουμε ότι το PLAN διαθέτει πλέον δυνατότητες που εκπληρώνουν το σύνολο των φιλοδοξιών του (άμυνα, αποτροπή προσέγγισης ΗΠΑ στην περιοχή, ανταπόδοση πλήγματος και παγκόσμιος ρόλος). Η απόκτηση πυρηνικών υποβρυχίων υποδηλοί παγκόσμιες φιλοδοξίες. Επίσης είναι σημαντικό να παρατηρήσουμε ότι και τα συμβατικά υποβρύχια μπορούν να προσφέρουν άμυνα σε βάθος λόγω των συστημάτων Anti-Ship αλλά και σύγχρονων δυνατοτήτων που επιτρέπουν την παραμονή επί μακρόν (άρα και σε μεγαλύτερες αποστάσεις) στο θέατρο επιχειρήσεων.

¹¹⁹ MIRV=multiple independently targetable reentry vehicle (πρόκειται για συστήματα τελευταίας τεχνολογίας).

Επίσης μια συγκριτική παρατήρηση μεταξύ της εξέλιξης της αναλογίας πυρηνικών-συμβατικών και φορέων βαλλιστικών πυραύλων και μη φανερώνει:

α. ότι έχει διατηρηθεί η αναλογία συμβατικών / πυρηνικών άρα οι προτεραιότητες anti-access / παγκόσμιου ρόλου παραμένουν στο ίδιο επίπεδο.

β. έχει αυξηθεί η αναλογία των φορέων βλημάτων anti-ship.

5.5.2 Στόλος Επιφανείας

Στον τομέα του στόλου επιφανείας η Κίνα εκσυγχρονίζει το δυναμικό της. Νέες μονάδες προστίθενται, μεταξύ 2013-2014 είχε τα περισσότερα νεότευκτα πλοία στον κόσμο¹²⁰ και το ίδιο φαίνεται ότι θα κάνει και τα επόμενα χρόνια έως το 2020, χωρίς να αυξηθεί ο συνολικός της αριθμός. Βασικά σημεία ποιοτικής διαφοράς:

α. Πλοία πολλαπλών ρόλων, με δυνατότητα να επιχειρήσουν μακράν των ακτών.

β. Σύγχρονα συστήματα, όπως κατασκευή stealth, phased array radar, βλήματα μεγάλου βεληνεκούς.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται συνοπτικά η κατάσταση του στόλου επιφανείας¹²¹:

¹²⁰ «The PLA Navy: New capabilities and Mission for the 21st century» (2014), US Office of Naval Intelligence, p15 στο http://www.oni.navy.mil/Intelligence_Community/china_media/2015_PLA_NAVY_PUB_Interactive.pdf, access 23-6-2015.

¹²¹ <http://www.globalsecurity.org/military/world/china/>, access 2-6-2015, Andrew Erickson (2008), «Can China Become a Maritime Power» at Toshi Yoshihara (2008), «Asia Looks Seaward», Westport: Praeger Security International, p70-110.

Πίνακας 7 – Στόλος Επιφανείας

Τύπος	αριθμός	Δυνατότητες	Ρόλος
Καταδρομικά	25+10		Τα σύγχρονα Δράση μακράν ακτών. Συνοδεία αεροπλανοφόρου. A2/AD πρώτης γραμμής. Δράση πέραν της πρώτης γραμμής νησιών Παγκόσμιος ρόλος. Τα παλαιότερα (με έντονη γραφή) έχουν μόνο ένα ρόλο αντι-επιφανείας και ως εκ τούτου επιχειρούν πλησίον ακτών σε συνεργασία με την αεροπορία και τις βάσεις ξηράς.
052 (Luyang III)	2+10	Υψηλές δυνατότητες anti-ship CJ-10(1500km), YJ-18(540km) / YJ83(180km). Αεράμυνα πολέμου σε μεγάλες αποστάσεις (HHQ-9 80nm), συστήματα αντιβληματικής προστασίας και υψηλές ανθυποβρυχιακές δυνατότητες περιοχής.	
051C (Luzhou)	2	Υψηλές δυνατότητες anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις. Δεν έχει δυνατότητες αεράμυνας. Ανθυποβρυχιακή δυνατότητα σημείου.	
052C(Luyang II)	6	Υψηλές δυνατότητες anti-ship HN 2(1800km), YJ-62 (280km)/C805(500km), με δυνατότητα και στόχων ξηράς. Αεράμυνα πολέμου σε μεγάλες αποστάσεις (HHQ-9 80nm), συστήματα αντιβληματικής προστασίας. Χωρίς ανθυποβρυχιακές	

		δυνατότητες περιοχής (σημείου).	
052B (Luyang I)	2	Υψηλή δυνατότητα anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις. Αεράμυνα σε μεσαίες αποστάσεις. Μέτρια ανθυποβρυχιακή δυνατότητα.	
956E(Sovremenny)	4	Υψηλή δυνατότητα anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις. Αεράμυνα σε μεσαίες αποστάσεις. Μέτρια ανθυποβρυχιακή δυνατότητα.	
51B (Luhai)	1	Μέτρια δυνατότητα anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις. Μικρή δυνατότητα αεράμυνας. Ανθυποβρυχιακή δυνατότητα σημείου	
52 (Luhu)	2		
51 (Luda)	6		
Φρεγάτες	48+5		
54 A Jiangkai II	19+5	Υψηλές δυνατότητες anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις. Αεράμυνα και ανθυποβρυχιακές δυνατότητες σημείου.	Υψηλές δυνατότητες δράσης σε ρόλο A2/AD εναντίον πλοίων σε offshore θάλασσες.
54- Jiangkai I	2		
53H3 Jiangwei II	10		
53H2GJiangweiI	4		
53 Jianghu	13		
Κορβέτες			
056	22+8	Υψηλές δυνατότητες anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις	

Ταχέα Σκάφη			
Hubei Class	83	Υψηλές δυνατότητες anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις, αλλά και πλήγματος ξηράς σε μεγάλες αποστάσεις	Παράκτιου ρόλου, A2/AD. Ωστόσο οι δυνατότητες για προσβολή θέσεων ξηράς τα καθιστούν χρήσιμα σε αμφίβιες επιχειρήσεις.
37	26	Υψηλές δυνατότητες anti-ship σε μεσαίες αποστάσεις	
37 A/Y	94	Ανθυποβρυχιακών δυνατοτήτων	Παράκτια άμυνα από υποβρύχια. A2/AD Πλησίον ακτών.
Κανονιοφόροι	17		Επιτήρηση ακτών

Από τον πίνακα βλέπουμε ότι 70 από τις 88 φρεγάτες και καταδρομικά είναι προσανατολισμένα (λόγω των ικανοτήτων τους) σε δράση σε offshore / territorial seas, σε ρόλο anti-access / area denial. Μόλις 18, αλλά τα νεότευκτα, έχουν δυνατότητες blue water navy και προβολής ισχύος σε παγκόσμιο επίπεδο. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι το PLAN είναι προσανατολισμένο στην κυριαρχία εντός της πρώτης ζώνης νησιών, αλλά οι νέες ναυπηγήσεις προσθέτουν εντελώς διαφορετικές πολυδιάστατες δυνατότητες. Ένα ακόμα σημείο προσοχής που αποδεικνύει τη βελτίωση των ικανοτήτων της Κίνας στο ναυπηγικό τομέα, αποτελεί το γεγονός ότι οι φρεγάτες κλάσης 054A, αποτελούν την πρώτη φορά που κατασκευάστηκαν άνω των 2 πλοίων κρούσης του ίδιου τύπου. Μέχρι τότε όλες οι προηγούμενες εκδόσεις που φαίνονται στον πίνακα είχαν επιμέρους υπό-εκδόσεις¹²².

¹²² Andrew Erickson (2008), «Can China Become a Maritime Power» at Toshi Yoshihara (2008), *Asia Looks Seaward*, Westport: Praeger Security International, p70-110.

5.5.3 Αεροπλανοφόρο

Το 2014 ολοκληρώθηκε η πρόσκτηση του πρώτου αεροπλανοφόρου της Κίνας εντάσσοντάς την, στο στενό club, των ναυτικών δυνάμεων που διαθέτουν

LIAONING CV-16
KUZNETZOV-class

αεροπλανοφόρο. Το Liaoning φέρει 24 αεροσκάφη J-15 και 12 ελικόπτερα ανθυποβρυχιακής δράσης και έγκαιρης προειδοποίησης. Η δυνατότητα αυτή της προσδίδει αφενός παγκόσμιο γόητρο, αφετέρου αποτελεί παράγοντα πίεσης στα γειτονικά κράτη με τα οποία η Κίνα έχει διαφορές στο θαλάσσιο πεδίο. Ωστόσο δεν θα πρέπει να αμελούμε το γεγονός ότι ένα αεροπλανοφόρο είναι δύσχρηστο και τρωτό σε littoral waters, για πχ δεν έχει να προσφέρει σε επιχειρήσεις εναντίον της Taiwan ή εντός της South China Sea. Στον αντίποδα οι υπερπόντιες επιχειρήσεις αεροπλανοφόρου (μετά συνοδών) προαπαιτούν δίκτυο ναυτικών βάσεων.

Αυτό που απομένει είναι να ξεκαθαρίσει η Κίνα το δόγμα χρήσης του: modern ή postmodern roles και εξ αυτού τη σύνθεση των συνοδών πλοίων (CV Battlegroup).

5.5.4 Δυνάμεις Ναρκοπολέμου

Παρά το σημαντικό ρόλο του ναρκοπολέμου σε τακτικές A2/AD και guerilla warfare, το PLAN δεν διαθέτει ναρκοθετικά σκάφη και πολυάριθμα ναρκαλιευτικά (μόλις 9 σύγχρονα, ναυπήγησης 2007-2014) που θα μπορούσαν να συνδράμουν σε επιθετικές επιχειρήσεις και σε παγκόσμιο επίπεδο. Ωστόσο το κινέζικο οπλοστάσιο διαθέτει πληθώρα (50,000) ναρκών, οι περισσότερες εξ αυτών σύγχρονες και μη κατεχόμενες από το δυτικό οπλοστάσιο¹²³. Αυτό μας οδηγεί στο γεγονός ότι η έλλειψη ναρκοθετικών μέλει να καλυφθεί με χρήση άλλων μέσων (πχ πολιτικών σκαφών, maritime militia). Η έλλειψη δυνατοτήτων ναρκαλιείας αποτελεί και σημείο τρωτότητας για ένα ναυτικό που φιλοδοξεί να μετατραπεί σε blue water navy, αλλά και σε ένα ναυτικό που περιορίζεται γεωγραφικά.

5.5.5 Αμφίβιες Δυνάμεις

Το PLAN διαθέτει 6 μεγάλα σκάφη αμφιβίου πολέμου (Type 071- amphibious transfer dock)¹²⁴, αλλά και 60 αρματαγωγά και εκατοντάδες μικρότερα αποβατικά και αερόστρωμνα. Οι δυνατότητές του αυτές είναι προσανατολισμένες στην Taiwan.

¹²³ Ibid p 77-79

¹²⁴ Ibid 106-108

5.5.6 Αεροπορία Ναυτικού – Τακτική Αεροπορία

Το PLAN διαθέτει 122 ελικόπτερα ναυτικών αποστολών εκ των οποίων 113 με δυνατότητες ανθυποβρυχιακής έρευνας. Το γεγονός ότι αυτά επιχειρούν από τα πλοία αυξάνει τις δυνατότητες ανθυποβρυχιακού πολέμου στο θέατρο επιχειρήσεων και επεκτείνει τις A2/AD δυνατότητες σε μεγάλες αποστάσεις από την ξηρά.

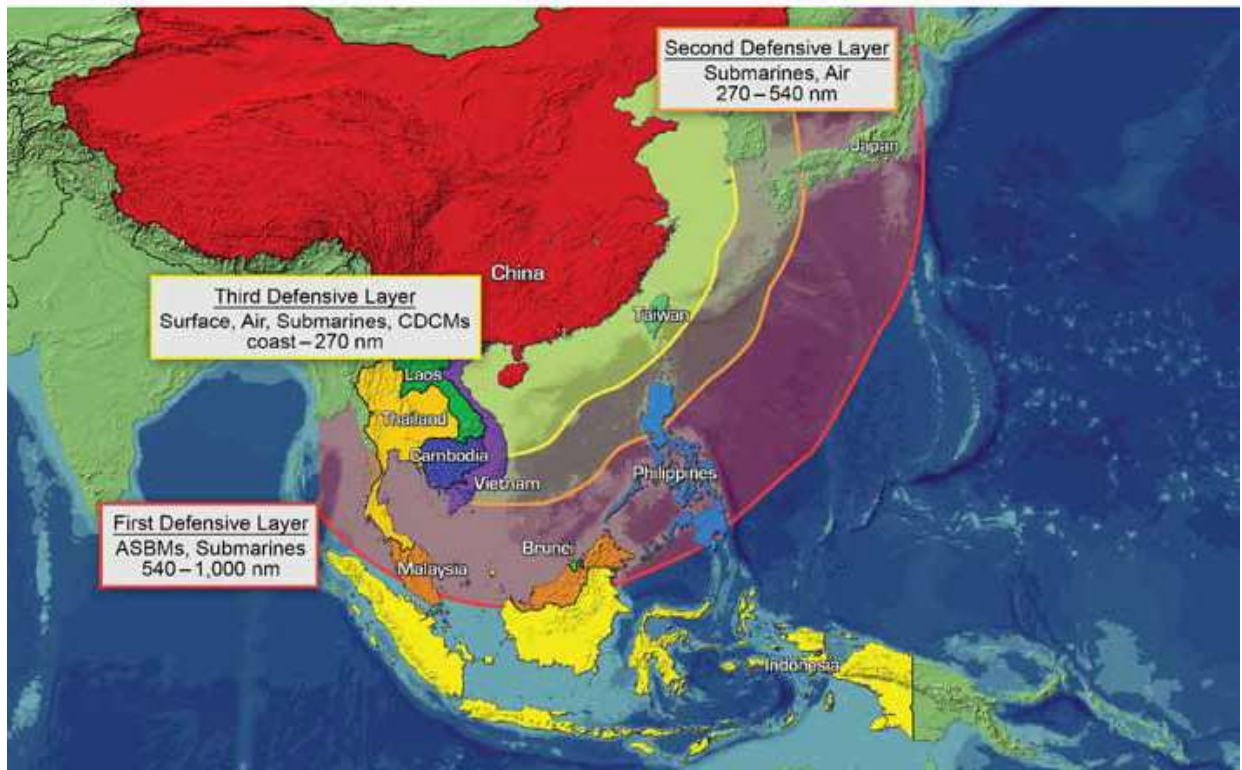
Διαθέτει πλέον περί τα 100 αεροσκάφη εγκαίρου προειδοποίησης, συλλογής ηλεκτρονικών πληροφοριών και επιτήρησης (KJ200, KJ2000) και πλήθος UAV, ικανότητα που προσφέρει τη δυνατότητα στοχοποίησης εχθρικών μονάδων σε μεγάλες αποστάσεις και εκμετάλλευση των βεληνεκών των anti-ship βλημάτων cruise και μεσαίων αποστάσεων¹²⁵. Πολλά από τα προηγούμενα αεροσκάφη (KJ200, KJ2000) έχουν τη δυνατότητα να επιχειρήσουν σε μεγάλες αποστάσεις πέραν της ξηράς αλλά και της πρώτης αλυσίδας νήσων.

Επίσης η αεροπορία και το ναυτικό διαθέτουν εκατοντάδες αεροσκάφη διαφόρων τύπων (Su30/J10/J14/J15) αλλά και επιθετικά UAV με δυνατότητες anti-ship και παροχής αεράμυνας περιοχής, προσθέτοντας στις A2/AD ικανότητες. Ωστόσο παγκόσμιος ρόλος – προβολή ισχύος (για την αεροπορία) μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω αεροπλανοφόρων.

¹²⁵ Ibid 99

5.5.7 Συστοιχίες Πυραύλων Ξηράς

Οι δυνατότητες A2/AD συμπληρώνονται από μια σειρά παράκτιων συστοιχιών πυραύλων εκ των οποίων πολλοί Anti-ship Ballistic Missile (ASBM), με βεληνεκή 2500km όπως DF-21. Τα εν λόγω συστήματα (μαζί με τα φερόμενα από τα πλοία κρούσης) προσφέρουν το απαραίτητο βάθος της αμυντικής περιμέτρου.

5.5.8 China Coast Guard (CCG)

Το 2013 ενοποιήθηκαν υπό μια αρχή (της ακτοφυλακής) όλες οι μέχρι τότε επιμέρους αρχές που ασχολούνταν με τον έλεγχο και την προστασία και επιβολή των παράκτιων συμφερόντων και δικαιωμάτων, όπως Maritime Law Enforcement (MLE), China Marine Surveillance (CMS), Fisheries

Law Enforcement Command (FLEC)¹²⁶. Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη ένα μεγάλο πρόγραμμα ναυπήγησης μεγάλων περιπολικών σκαφών. Η ίδρυση της ακτοφυλακής και ο εξοπλισμός της, που την καθιστούν αριθμητικά και ποιοτικά μεγαλύτερη από όλα τα άλλα κράτη της περιοχής (Ιαπωνία, Φιλιππίνες, Μαλαισία, Βιετνάμ, Taiwan), έχουν απαλλάξει το ναυτικό από την περιπολία και την επιβολή των κινεζικών δικαιωμάτων και συμφερόντων σε

¹²⁶ «The PLA Navy: New capabilities and Mission for the 21st century»(2014), US Office of Naval Intelligence, p43-48 στο http://www.oni.navy.mil/Intelligence_Community/china_media/2015_PLA_NAVY_PUB_Interactive.pdf, access 23-6-2015.

αμφισβητούμενες περιοχές καθώς και τη συμμετοχή σε θαλάσσια επεισόδια.

5.5.9 Βοηθητικά Πλοία

Η μετεξέλιξη ενός ναυτικού σε παγκόσμια δύναμη αλλά και η διατήρηση των επιχειρήσεων εκτός των offshore seas, απαιτούν δίκτυο λογιστικής υποστήριξης. Επίσης ο περιφερειακός ή παγκόσμιος ρόλος απαιτούν την εμπλοκή και σε μη πολεμικές επιχειρήσεις οι οποίες προσδίδουν γόητρο και ασκούν επιρροή.

Το PLAN διαθέτει 12 πλοία ανεφοδιασμού ανοικτής θάλασσας εκ των οποίων τα 9 έχουν ναυπηγηθεί μετά το 2004 προσδίδοντας στην Κίνα δυνατότητες που δεν κατείχε, όπως υποστήριξη επιχειρήσεων σε μακρινές αποστάσεις. Η απόκτηση αυτών των πλοίων είναι σαφής ένδειξη της κατανόησης της σημασίας της λογιστικής υποστήριξης, η οποία προκύπτει από τη φιλοδοξία διεξαγωγής αποστολών σε απομακρυσμένες περιοχές αλλά και υποστήριξης των αεροπλανοφόρων¹²⁷.

Τρία νοσοκομειακά πλοία, με δυνατότητες παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και συνδρομής σε επιχειρήσεις αντιμετώπισης καταστροφών (HADR). Το πλέον νεότευκτο Peace Ark, έχει συμμετάσχει σε δύο ανθρωπιστικού τύπου αποστολές το 2010 και 2011 «Harmonius Mission»¹²⁸, η πρώτη στην Αφρική και η δεύτερη στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, ενώ το 2013 συμμετείχε στην αποστολή παροχής βοήθειας στις Φιλιππίνες όταν επλήγησαν από τον τυφώνα Haiyan¹²⁹.

5.5.10 Περιφερειακές Δυνατότητες

Εκτός από τις καθ' αυτές ναυτικές μονάδες η Κίνα αναπτύσσει δυνατότητες που συνεισφέρουν άμεσα στις επιχειρήσεις στο θαλάσσιο πεδίο. Η ανάπτυξη συστημάτων δορυφορικών επικοινωνιών, δορυφορικής παρατήρησης, καταστροφής δορυφόρων (antisatellite system) και δορυφορικού συστήματος εύρεσης θέσεως (αντίστοιχο του αμερικάνικου GPS), προσθέτει σημαντικές ικανότητες σε long range επιχειρήσεις και ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των δυνατοτήτων των πυραύλων μεγάλης εμβέλειας, καθώς καλύπτει τον τομέα της στοχοποίησης σε μακρινές αποστάσεις. Όσον αφορά την πολιτική της για την Αρκτική, η Κίνα διαθέτει το μεγαλύτερο παγοθραυστικό πλοίο στον κόσμο (Xue Long) και ναυπηγεί ένα ακόμη¹³⁰.

¹²⁷ Bernard Cole (26-8-2015), «China's master plan to become a global maritime power», στο <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/chinas-master-plan-become-global-maritime-power-13702>, access 27-8-2015.

¹²⁸ Dooley, Howard J. "The Great Leap Outward: China's Maritime Renaissance", *The Journal of East Asian Affairs*, Spring–Summer 2012.

¹²⁹ "Chinese hospital ship Peace Ark's on 'friendship' mission to Philippines". South China Morning Post. November 21, 2013.

¹³⁰ Christopher Sharman (2015), «China Moves Out: Stepping Stones Toward a New Maritime Strategy», *China Strategic Perspectives*, No. 9, institute for National Strategic Studies, p 36.

5.5.11 Η έξοδος στο Δυτικό Ειρηνικό

Η δήλωση του Hu Jintao, το 2004, για τις νέες αποστολές που θα έπρεπε να εκπληρώσει το PLAN, στο μέλλον, αποτέλεσε το εφαλτήριο για την εκτέλεση επιχειρήσεων, ασκήσεων και αποστολών μακράν της ασιατικής ακτής και πέραν της πρώτης νησιωτικής γραμμής. Ήταν το 2004 όταν για πρώτη φορά οι Ιάπωνες αντιλήφθηκαν κινέζικα πλοία πλησίον των νησιών τους. Από τη χρονιά εκείνη και μετά αρχίζει η κλιμάκωση της διέλευσης πλοίων του κινέζικου ναυτικού κυρίως διαμέσου των ιαπωνικών νησιών σε μια προσπάθεια παρουσίας τους στο Δυτικό Ειρηνικό Ωκεανό. Την ίδια χρονική στιγμή τα κινέζικα πλοία προσεγγίζουν στο Ειρηνικό και από άλλες διαδρομές όπως διαμέσου της Θάλασσας των Φιλιππίνων και των στενών των νησιών της Ινδονησίας. Η δραστηριότητα αυτή υπήρξε έκτοτε κλιμακούμενη (όπως προαναφέρθηκε), τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά, έτσι ώστε το 2012 η ανάπτυξή στο Δυτικό Ειρηνικό (και η διέλευση των ιαπωνικών νήσων) να θεωρείται ως φυσιολογική (normalized). Η πλέον σημαντική δραστηριότητα έγινε τον Οκτώβριο 2013, όταν στο πλαίσιο άσκησης διήλθαν στο Δυτικό Ειρηνικό μονάδες και από τους τρεις κινέζικους στόλους. Σύμφωνα με το Διοικητή του South Sea Fleet η άσκηση εστίαζε: *«να οικοδομήσει την ικανότητα των συστημάτων μάχης για μακρινές επιχειρήσεις, υπό συνθήκες πληροφορικού πολέμου, με σκοπό να επιλυθούν σημαντικά προβλήματα που σχετίζονται με τη λειτουργία συστημάτων μάχης για μακρινές επιχειρήσεις, επιτήρηση, έγκαιρη προειδοποίηση, αναγνώριση στόχων και καθοδήγηση όπλων, διάτρηση άμυνας από μακρινές αποστάσεις από ιπτάμενα μέσα και συντονισμός με αεροπλανοφόρο ώστε να διεξαχθούν ανθυποβρυχιακές επιχειρήσεις στον ανοικτό ωκεανό»*¹³¹. Παρακάτω θα παραθέσω ένα συγκριτικό πίνακα της ανάπτυξης των κινέζικων πλοίων στον Δυτικό Ειρηνικό από το 2004 έως το 2006, αλλά και ένα χάρτη παρουσίασης των σημείων πρόσβασης.

¹³¹ Christopher Sharman (2015), «China Moves Out: Stepping Stones Toward a New Maritime Strategy», *China Strategic Perspectives*, No. 9, institute for National Strategic Studies, p 30.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 - Συγκριτική Εξέλιξη της ανάπτυξης του PLAN στο Δυτικό Ειρηνικό¹³²

	2004-2006	2006-2009	2010-2012	2013-2014
Αριθμός Αποστολών Ανάπτυξης		6	13	19
Αριθμός Πλοίων		23	72	64
Σύνθεση		Πλοία επιφανείας- Υ/Β Από ένα εκ των 3 στόλων σε κάθε ανάπτυξη	Πλοία επιφανείας- Υ/Β Από ένα εκ των 3 στόλων σε κάθε ανάπτυξη	Σύνθεση μονάδων από διαφορετικές ομάδες στόλων. Πλοία ανεφοδιασμού, συλλογή πληροφοριών, αεροσκάφη επιτήρησης.
SLOC/ Choke Points	Taiwan	Tsugaru Miyako Bashi Taiwan	Osumi Miyako Yonaguni Taiwan Bashi	Yonaguni La Perouse Osumi Miyako Gashi Taiwan Indonesian Straits
Στόχος Πρόσβασης	Taiwan Εντός πρώτης αλυσίδας νήσων	Δυτικός Ειρηνικός	Δυτικός Ειρηνικός	Δυτικός Ειρηνικός
Τομείς Επιχειρήσεων	Logistics	Μονοδιάστατες επιχειρήσεις	Πολυδιάστατες	Πολυδιάστατες

¹³² ibid p.35

	Ναυτικές τακτικές	αντί - επιφανείας	Αντί-επιφανείας, αεράμυνας, ανθυποβρυχιακές	Αντί-επιφανείας, αεράμυνας, ανθυποβρυχιακές
Air Integration ¹³³	Συστήματα Αεράμυνας	Συστήματα Αεράμυνας	UAV Ελικόπτερα	Fixed Wing Aircraft

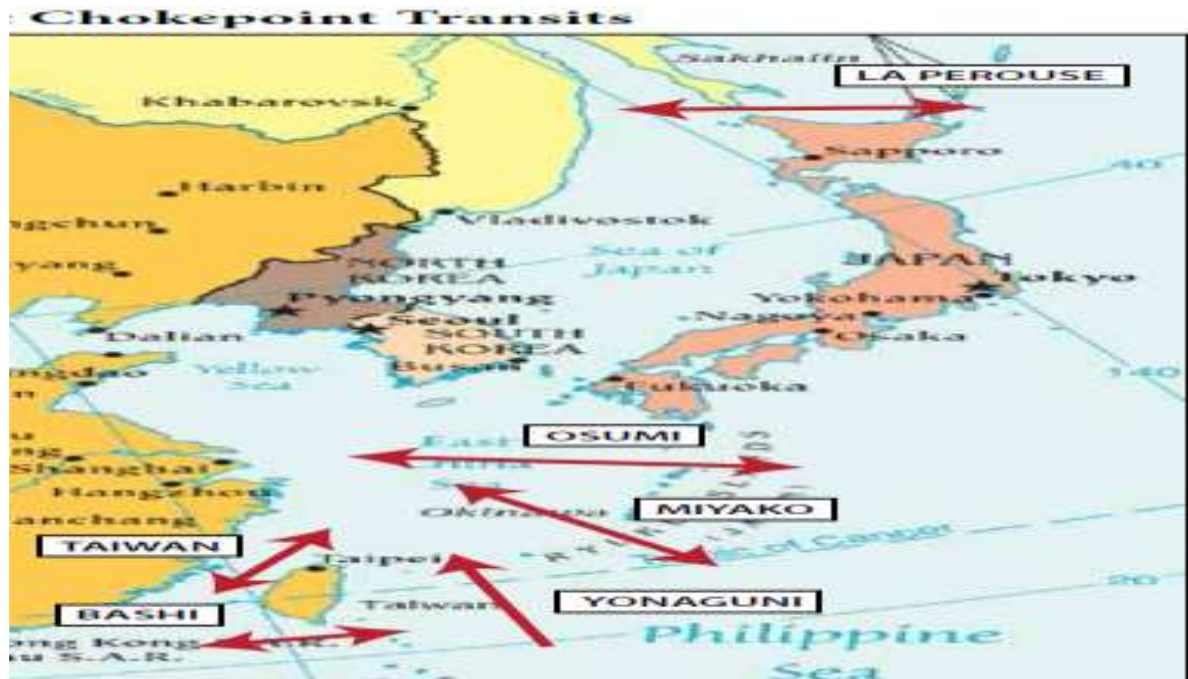

Figure 5. 2013–2014 PLAN Indian Ocean Chokepoint Transits

Στενά μέσων των οποίων προβαίνει το PLAN στο Δυτικό Ειρηνικό και Ινδικό
Source ως υποσημείωση 130

¹³³ Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να συνθέσουν ολοκληρωμένη τακτική εικόνα αέρος. Πλησίον ακτών η απαίτηση αυτή καλύπτεται από συστήματα ραντάρ ξηράς. Μακράν αυτής απαιτούνται άλλα μέσα Ε/Π, αεροσκάφη, UAV.

Τα συμπεράσματα που μπορούμε να εξάγουμε από τον πίνακα:

α. Η Κίνα έχει ξεκινήσει σταδιακή προσπάθεια να διεξάγει επιχειρήσεις στη δεύτερη αλυσίδα νήσων, ενσωματώνοντας τις ολοένα και αναβαθμισμένες ικανότητές της σε far seas επιχειρήσεις, όπως συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και στοχοποίησης πέραν του ορίζοντα, ανθυποβρυχιακές ικανότητες, τη δυνατότητα των νέων καταδρομικών και φρεγατών να επιχειρούν μεμονωμένα σε ανοικτές θάλασσες χωρίς την υποστήριξη από συστήματα ξηράς και το σημαντικότερο τη διεξαγωγή επιχειρήσεων λογιστικής υποστήριξης.

β. Η Κίνα έχει πλέον αυξανόμενη παρουσία σε περιοχές που αποτελούν σημεία στρατηγικής πρόσβασης των ΗΠΑ στις κοντινές θάλασσες της Κίνας (territorial seas). Η έξοδός της στην ανοικτή θάλασσα έχει λοιπόν διττό χαρακτήρα από τη μια τίθενται τα θεμέλια για μετεξέλιξη του PLAN σε blue water navy αλλά ταυτόχρονα επεκτείνεται το βάθος των anti-access/area denial επιχειρήσεων στην δεύτερη αλυσίδα νήσων.

γ. Στέλνει μήνυμα στρατηγικής περικύκλωσης της Ιαπωνίας (αν συνδυάσουμε τη δραστηριότητα αυτή με τα κοινά γυμνάσια Ρωσίας – Κίνας στην Ιαπωνική Θάλασσα) και στρατηγικής απομόνωσης στη Taiwan.

δ. Πέραν της εξόδου στο Δυτικό Ειρηνικό φαίνεται από την τελευταία διετία η πρόθεση να παρακάμψει μέσω των Στενών της Ινδονησίας, τα Στενά της Malacca, ώστε να αποκτήσει πρόσβαση στον Ανατολικό Ινδικό.

ε. Η ανάπτυξη αυτή και η πρόσβαση στο Δυτικό Ειρηνικό Ωκεανό είναι μια διαδικασία που λαμβάνει χώρα σταδιακά, ανάλογα με τις δυνατότητες της. Φαίνεται ότι οι κινέζοι πρώτα αποκτούν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους και στη συνέχεια περνάνε στο επόμενο στάδιο. Έχουν αντίληψη των ελλείψεών τους σε επιχειρήσεις στον ανοικτό ωκεανό αλλά και στις επιχειρήσεις anti-access/area denial σε μακρινές αποστάσεις και φροντίζουν να τις καλύπτουν σταδιακά.

5.6 Παγκόσμιες Δράσεις του PLAN

Πέραν των αποστολών ανθρωπιστικής βοήθειας που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα και της εκκένωσης αμάχων στη Λιβύη, το PLAN έχει διεξάγει τις ακόλουθες αποστολές:

5.6.1 Συνεργασία με ρωσικό ναυτικό.

Εντός του 2015 διεξήχθησαν δύο ασκήσεις μεταξύ κινέζικου και ρωσικού ναυτικού. Η πρώτη το Μάιο στην Ανατολική Μεσόγειο, που είχε συμβολικό χαρακτήρα και αναφέρθηκα στο προηγούμενο κεφάλαιο και η δεύτερη στην Ιαπωνική Θάλασσα τον Αύγουστο. Η Joint Sea 2015 II, είναι η μεγαλύτερη από μια σειρά κοινών ασκήσεων που

διεξάγονται από το 2015. Η άσκηση «θα περιλαμβάνει σενάρια αποβατικών επιθετικών επιχειρήσεων τα οποία ωστόσο δεν έχουν στόχο κάποια Τρίτη χώρα, τις επισημαίνουν κινέζοι αξιωματούχοι»¹³⁴. Ο Ρώσος Υπουργός Άμυνας δήλωσε ότι Sergei Shoigu δήλωσε ότι η άσκηση διεξάγεται με σκοπό την εμπέδωση της συνεργασίας Κίνας-Ρωσίας στο θαλάσσιο πεδίο, με σκοπό τη δημιουργία περιφερειακού συστήματος συλλογικής ασφάλειας, λαμβάνοντας υπόψη την αύξηση της επιρροής των ΗΠΑ στην περιοχή.

5.6.2 Αντί – πειρατικές επιχειρήσεις στον Κόλπο του Aden¹³⁵

Από το 2008 το PLAN έχει αποστείλει ναυτικές δυνάμεις στον Κόλπο του Aden στο πλαίσιο αντί – πειρατικών επιχειρήσεων και προστασίας των εμπορικών γραμμών

(SLOC). Ήταν η πρώτη αποστολή για το κινέζικο ναυτικό εκτός τις περιφέρειας. Στην αρχή (2008-2010) η δράση του PLAN υπήρξε ιδιαίτερα προσεκτική (συνοδεύει μόνο εμπορικών πλοίων τις Κίνας, Taiwan, Hong Kong, δεν επενέβαινε με χρήση βίας, δεν εισερχόταν σε χωρική θάλασσα).

Εξ αρχής η Κίνα έδειξε διάθεση συνεργασίας με τις υπόλοιπες ναυτικές δυνάμεις και ενσωματώθηκε στις διαδικασίες ασφάλειας της περιοχής (συνδρομή σε κοινά δίκτυα ανταλλαγής πληροφοριών), ωστόσο δεν ολοκλήρωσε ποτέ τις επιχειρήσεις της με τις υπόλοιπες ναυτικές δυνάμεις. Από το 2010 και μετά η Κίνα επέδειξε πιο ενεργητική στάση: επέδειξε βούληση να συνοδεύσει και πλοία ξένης Σημαίας, συμμετείχε στο World Food Program του ΟΗΕ (το τελευταίο μέλος του ΣΑ που εντάχθηκε) και επέδειξε πιο ενεργητική συμπεριφορά στην αποτροπή και διάσωση των σε κίνδυνο εμπορικών πλοίων, με κορωνίδα την επέμβαση των ειδικών δυνάμεων και της φρεγάτας Ghangzhou (2012) για την απελευθέρωση ομήρων από αλιευτικό σκάφος κοντά τις σομαλικές ακτές.

Το βασικό συμπέρασμα από τη μέχρι τώρα δράση του PLAN στην περιοχή είναι ότι η συμμετοχή του εκφράζει τη βούλησή του αλλά και την ικανότητά του να προστατεύσει ενεργητικά τα SLOC και δη τα συμφέροντα τις Κίνας, αλλά και να επεκτείνει την επιρροή του στην περιοχή. Το ενδιαφέρον για συνεργασία με άλλα ναυτικά είναι δεδομένο, ωστόσο αποφεύγει να ενταχθεί σε πολυμερείς μηχανισμούς που θεωρεί ότι άγονται από τις ΗΠΑ.

¹³⁴ Sam La Grone(17-8-2015), Largest Chinese Russian Joint Pacific Naval Exercise Kicks Off This Week, at <http://news.usni.org/2015/08/17/largest-china-russia-pacific-naval-exercise-kicks-off-this-week>, access 20-8-2015.

¹³⁵ Andrew Erickson «Chinese cooperation to protect Sea Lane Security, Antipiracy Operations in the GoA», at Peter Dutton, Ryan Martinson «Behind the Wall», *US Naval College China Maritime Studies*, No13 May 2015, p 43-47

5.7 Ναυτικές Βάσεις

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρέθεσα μια κατηγοριοποίηση των τύπων των ναυτικών βάσεων. Η ανάλυση που προηγήθηκε φανερώνει ότι εκτός των περιφερειακών θαλασσών, το κινέζικο ναυτικό έχει αναπτύξει βάσεις που ταξινομούνται μεταξύ δύο κατηγοριών: dual use και δικτύου βάσεων (που θα μπορούσαμε να το αποκαλέσουμε με την αμερικανική του ονομασία String of Pearls). Μέχρι τώρα οι βάσεις / σταθμοί στον Ινδικό είναι εμπορικού χαρακτήρα. Η Κίνα επιδιώκοντας να πείσει για τον μη ηγεμονικό και ιμπεριαλιστικό της χαρακτήρα και να προβάλλει το «Peaceful Rise», απορρίπτει συμπεριφορές όπως: δέσμευση περιοχών για στρατιωτικούς σκοπούς, στελέχωση βάσεων με στρατιωτικό δυναμικό, ανάμιξη στο πολιτικό σκηνικό των χωρών με τις οποίες έχει οικονομική συνεργασία. Επιπλέον τα πλοία του PLAN που συμμετέχουν στις αντί-πειρατικές επιχειρήσεις στον Κόλπο του Aden υποστηρίζονται και από τους εμπορικούς λιμένες των χωρών της περιοχής (Ομάν, Υεμένη, Djibouti, ΗΑΕ), το οποίο φανερώνει ότι οι παρακείμενες βάσεις της Gwadar (Pakistan) δεν διαθέτουν κάποια επιπλέον των συνήθως εμπορικών ευκολιών που θα απαιτούσε ένα πιο αναβαθμισμένο στρατηγικά δίκτυο (String of Pearls). Ένα πιο αναβαθμισμένο δίκτυο θα απαιτούσε εγκατάσταση στρατιωτικού δυναμικού υποστήριξης, φυσική παρουσία κινέζικων μονάδων αλλά και ειδικές συμφωνίες με τις χώρες υποδοχής, κάτι που φαίνεται δεν είναι στις σημερινές προθέσεις του PLAN, εφόσον θα απαιτούσε μεγάλη διασπορά μονάδων, η οποία επί του παρόντος θα ήταν άνευ αντικειμένου¹³⁶.

Συμπερασματικά οι βάσεις του Maritime Silk Road έχουν καθαρά εμπορικό χαρακτήρα με στρατιωτικές ευκολίες εμπορικού τύπου (dual use), δηλαδή χωρίς αποθηκευτικούς χώρους ανταλλακτικών αλλά συνεργασία με τοπικά πρακτορεία για την προμήθεια ή μεταφορά υλικών από την Κίνα. Παρόλα αυτά θα πρέπει να είναι κανείς πολύ προσεκτικός για το πώς θα εξελιχθούν οι βάσεις αυτές στο μέλλον και ιδιαίτερα αυτές της Sri Lanka, Pakistan, Djibouti, ιδιαίτερα μετά τον ελλιμενισμό δύο πυρηνικών Υ/Β στη Sri Lanka το 2014¹³⁷.

5.8 Εμπορικό Ναυτικό

Ο φόβος ότι οι ΗΠΑ θα διακόψουν τις ροές πρώτων υλών και δη ενεργειακών πόρων προς την Κίνα σε καιρό πολέμου ή κρίσης, αποτελεί το θεμέλιο των προσπαθειών δημιουργίας εμπορικού στόλου¹³⁸ αλλά και ναυπηγοεπισκευαστικών δυνατοτήτων και ικανοτήτων. Ως αρχικός στόχος είχε τεθεί η δυνατότητα μεταφοράς των ¾ των ενεργειακών

¹³⁶ Christopher Young (2015), Chinese overseas requirements for 21st century, », at Peter Dutton, Ryan Martinson «Behind the Wall», US Naval College China Maritime Studies, No13 May 2015, p 47-59.

¹³⁷ "Chinese Submarine Docks at Sri Lanka," Colombo Gazette, November 2, 2014, at <http://colombogazette.com/2014/11/02/chinese-submarine-docks-in-sri-lanka>, access 20-5-2015.

¹³⁸ Toshi Yoshihara (2009), «Asia Looks Seaward»,

αναγκών με τον εθνικό στόλο δεξαμενόπλοιων¹³⁹. Ενώ στη συνέχεια η ανάπτυξη και η επέκταση του τομέα αποτέλεσε ένα ακόμα πυλώνα ανάπτυξης τις κινέζικης οικονομίας. Παράπλευρο όφελος της δραστηριότητας αποτελεί η βελτίωση της ικανότητας ναυπήγησης, σχεδίασης και εξοπλισμού πολεμικών πλοίων, αλλά και η δυνατότητα χρήσης μέσων του εμπορικού ναυτικού σε πολεμικές δραστηριότητες (εφόσον απαιτηθεί).

Το 2002 τέθηκε ως στόχος να καταστεί η Κίνα εντός του 2015, πρώτη στην παραγωγή πλοίων (σε gross tonnage (μετρούμενο σε μικτό βάρος)) με στόχο παραγωγής πλοίων συνολικού εκτοπίσματος 24εκ τόνων¹⁴⁰ μεταξύ των οποίων και Very Large Crude Carrier (VLCC). Αυτό θα επιτυγχανόταν μέσω της κατασκευής 30 ναυπηγικών κλινών¹⁴¹. Μέχρι το 2005 η Κίνα κατείχε την 3^η θέση με 13% επί της συνολικής παραγωγής, πίσω από Ν. Κορέα και Ιαπωνία (37% και 35% αντίστοιχα). Το 2014 η Κίνα βρέθηκε στην 1^η θέση με 22εκ τόνους, που αναλογεί στο 35% περίπου της παγκόσμιας παραγωγής.¹⁴²

Από το 2007 η Κίνα παράγει περίπου το 90% των container ship παγκοσμίως, ενώ οι China Ocean Shipping Company(COSCO) και η China Shipping Container Lines κατατάσσονται για το 2014 στην 5^η και 9^η θέση παγκοσμίως.¹⁴³ Ένα άλλο στοιχείο της ανάπτυξης του εμπορικού στόλου είναι ότι κατατάσσεται στην 3^η θέση παγκοσμίως σε συνολικό όγκο πλοίων (deadweight tonnage)¹⁴⁴

Από το παραπάνω στοιχείο αποδεικνύεται και η μεγάλη ανάπτυξη που γνωρίζει η ναυπηγική βιομηχανία. Η Κίνα αναγνωρίζει τη στρατηγική σημασία του κλάδου και με μια σειρά πολιτικών ενεργειών όπως: κρατική χρηματοδότηση, φορολογικές ελαφρύνσεις, μείωση γραφειοκρατίας, επανεπένδυση κερδοφορίας, χρηματοδότηση από ιδιωτικό τομέα, έχει καταφέρει να επιτύχει την ποσοτική αύξηση αλλά και τη βελτίωση των προϊόντων της¹⁴⁵. Η ενασχόληση της ναυπηγικής βιομηχανίας εστιάζει σε εμπορικά πλοία και τα τελευταία χρόνια (από το 2000) έχει αποκτήσει τεχνογνωσία για την κατασκευή τεχνολογικά σύνθετων και πολύπλοκων σκαφών Ultra Large Crude Oil Carriers(ULCC, 450m), VLCC (300m), tankers, LNG, Large Containers Ships, κρουαζιερόπλοια¹⁴⁶. Πέραν της ναυπήγησης έχουν επεκταθεί και σε δραστηριότητες συντήρησης και επισκευής. Γεγονός που φανερώνει και την πολιτική καθοδήγηση του κινέζικου κράτους, είναι η εκστρατεία του 2005 για την κατασκευή καλύτερης ποιότητας πλοίων «National Campaign against construction of low

¹³⁹ Η εκπλήρωση του στόχου αυτού θα απαιτούσε τουλάχιστον 60 VLCC (Very Large Crude Carriers), στο Toshi Yoshihara (2009), *Asia Looks Seaward*.

¹⁴⁰ Το οποίο θα αντιστοιχούσε στο 35% της παγκόσμιας παραγωγής

¹⁴¹ Gabriel Collins (2008), «A comprehensive of china dynamic shipbuilding industry», *China Maritime Studies*, vol1 Aug 2008, p 12

¹⁴² <http://www.statista.com/statistics/263895/shipbuilding-nations-worldwide-by-cgt/>, access 24-7-2015

¹⁴³ David Nixon (13-10-2014), «10 Largest Container Shipping Companies in World», <http://www.insidermonkey.com/blog/the-10-largest-container-shipping-companies-in-the-world-324072/>, access 10-5-2015.

¹⁴⁴ <http://www.statista.com/statistics/263889/dwt-of-merchant-fleets-worldwide-by-country-of-domicile/>

¹⁴⁵ Gabriel Collins (2008), «A comprehensive of china dynamic shipbuilding industry», *China Maritime Studies*, vol1 Aug 2008, p 16.

¹⁴⁶ Andrew Erickson « Beijing's Energy Security Strategy: The Significance of a Chinese State-Owned Tanker Fleet», <http://www.andrewerickson.com/wp-content/uploads/2010/11/Chinas-New-Tanker-Fleet-Orbis-Fall-2007.pdf>, access 7-4-2015

quality ships»,¹⁴⁷ με βάση την οποία έκλεισαν δεκάδες μικρότερα ναυπηγεία που παρήγαγαν χαμηλής ποιότητας πλοία. Η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού και η ίδρυση αντίστοιχων σχολών είναι μια επιπλέον ένδειξη της σημασίας που αποδίδεται στο συγκεκριμένο κλάδο από το κράτος.

Οι δύο μεγαλύτερες ναυπηγικές εταιρείες αυτή τη στιγμή στην Κίνα είναι οι China State

Table 5. PRC-Sourced Subcomponents by Ship Type

Source: *Ship Engineering* 27, no. 1 (2005) [in Chinese].

Ship Type	Percentage of PRC-Sourced Subcomponents
Capesize Dry Bulk Carrier (175,000 dwt)	59
Oil Products Tanker (46,000 dwt)	58
1200–1400 TEU Containership	41
Very Large Crude Oil Carrier (VLCC)	22
5668 TEU Containership	15
LPG Tanker	5

Shipbuilding Corp που ελέγχει το νότιο τμήμα τις χώρες και η China Shipbuilding Industry Corp που ελέγχει το βόρειο τμήμα τις χώρες. Χωρίστηκαν το 1999 για άρση του κρατικού μονοπωλίου. Ο επόμενος σημαντικός στόχος είναι η αυτάρκεια τις ναυπηγικής βιομηχανίας, δηλαδή η κατασκευή πλοίων εξ ολοκλήρου κατασκευασμένων στην Κίνα (πέραν του σκελετού και της συναρμολόγησης). Αυτό φυσικά απαιτεί τεχνογνωσία και ανάπτυξη και άλλων κλάδων: μηχανολογία, ανθρώπινο δυναμικό, επιμέρους εξαρτήματα. Το 2005 το ποσοστό κατασκευής πλοίων με κινέζικο υλικό είναι αυτό που φαίνεται στον πίνακα¹⁴⁸

Όπως φαίνεται σε κατηγορίες πιο σύνθετων πλοίων (πχ LPG, μεγάλων Containership, VLCC) ο δείκτης αυτός είναι εξαιρετικά χαμηλός, γεγονός που αποδεικνύει και τις περιορισμένες ικανότητες υψηλού τεχνολογικού επιπέδου. Ωστόσο οι αυξημένες παραγγελίες (το μεγαλύτερο μέρος προορίζεται για πελάτες του εξωτερικού), φαίνεται ότι βελτιώνουν τις κινεζικές ναυπηγικές ικανότητες. Για το 2015 είχε τεθεί στόχος κατασκευής του 80% εκ του συνόλου των εξαρτημάτων στην Κίνα, κάτι που δεν έχει επιτευχθεί.

Σημαντική παράμετρος της ανάπτυξης του ναυπηγικού τομέα αποτελεί το γεγονός ότι οι περισσότεροι τεχνολογικοί τομείς μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την κατασκευή

¹⁴⁷ Gabriel Collins (2008), «A comprehensive of china dynamic shipbuilding industry», *China Maritime Studies*, vol1 Aug 2008, p12.

¹⁴⁸ Gabriel Collins (2008), «A comprehensive of china dynamic shipbuilding industry», *China Maritime Studies*, vol1 Aug 2008, p41.

βελτιωμένων μοντέλων πολεμικών πλοίων όπως: τεχνολογίες συστημάτων πρόωσης, κατασκευή σκελετού, μεταλλουργία, επιμέρους εξαρτήματα και ολοκλήρωση συστημάτων.

Όταν η Κίνα παραχώρησε στην Ταϊλάνδη τις φρεγάτες Luda class, στις αρχές του 1990, διαπιστώθηκε ότι η ποιότητα των ατσάλινων κατασκευών ήταν χαμηλή όπως και η ναυπηγική σχεδίαση (έλλειψη υδατοστεγανών τμημάτων). Οι τελευταίες κατασκευές καταδρομικών δείχνουν ότι αυτό έχει αλλάξει. Η τεχνογνωσία στην κατασκευή τμημάτων πλοίων με χρήση αλουμινίου (πλοία τύπου LNG), έχει επιδράσει θετικά στην κατασκευή σύγχρονων και αξιόπλων πολεμικών πλοίων όπως των παράκτιων Type 22 Hubei class¹⁴⁹. Προς το παρόν τα κινέζικα πολεμικά πλοία ναυπηγούνται στα ίδια ναυπηγεία με τα εμπορικά, τυχόν μελλοντικός διαχωρισμός των εγκαταστάσεων θα αποτελεί ένδειξη περαιτέρω στροφής τις Κίνας στη ναυτική ισχύ.

Συμπερασματικά:

α. οι ναυπηγικές ικανότητες της Κίνας βελτιώνονται όπως και το ανθρώπινο δυναμικό. Σημαντικοί παράγοντες αμφότεροι στη θεωρία του Α.Τ. Mahan «δεν είναι μόνο το σύνολο του πληθυσμού που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αλλά και ο αριθμός όσων σχετίζονται με τη θάλασσα»¹⁵⁰, προϋποθέσεις και οι δύο θαλάσσιες ισχύος.

β. η αύξηση του εμπορικού στόλου επιτρέπει αυτή τη στιγμή στην Κίνα να είναι σε θέση να μεταφέρει τις απαραίτητες πρώτες ύλες με δικά της μέσα, ενώ στην ειρηνική περίοδο συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

γ. η ανάπτυξη του κλάδου κατασκευής πλοίων έχει θετική επίδραση στο PLAN καθώς βελτιώνει τις νεότευκτες μονάδες ποιοτικά.

δ. το τεράστιο δυναμικό εμπορικών πλοίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε καιρό πολέμου για τη λογιστική υποστήριξη των μονάδων του ναυτικού.

ε. πάραυτα είναι ευδιάκριτο ότι οι στοχεύσεις στο ναυπηγικό τομέα έχουν καθαρά εμπορικό χαρακτήρα και οικονομικό προσανατολισμό, η θετική επίδραση στο ναυτικό μπορεί να χαρακτηριστεί, ως παράπλευρο όφελος.

Αλιεία

Κομμάτι του εμπορικού στόλου αποτελεί και η αλιεία, η οποία προσθέτει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η Κίνα διαθέτει 695.000 αλιευτικά σκάφη διαφόρων μεγεθών εκ των οποίων 2,000 υπερπόντια κατέχοντας το μεγαλύτερο αλιευτικό στόλο παγκοσμίως¹⁵¹. Ο πληθυσμός της χώρας καταναλώνει τις μεγαλύτερες ποσότητες αλιευμάτων σε παγκόσμιο

¹⁴⁹ Ibid 48.

¹⁵⁰ AT Mahan (1890), «The influence of sea power upon history, 1660-1783», Boston: Little brown and company, reprint 1967, New York: Da Capo, p 35.

¹⁵¹ «China is using its immense commercial fishing fleet as a surrogate», άρθρο 23-1-2013), <http://qz.com/241201/china-is-using-its-immense-commercial-fishing-fleet-as-a-surrogate-navy/access> 7-7-2015

επίπεδο¹⁵² και τα αλιεύματα του στόλου αυξάνονται με ρυθμό 2,4% σε ετήσια βάση φθάνοντας το 2012 τους 13,8 εκ. τόνους. Η εμπορική κίνηση των αλιευμάτων είναι μεγάλη καθώς η Κίνα εισάγει το 13% των παγκόσμιων εξαγωγών και εξάγει το 15% των παγκόσμιων εξαγωγών.¹⁵³

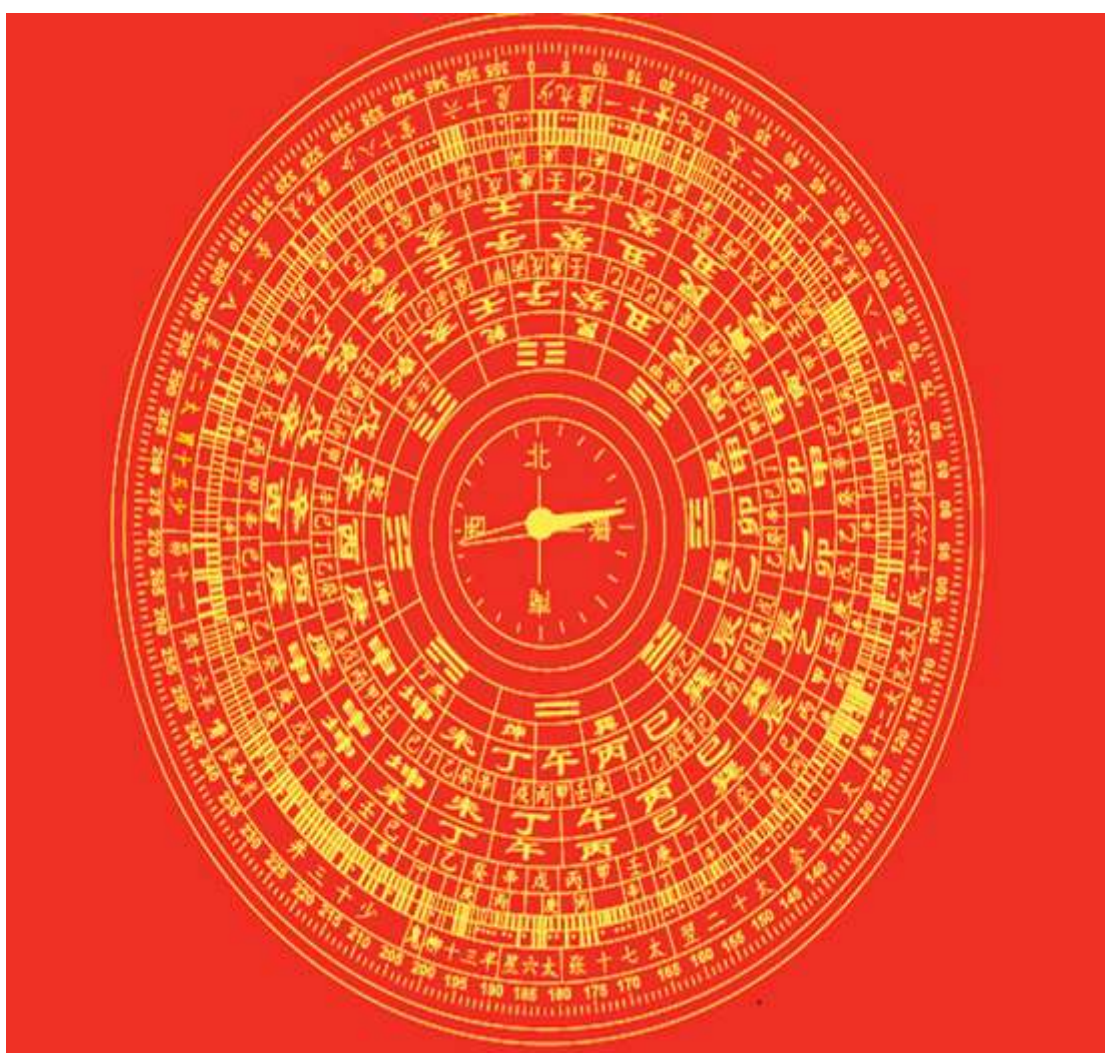
Οι κινέζικοι αλιευτικοί στόλοι δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις κατανάλωσης αλιευμάτων της κινέζικης αγοράς οδηγούν σε παραβίαση των θαλάσσιων ζωνών των γειτονικών κρατών και υπεραλίευση των τοπικών αποθεμάτων και παραβίαση των κανονισμών¹⁵⁴. Η συμπεριφορά αυτή εν πολλοίς υποδαυλίζεται και από τις κρατικές διεκδικήσεις επί των θαλασσίων ζωνών.

¹⁵² <http://www.fao.org/3/a-i3720e/i3720e01.pdf>, access 7-7-2015

¹⁵³ *ibid*

¹⁵⁴ «China expands global fishing fleet», άρθρο (10-6-2015), <http://www.voanews.com/content/china-expands-global-fishing-fleet/2815656.html>, access 30-6-2015

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

Κεφάλαιο 6

Αποτίμηση

*There cannot be two suns in the sky nor
two emperors on the earth*
[Confucius]

6.1 Modern ή Post Modern; Τι χρώμα έχει το PLAN;

Η σύνθεση του κινέζικου στόλου αλλά και οι μελλοντικοί εξοπλισμοί είναι προσανατολισμένοι σε πλοία κρούσης αλλά και μονάδες που υποστηρίζουν τις επιθετικές ναυτικές επιχειρήσεις. Οι δυνατότητες του αλλά και οι επιδιώξεις του PLAN όπως καταδείχτηκαν στο κεφάλαιο 4, εκπληρώνουν όλες τις συνθήκες ώστε να χαρακτηριστεί ως modern navy. Φυσικά δεν θα πρέπει να αμελούμε την πρόσκτηση νοσοκομειακού πλοίου και πλοίων αμφίβιων επιχειρήσεων, τη συμμετοχή στην επιχείρηση αντιμετώπισης της πειρατείας στον Κόλπο του Aden, της εκκένωσης αμάχων από τη Λιβύη και των αποστολών του νοσοκομειακού πλοίου στην Αφρική, Λατινική Αμερική και Φιλιππίνες. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι οι πρόσφατες αυτές εξελίξεις σηματοδοτούν μια στροφή της Κίνας σε post-modern navy;

α. Το ισοζύγιο των εξοπλισμών είναι ετεροβαρές προς τις μονάδες κρούσης, ακόμα και τα πλοία που προαναφέρθηκαν έχουν διττό ρόλο αφού θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε επιθετικές αποστολές όπως για πχ αποβατική ενέργεια στην Taiwan.

β. Η ενασχόληση του PLAN με την προστασία των SLOC στον Κόλπο του Aden δεν έχει χαρακτήρα συμμετοχής σε μια παγκόσμια εκστρατεία καταπολέμησης ενός φαινομένου κρίσιμου για την παγκόσμια οικονομία, αλλά μάλλον χρησιμοποιείται (εκτός από τη διασφάλιση των κινέζικων εμπορικών συμφερόντων) για να δικαιολογήσει την παρουσία της Κίνας στην περιοχή. Η κρίση για τη θαλάσσια ασφάλεια, αποτέλεσε έναυσμα επέκτασης και stepping stone για να δράσει σε παρακείμενες περιοχές (πχ στη Μεσόγειο όπου συμμετείχαν πλοία που αποδεσμεύθηκαν από τον Κόλπο του Aden).

γ. Σε όλες τις δράσεις που προαναφέρθηκαν λειτουργεί ανεξάρτητα και μόνο με κρατικά μέσα, ενώ η όποια συνεργασία με άλλα ναυτικά γίνεται αφενός για αύξηση της επιρροής, αφετέρου για απορρόφηση των δυτικών λειτουργικών διαδικασιών.

δ. Η αντίληψη για την προστασία των SLOC (που αποτελεί μια post-modern αποστολή) δεν υποκινείται μόνο από την ανάδυση μη παραδοσιακών απειλών και δρώντων (πειρατεία,

τρομοκρατία), αλλά περισσότερο ως μια προετοιμασία του πεδίου και των διαδρομών επί των οποίων διαμετακομίζονται οι πρώτες ύλες, για να αντιμετωπίσει μια ενδεχόμενη παρεμπόδιση της ροής τους σε καιρό πολέμου ή έντασης (**mahanian logic προετοιμασίας battlespace**). Στο πλαίσιο αυτό μεριμνά και για εξεύρεση εναλλακτικών διαδρομών (Sino-Pakistan, Myanmar-νότια Κίνα, διώρυγα Kra), ωθούμενη από το δίλημμα ασφάλειας και αυτονομίας δεν επαφίεται στην εξασφάλιση των SLOC από τις ΗΠΑ και τη Δύση.

Η δομή και η σύνθεση του PLAN αλλά και ο τρόπος που αντιλαμβάνεται τη συμμετοχή του σε post modern ζητήματα μας οδηγούν στο να το χαρακτηρίσουμε ως ένα **Modern Navy**.

Τι «χρώμα» έχει το PLAN; Οι επιδιώξεις του σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο αλλά και η δυναμική του μας οδηγούν στο να αποδεχθούμε την εξέλιξή του από το μαοϊκό brown navy. Αξιολογώντας τους παράγοντες που τέθηκαν στο δεύτερο κεφάλαιο μεταξύ green – blue navy, διαπιστώνω ότι οι παράγοντες ενός green navy έχουν εκπληρωθεί, όσον αφορά τους αντίστοιχους του blue διαβλέπω την τάση συνεχούς ανάπτυξης ικανοτήτων όπως: πρόσκτηση αεροπλανοφόρου, αντιαεροπορικές και ανθυποβρυχιακές δυνατότητες σε ανοικτή θάλασσα, δυνατότητα στοχοποίησης σε μεγάλες αποστάσεις και δράση σε μακρινές περιοχές.

Γίνεται αντιληπτό ότι το PLAN, βάσει δυνατοτήτων, συνιστά μια περιφερειακή δύναμη που βρίσκεται σε μια διαδικασία δημιουργίας ναυτικού παγκόσμιας εμβέλειας. Παρόλα αυτά απέχει πολύ από το ναυτικό των ΗΠΑ, πολλώ δε μάλλον να το ανταγωνιστεί σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη, ακόμα και στις περιφερειακές του θάλασσες.

Πολλοί αναλυτές τονίζουν το χάσμα στρατιωτικών δυνατοτήτων και ικανοτήτων ανάμεσα σε ΗΠΑ-Κίνα, άλλοι όπως ο Pillsbury¹⁵⁵ ασπάζονται μεν αυτό το χάσμα αλλά τονίζουν τη συνεχή και σταδιακή πρόοδο των κινέζων. Διαβάζοντας τους James Holmes και Toshi Yoshihara¹⁵⁶, εν έτει 2008, να τονίζουν ότι η υστέρηση των κινέζων σε τομείς όπως: κατοχή αεροπλανοφόρου, ανθυποβρυχιακών ικανοτήτων, δυνατότητα λογιστικής υποστήριξης, δυνατότητα στοχοποίησης σε μακρινές αποστάσεις, αδυναμία να επιχειρήσουν πέραν της πρώτης αλυσίδας νησιών, απομακρύνει το όνειρο δημιουργίας blue water navy και θέτει εν αμφιβόλω ακόμα και τη δυνατότητα επίτευξης A2/AD εντός της πρώτης νησιωτικής ζώνης. Μόλις επτά χρόνια μετά από τη συγγραφή του βιβλίου, σχεδόν όλα έχουν αλλάξει: η Κίνα διαθέτει πλέον αεροπλανοφόρο, έχει (λίγα προς το παρόν) μέσα λογιστικής υποστήριξης σε ανοικτή θάλασσα, διαθέτει ανθυποβρυχιακές ικανότητες, δυνατότητες στοχοποίησης σε

¹⁵⁵ Michael Pillsbury (2015), *The hundred year Marathon: China's Secret Strategy to replace US as a global superpower*, NY: Henry Holt and co., ch 10.

¹⁵⁶ James Holmes, Toshi Yoshihara (2008), *Chinese naval strategy in the 21st century: The turn to Mahan*, NY: Routledge ch. 6.

μακρινές αποστάσεις και επιχειρεί πλέον πέραν από την πρώτη νησιωτική αλυσίδα. Ενστερνίζομαι όμως πλήρως τις όποιες επιφυλάξεις / ενστάσεις για την αξιοπιστία και ποιότητα των κινέζικων συστημάτων.

Τι «χρώμα» έχει λοιπόν το κινέζικο ναυτικό; **Δεν είναι ευκρινές** είναι η απάντηση. Θα καταφύγω στο διαχωρισμό του Geoffrey Till αδυνατώντας να αποδώσω ένα χρωματικό κώδικα. Το PLAN έχει ξεφύγει από το να θεωρείται μια μεσαία περιφερειακή δύναμη, η ποσοτική του σύνθεση το κατατάσσει στις πρώτες δυνάμεις παγκοσμίως. Συναρμόζοντας τις δυνατότητες με:

- α. έλλειψη παγκόσμιου ή διαπεριφερειακού δικτύου βάσεων.
- β. προσανατολισμό του μόνο σε Δυτικό Ειρηνικό, Ινδικό.
- γ. ανεπάρκειες λογιστικής υποστήριξης παγκοσμίου εμβέλειας.
- δ. διάθεση ελάχιστων μεγάλων μονάδων κρούσης με δυνατότητα αυτόνομων επιχειρήσεων και κατοχή μόλις ενός αεροπλανοφόρου.

Εκτιμώ ότι κατατάσσεται στην κατηγορία: **Μεσαία Δύναμη Παγκόσμιας προβολής ισχύος**, με ανοδικές όμως τάσεις.

6.2 Mahan ή Corbett

Η μελέτη ανέδειξε τρία κύρια χαρακτηριστικά πάνω στα οποία εδράζεται η θαλάσσια ισχύς:

α. Η πεποίθηση ότι υφίσταται ένας λειτουργικός φαύλος κύκλος μεταξύ ευμάρειας, εμπορικής θαλάσσιας ισχύος και ναυτικής ισχύος, όπου τα συνθετικά του στοιχεία αλληλοτροφοδοτούνται και αλληλενεργούν με αποτέλεσμα τη συνεχή λειτουργία του κύκλου και την ενδυνάμωση του δυναμικού τους.

β. Η επιδίωξη για κυριαρχία των περιφερειακών θαλασσών (σε πρώτο στάδιο), η εκδίωξη του παγκόσμιου ηγεμόνα από το ζωτικό θαλάσσιο χώρο της και η επιβολή απαγόρευσης σε ενδεχόμενη παρέμβαση του.

γ. Η ύπαρξη και η συνεχής ενίσχυση των (κατά Mahan) συνιστωσών στοιχείων της θαλάσσιας ισχύος: πληθυσμός, χαρακτήρας κυβέρνησης και πληθυσμού, έκταση ενδοχώρας, φυσική διαμόρφωση και γεωγραφική θέση. Ακόμα και σε σημεία που υφίσταται υστέρηση επιδιώκεται η βελτίωσή τους πχ ανάπτυξη ναυπηγοεπισκευαστικού τομέα και πολιτική εκπαίδευσης του πληθυσμού σε θαλάσσια επαγγέλματα, η προσπάθεια υπέρβασης των περιορισμών που επιβάλλει η γεωγραφία (πχ ισθμός Kra).

Τα τρία αυτά χαρακτηριστικά εμπεριέχουν **mahanian λογική**, η οποία ενσαρκώνεται στη θαλάσσια στρατηγική και καθοδηγούν τη **στρατηγική μετάβαση της Κίνας από ηπειρωτική σε θαλάσσια δύναμη**.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επεσήμανα ότι η mahanian λογική ενσαρκώνεται σε ένα φάσμα πρακτικών που πηγάζουν από διαφορετικές ερμηνείες ή από αποσπασματική υιοθέτηση της θεωρίας του. Μέχρι σήμερα οι ΗΠΑ, Γερμανία και Ιαπωνία ακολούθησαν τα προστάγματα της σκέψης του. Οι δύο τελευταίες στην ακραία πολεμική έκφρασή. Πως όμως ερμηνεύει η Κίνα το Mahan; Οι σκέψεις του μονοπωλούν τη χάραξη της στρατηγικής;

Απαύγασμα της μελέτης είναι ότι η στρατηγική της Κίνας, **δεν επηρεάζεται μονομερώς από το Mahan, από το θεωρητικό της θαλάσσιας στρατηγικής επέλεξαν τη λογική, ο δρόμος όμως προς την εκπλήρωση των σκοπών της λογικής (grammar), χαράσσεται από μεταβλητές που καθορίζουν και τον χαρακτήρα των δράσεων:**

α. **η αναγνώριση των δυσμενών συσχετισμών ισχύος** ωθεί στη βηματιστική τακτική. Σήμερα η κυρίαρχη άποψη, την οποία και συμμερίζομαι, είναι ότι η Κίνα δεν επιδιώκει μια κατά μέτωπο αντιπαράθεση με τον ηγεμόνα (a mahanian decisive battle), αλλά αναγνωρίζοντας τη μειονεκτική της θέση, επιδιώκει μέσω *anti-access τακτικών, corbettian κανονιστικής*, να επιτύχει αρχικά την εκδίωξη των ΗΠΑ από το στρατηγικό της χώρο. Προσδοκώντας έτσι τη mahanian κυριαρχία, αυτή που ο Mahan ζητούσε για τις ΗΠΑ στην Καραϊβική, ως πρώτο στάδιο της «θαλασσοκρατορίας». Επισημαίνεται ότι οι τακτικές αυτές σταδιακά επεκτείνονται στο χώρο.

Το κανονιστικό αυτό στοιχείο είναι που κατά τη γνώμη μου, προξενεί σύγχυση προκαλώντας πολλούς να χαρακτηρίσουν την κινέζικη θαλάσσια στρατηγική ως corbettian. Αυτό που παρακάμπτεται είναι ότι η *corbettian λογική, χρησιμοποιείται ως μέσο για επιδιώξεις που εφόσον ευοδωθούν (πχ επανένωση Taiwan) παράγουν μόνιμα mahanian αποτελέσματα. Anti-access corbettian τακτική εκδηλώνεται περίξ μιας περιοχής, στο εσωτερικό της όμως (εφόσον πετύχει η τακτική θα έχουμε καθεστώς mahanian κυριαρχίας). Η χρήση των corbettian εργαλείων αποσκοπεί σε mahanian σκοπούς.*

β. **Ο σχεδιασμός δράσης των κινέζων επηρεάζεται από τον πολιτισμό και τη στρατηγική τους κουλτούρα.** Πράγματι στοιχεία του χαρακτήρα τους όπως η υπομονή και η σχεδίαση του μέλλοντος στη βάση χρονοδιαγράμματος, αποτυπώθηκαν πολλές φορές στην ανάλυση. Όπως και η εμμονή στο δόγμα Mao το οποίο εν πολλοίς προσεγγίζει την corbettian κανονιστική. Την ίδια στιγμή θεωρώ ότι η Confucian διαλεκτική παράδοση, επιβάλλει το αφήγημα της peaceful rise, όχι ως ηθικό πρόσταγμα αλλά ως χρησιμοθηρική αναπαραγωγή ενός ιστορικού και αξιακού δυναμικού, σε μια προσπάθεια κατευνασμού

τόσο του εξωτερικού περιβάλλοντος αλλά και των εσωτερικών τάσεων ανάδυσης ενός άλογου φιλοπόλεμου συλλογικού υποσυνείδητου που επικρατεί σε εποχές αύξησης της στρατιωτικής ισχύος και των στρατηγικών φιλοδοξιών. Το τελευταίο αυτό στοιχείο λειτουργώντας παρεμβατικά καθοδηγεί τη mahanian λογική σε ερμηνείες μετριάσμενου κινδύνου και κανονιστικές που άγονται από το επιτυχημένο δόγμα Mao, active defense και την anti- access / area denial τακτική του Corbett (στο επιχειρησιακό / τακτικό επίπεδο).

Που καταλήγω ; **Mahanian λογική με corbettian εργαλεία πλαισιωμένα από χαρακτηριστικά στρατηγικής κουλτούρας ποδηγετούν τη θαλάσσια στρατηγική της Κίνας.**

6.3 Ρεαλισμός, Φιλελευθερισμός ή Στρατηγική Κουλτούρα;

Η θαλάσσια στρατηγική της Κίνας φαίνεται να καλύπτει κενά και διλήμματα ασφάλειας, να γίνεται φορέας διεκδικήσεων, αλλά και πεδίο ένταξης της στο διεθνές σύστημα και διεθνή συνεργασία. Ποια στρατηγική θα υποθέταμε ότι εξυπηρετεί ;

α. Αν και εμφανίζεται ως προορισμένη να καλύψει τα κενά ασφάλειας -στρατηγική που πηγάζει από μια αμυντική ρεαλιστική προσέγγιση-, εντούτοις μια προσεκτική ανάγνωση θα μας επεσήμανε ότι τα κενά αυτά δεν γεννώνται από μια νομοτελειακή προδιάθεση του Διεθνούς Συστήματος, αλλά ως αποτέλεσμα των φιλοδοξιών της. Για παράδειγμα, το δίλημμα των Στενών της Malacca προκύπτει από το φόβο παρεμπόδισης των θαλασσίων επικοινωνιών της σε περίπτωση πολεμικής σύρραξης στην Taiwan. Η δήθεν αμυντικού χαρακτήρα επιδίωξη να εκδιώξει τις ΗΠΑ από την Ανατολική Ασία δεν έγκειται στον κίνδυνο που αποτελούν οι ΗΠΑ για την ασφάλειά της, αλλά στο ότι συνιστούν εμπόδιο για την εκπλήρωση των φιλοδοξιών της. **Η αναθεωρητική της στάση είναι αυτή που παράγει τα διλήμματα ασφάλειας.**

β. Η υπόθεση της εξυπηρέτησης μιας φιλελεύθερης στρατηγικής συναντά πολλά εμπόδια: η κατά το δοκούν ερμηνεία διεθνών συνθηκών, η αντίληψη του θαλάσσιου πεδίου με όρους κυριαρχίας, η modern δομή του PLAN, η διεκδίκηση γειτονικών περιοχών, η ιεραρχική αντίληψη συμμαχιών και σχέσεων, αν και επιχειρείται να καλυφθούν υπό το μανδύα αμυντικών αιτιάσεων, του δόγματος της ειρηνικής ανάπτυξης και ιστορικών αναφορών, **δεν αποκρύπτουν τις προθέσεις περιφερειακής ηγεμονίας.**

γ. Η στρατηγική κουλτούρα και τα πολιτιστικά / ιστορικά που αποτελούν ψήγματα των θεωρήσεων του κονστρουκτιβισμού, αποτυπώνονται συχνά στη θαλάσσια στρατηγική, είτε μέσω των ιστορικών αναφορών και διαχρονικών συμπεριφορών είτε μέσω της υιοθέτησης

στρατιωτικών δογμάτων. Ωστόσο δεν αφήνουν περιθώρια να χαρακτηρίσουμε τη θαλάσσια στρατηγική ως επακόλουθο ενός ιστορικού παραδείγματος, αλλά να υποθέσουμε ότι τα στοιχεία αυτά **λειτουργούν παρεμβατικά και εργαλειακά στην εξυπηρέτηση της λογικής των στρατηγικών επιδιώξεων.**

δ. Η προτεραιότητα που αποδίδεται στη θαλάσσια στρατηγική αποτελεί **ένδειξη μετάβασης από την ηπειρωτική στρατηγική κουλτούρα στη θαλάσσια.** Η μετάβαση αυτή φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα προσαρμογής στα νέα δεδομένα του παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος στο οποίο όπως ειπώθηκε και στην εισαγωγή το θαλάσσιο πεδίο έχει πρωτεύουσα σημασία. Επιπλέον **Ως εκ τούτου η Θαλάσσια Στρατηγική αναπτύσσεται αυτόνομα από τους άλλους κλάδους, τροφοδοτούμενη από την οικονομική ευμάρεια την οποία συντηρεί και αναπαράγει.**

ε. Η ανάπτυξη της θαλάσσιας ισχύος στηρίζεται και εξελίσσει προηγούμενα παραδείγματα δεν αναπτύσσεται εν κενώ, όπως για πχ είδαμε ο Liu Huaqing στηρίχθηκε στο παράδειγμα του Mao και Gorshkov. Αυτό αποδεικνύει την ύπαρξη στρατηγικής κουλτούρας στην ανάπτυξη της θαλάσσιας ισχύος.

στ. Η αντίληψη της ήπιας ισχύος είναι διαφορετική από τη δυτική κατά Nye αντίληψη, η οποία πηγάζει από τη διάχυση της κοινωνικών – πολιτιστικών μοντέλων. Στην κομμουνιστική-confucian Κίνα **η ήπια ισχύς γίνεται αντιληπτή ως όργανο κρατικής πολιτικής.**

ζ. Η εμφάνιση διαφορετικών βαθμών επιθετικότητας ανά περίπτωση, αποτελεί ένδειξη της προσπάθειας της Κίνας **να αποφύγει με κάθε κόστος την πρόκληση του ηγεμόνα μέχρι να υπερβεί το χάσμα ισχύος. Φανερώνοντας έτσι τη συγκρουσιακή φύση των στόχων της στρατηγικής της, η οποία αφενός μεν είναι διεκδικητική αφετέρου να επιδιώκει να αποτρέψει αποσταθεροποίηση που ενδεχόμενα θα προκαλούσε επέμβαση των ΗΠΑ.** Ο δυϊσμός όμως αυτός καθ' ουδένα τρόπο αλλοιώνει τους τελικούς της σκοπούς και φιλοδοξίες της.

η. Η κατά περίπτωση ερμηνεία του δικαίου της θάλασσας σε περιοχές που διαθέτει ισχύ και η προσπάθεια εφαρμογής των οικουμενικών αρχών της «ελεύθερης ναυσιπλοΐας» σε απομακρυσμένες περιοχές, όπως επίσης και η απόρριψη διαιτητικών οργάνων για την επίλυση θαλάσσιων διαφορών, φανερώνουν ότι η προσέγγισή της στο διεθνές θαλάσσιο πεδίο εμφορείται από υπολογισμούς ισχύος.

θ. Τέλος ο χαρακτηρισμός του ναυτικού της ως modern και η τάση μετεξέλιξης σε blue navy, η mahanian προσέγγιση της θαλάσσιας ισχύος, η προσπάθεια αυτονόμησης της αμυντικής της βιομηχανίας, τα πρώτα βήματα για δημιουργία πλέγματος βάσεων, και η πρόσκτηση επιθετικών μέσων παγκόσμιου ρόλου σε συνάρτηση με την πρόσκτηση μέσων

για κατάληψη της Taiwan φανερώνουν αναθεωρητικές βλέψεις έναντι του σημερινού καθεστώτος.

Όλα τα παραπάνω και η δυναμική που αναπτύσσει η Κίνα, μας οδηγούν να θεωρήσουμε ότι η θαλάσσια στρατηγική της εκπληρώνει τα προτάγματα του **Επιθετικού ρεαλισμού, με σκοπό την εξασφάλιση τουλάχιστον της περιφερειακής ηγεμονίας στην Ανατολική Ασία και Δυτικό Ειρηνικό. Η προσπάθεια αυτή χρωματίζεται από πολιτιστικές ιδιομορφίες της στρατηγικής όπως της υπομονής και των σταδιακών βημάτων.**

Κεφάλαιο 7

Επίλογος – Εκτίμηση

Η τελευταία διαπίστωση για την ταύτιση της θαλάσσιας στρατηγικής με τις αρχές του επιθετικού ρεαλισμού, δεν θα πρέπει να μας οδηγήσει σε μια βιαστική πρόβλεψη της μελλοντικής συμπεριφοράς της Κίνας απέναντι στο Διεθνές Σύστημα και δη έναντι των ΗΠΑ. Πολλώ δε μάλλον δε θα πρέπει να εκληφθεί ως έναυσμα ηγεμονικού ανταγωνισμού. Το φάσμα των επιλογών από μια επιθετικού τύπου προσπάθεια εξασφάλισης ηγεμονίας έως την ειρηνική ένταξη και συνύπαρξη στο διεθνές σύστημα εξακολουθεί να είναι ενεργό.

Όπως είπα και στην αρχή της μελέτης, η προσπάθεια τυπολογίας της θαλάσσιας στρατηγικής γίνεται σε ένα «εργαστηριακό κενό». Απομονωμένη από το υπόλοιπο περιβάλλον και τους παράγοντες που καθοδηγούν και συνδιαμορφώνουν καταλυτικά τις επιδιώξεις, τον τρόπο εφαρμογής της ισχύος και σε τελική βάση τη στάση έναντι του διεθνούς συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι είναι αδύνατο να προβλέψουμε με τη μονοδιάστατη (single dimensional) αυτή ανάλυση τη μελλοντική συμπεριφορά. Τι μας προσφέρουν όμως τα αποτελέσματα; Παρέχουν μια σταθερά που αφορά τη δυναμική που εξυπηρετεί ή είναι σε θέση να εξυπηρετήσει η θαλάσσια στρατηγική, η οποία όμως θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και να συναρμολογηθεί με τους υπόλοιπους παράγοντες που επιδρούν στην κρατική συμπεριφορά ώστε να είμαστε σε θέση να προβλέψουμε.

Μια μελλοντολογική προσέγγιση με αντικείμενο «τι θα την κάνει τη θαλάσσια ισχύ της η Κίνα;» , θα έχρηζε ανάλυσης μεγαλύτερου βάθους και διαστάσεων από την εξήγηση στη βάση μιας μόνο θεώρησης. Για να γυρίσουμε στο αρχικό, αλληγορικό, παράδειγμα με τη φάλαινα και τον ελέφαντα : ναι ο ελέφαντας κολυμπάει και κολυμπάει καλά, και φαίνεται να διαθέτει τις προδιαγραφές εξέλιξης σε θαλάσσιο ελέφαντα αλλά και τη δυναμική να γίνει φάλαινα ή θαλάσσιος δράκος. Τη διαδρομή της εξέλιξης του και την κατάληξή του όμως, θα απέφευγα να την ορίσω με μια νομοτελειακού τύπου θεώρηση, αντίστοιχη μιας μονοδιάστατης επεξήγησης στη βάση των βεβαιοτήτων μιας θεώρησης σκέψης (ρεαλισμός, φιλελευθερισμός). Αντίθετα θα την προσέγγιζα στη βάση του αναλυτικού εκλεκτικισμού¹⁵⁷ . Η μελλοντική στάση της Κίνας, η επιλογή συμπεριφοράς από όλο το φάσμα συμπεριφορών που συνυφαίνονται με την παράδοσή της (περιχαράκωση, αρμονία, φιλοπόλεμη) αλλά και

¹⁵⁷ Γκόφας, Τζιφάκης (2013), «Η άνοδος της Κίνας και το μέλλον των σινοαμερικανικών σχέσεων» στο Πετρόπουλος, Χουλιάρης, *Η Κίνα και οι άλλοι*, Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 74.

το διεθνές σύστημα (σύγκρουση έως συνεργασία) θα εξαρτηθεί από ποικίλους παράγοντες και μεταβλητές:

α. Διαμόρφωση εσωτερικών παραγόντων, πχ στροφή προς την ηπειρωτική στρατηγική ή επικράτηση φιλελευθερισμού που θα προσανατόλιζε τη θαλάσσια στρατηγική στο εμπορικό της κομμάτι και τη διεθνή συνεργασία ή του εθνικισμού που θα επεδίωκε επέκταση και άσκηση ισχύος.

β. Η αντίδραση των υπολοίπων δρώντων της περιοχής στην αυξανόμενη ισχύ της: συμμαχία εναντίον της ή πρόσδεση στο άρμα της, εξισορρόπησή της από ισχυρά κράτη της περιοχής (πχ Ιαπωνία) ή από τρίτο υπερπόντιο δρώντα (ΗΠΑ).

γ. Η στρατηγική που θα ακολουθήσουν οι ΗΠΑ, πχ αποχώρηση από την περιοχή αναγνωρίζοντας τα ηγεμονικά δικαιώματα της Κίνας, η επιλογή proactive σύγκρουσης, η αποτροπή, η επιλογή συνεργασίας.

δ. Η συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης πάνω στην οποία στηρίζεται η ναυτική ισχύς.

ε. Ο βαθμός συνυπολογισμού του κόστους που συνεπάγεται μια συγκρουσιακή πολιτική λόγω της παγκόσμιας οικονομικής αλληλεξάρτησης, η οποία λόγω και της άυλης χρηματοπιστωτικής δομής της διαφέρει από την αντίστοιχη της, προ του ΑΠΠ. Οι παγκόσμιες οικονομικές δομές δημιουργούν ένα οικονομικού τύπου m.a.d. με προφανείς επιδράσεις στην κρατική ισχύ, αποτελώντας καταλύτη (κάθε τύπου) του ανταγωνισμού.

στ. Το προηγούμενο μας υποκινεί να αναρωτηθούμε εάν και σε ποιο βαθμό οι άυλες (υπερκρατικές) αυτές αλληλεξαρτήσεις θα υπεισέρχονταν σε ένα διακρατικό ανταγωνισμό ή θα παρέμεναν εκτός αυτού;

ζ. Σε ποιο βαθμό θα επιδράσουν και θα διαμορφώσουν οι πολιτισμικοί παράγοντες και οι στρατηγικές κουλτούρες την επιλογή συμπεριφοράς; Πως θα προβάλλουν την ισχύ; Στην προσδοκία παροχής ηγεμονικής σταθερότητας ή πρόκλησης αστάθειας;

Είναι προφανές ότι η επιλογή του αναλυτικού εκλεκτικισμού μας οδηγεί στη συνάρμωση παραγόντων ο καθένας εκ των οποίων «κρύβει» πλήθος μεταβλητών. Αντί για πρόβλεψη μας προσφέρεται μια αβεβαιότητα. Η προσπάθεια αναγωγής σε ιστορικά παραδείγματα μπορεί να μας επιβεβαιώσει τις περισσότερες από τις όποιες υποθέσεις.

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης θα επιλέξω να παραμείνω στο επίπεδο της αλληγορικής διαπίστωσης ότι ο ελέφαντας μπορεί και κολυμπάει και μάλιστα έχει μετατραπεί σε θαλάσσιο ελέφαντα (σηματοδοτώντας τη μετάβαση της στρατηγικής από ηπειρωτική σε θαλάσσια). Η αύξηση της ισχύος τον «προσκαλεί» στο club των ισχυρών. Αποφεύγοντας συνειδητά να προβλέψω το αν θα ακολουθήσει μια δαρβίνεια μετάλλαξη σε θαλάσσιο δράκο, θα κλείσω με το κινέζικο ρητό : **«The guest becomes the owner».**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΩΝ

στο ΧΩΡΟ της SOUTH CHINA SEA

TABLE 1: TOTAL ACTIONS BY STATE

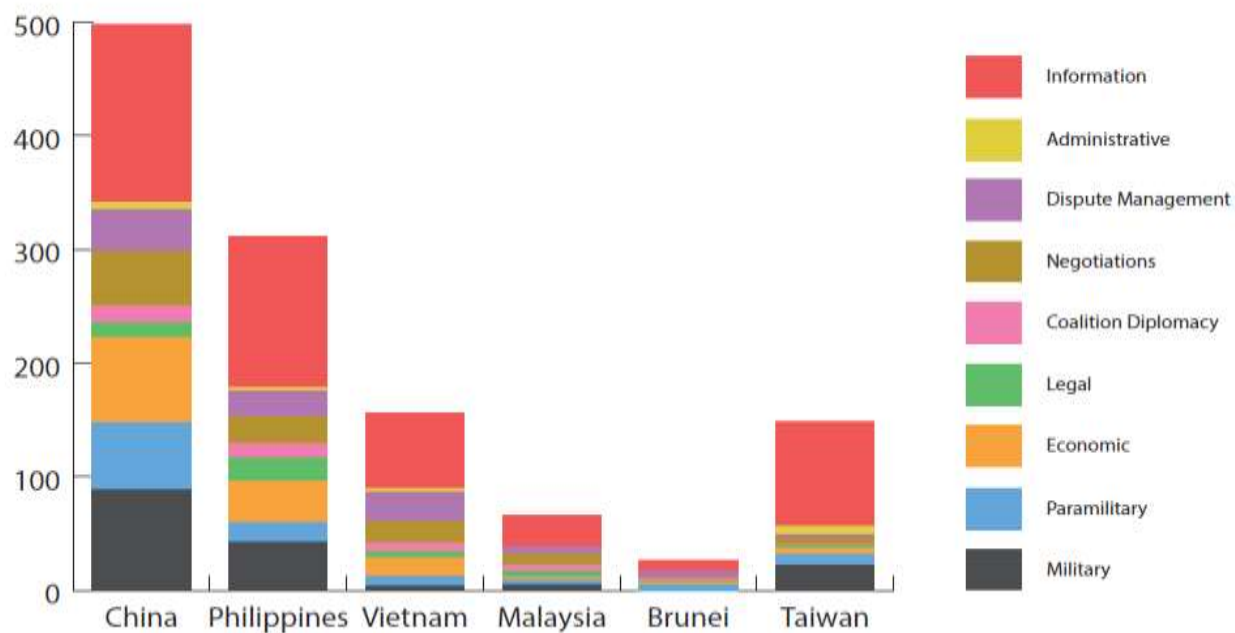
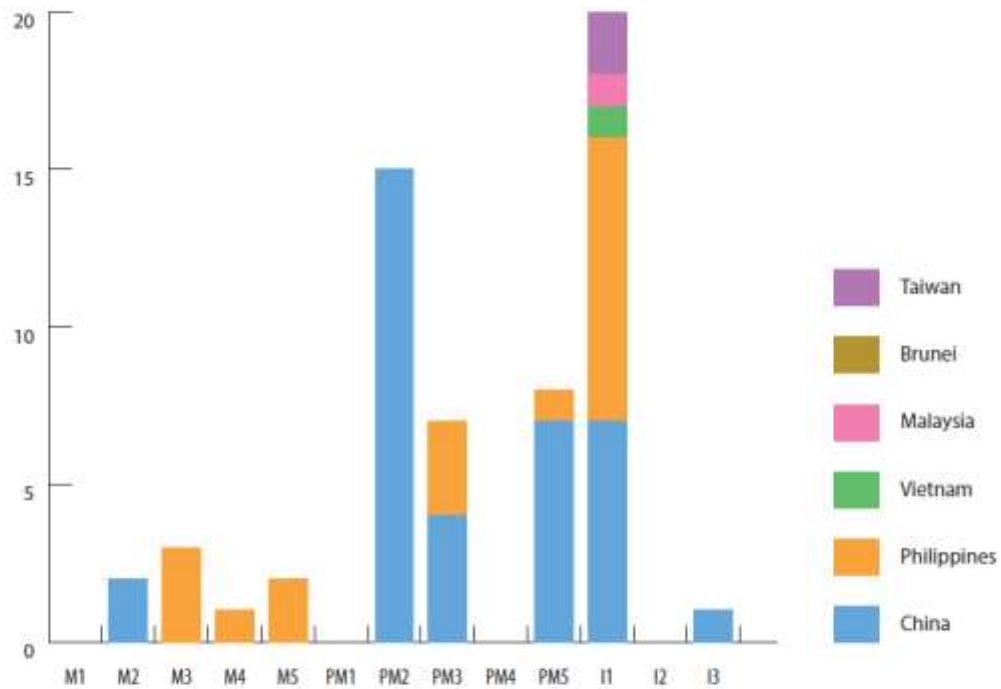

TABLE 2: SCARBOROUGH SHOAL

LEGEND

M1 = Use of force

M2 = Movement into a disputed area

M3 = Reinforcement of a maritime area already occupied by the claimant

M4 = Reactions to the movements of rival claimants

M5 = Withdrawal of forces

PM1 = Use of force

PM2 = Movement into a disputed area

PM3 = Reinforcement of a maritime area already occupied by the claimant

PM4 = Reactions to the movements of rival claimants

PM5 = Withdrawal of forces

I1 = Official press releases and announcements

I2 = Newspaper reports

I3 = Social media accounts

TABLE 3: MISCHIEF REEF DATA

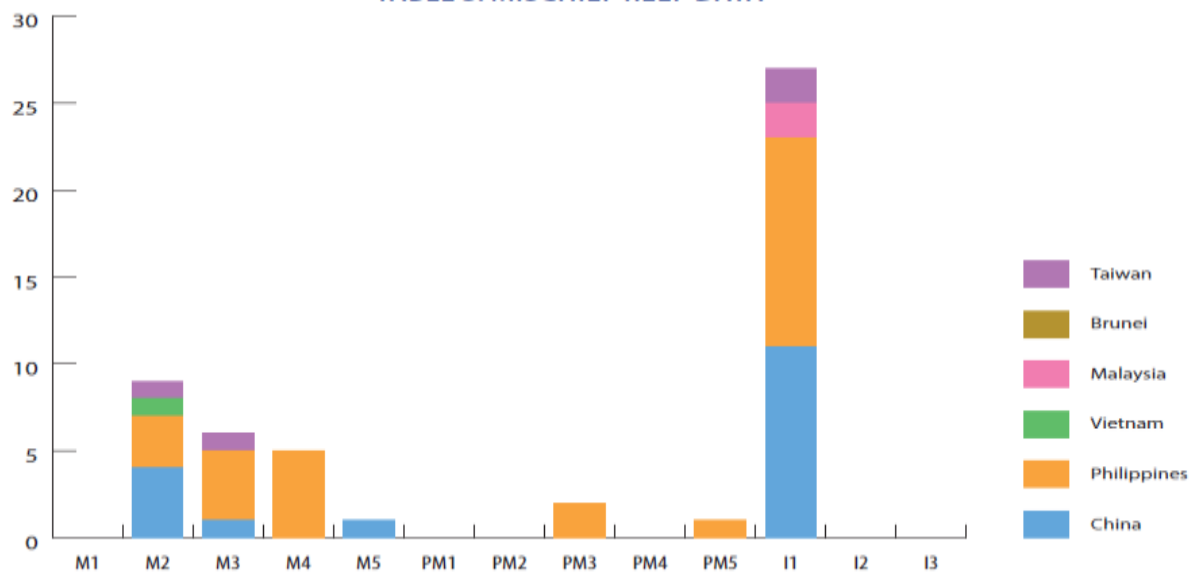
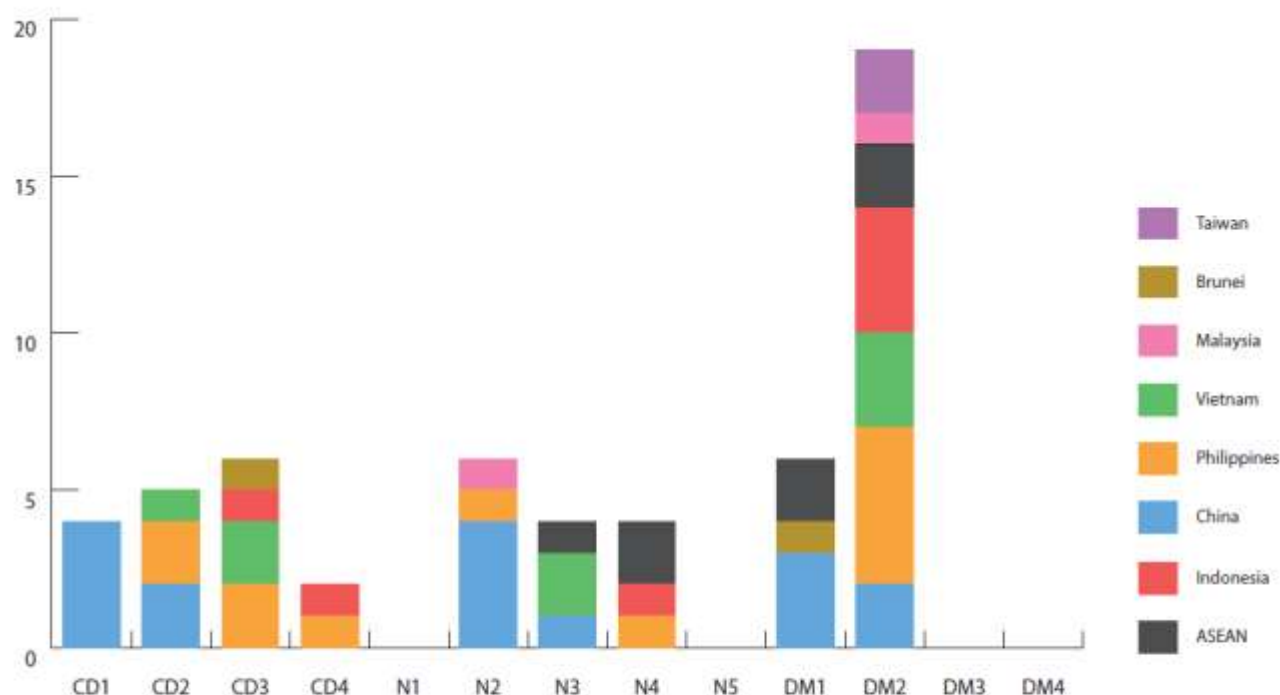

TABLE 5: DOC/COC NEGOTIATIONS (2012)

LEGEND

CD1 = Preventing formation of coalitions against one's own position

CD2 = Forming coalitions in support of one's position

CD3 = Welcoming regional multilateral organizations to resolve dispute

CD4 = Inviting outside powers to resolve dispute

N1 = Refusing to engage in negotiations

N2 = Insisting on bilateral negotiations only

N3 = Engaging in multi-party negotiations

N4 = Participating in multilateral bodies to resolve disputes

N5 = Inviting outside parties to arbitrate

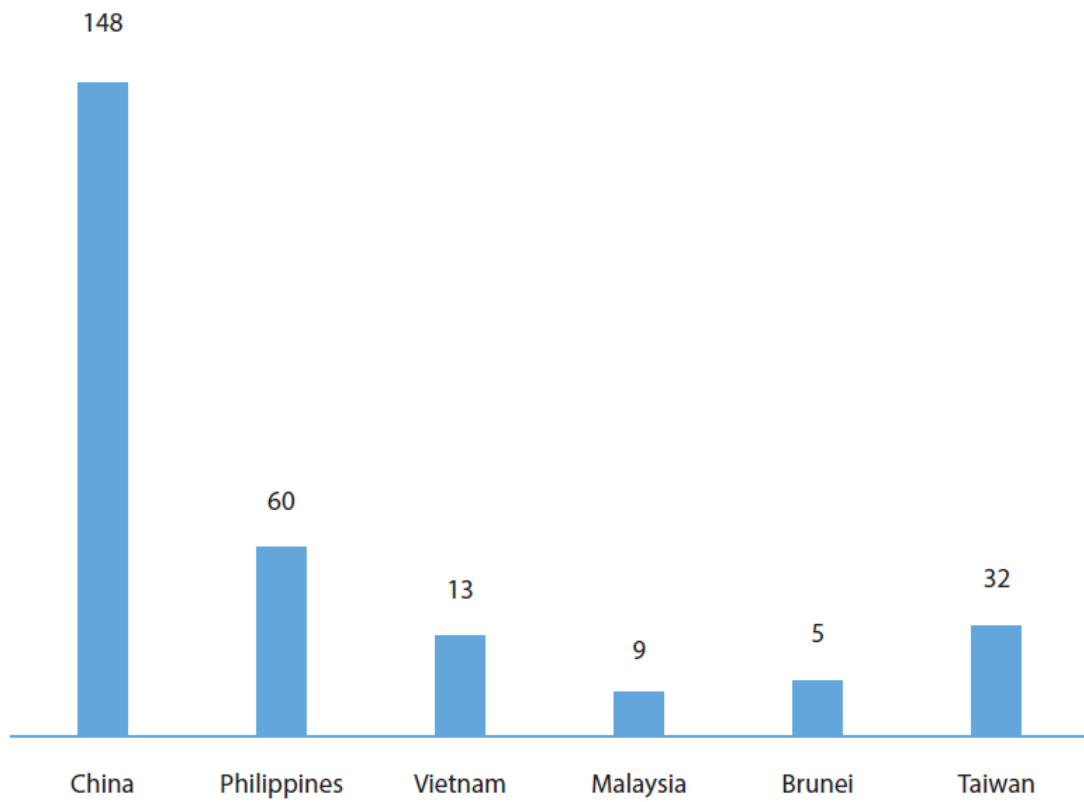
DM1 = Agreeing to declaration of principles to resolve dispute peacefully

DM2 = Committing to work toward a Code of Conduct, which is also okay

DM3 = Instituting binding confidence building measures

DM4 = Inviting outside dispute management mechanisms

TABLE 7: TOTAL MILITARY AND PARAMILITARY ACTIONS BY STATE

Βιβλιογραφία

Βιβλία – Επιστημονικά Περιοδικά

Γκόφας, Τζιφάκης (2013), «Η άνοδος της Κίνας και το μέλλον των σινοαμερικανικών σχέσεων» στο Πετρόπουλος, Χουλιάρας, *Η Κίνα και οι άλλοι*, Αθήνα: Παπαζήσης

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος (2013), *Η Κίνα από την ουράνια αυτοκρατορία στην ανερχόμενη υπερδύναμη του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Ποιότητα

Allison T. Graham, «Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis», *The American Political Science Review*, Volume 63, Issue 3 (Sep., 1969), p. 689-718.

Bussert, James C., and Bruce A. Elleman (2011), *People's Liberation Army Navy: Combat Systems Technology, 1949-2010*, Annapolis: Naval Institute Press.

Corbett Julian (1911), *Some Principles of maritime strategy*, New York, London: Longmans Green and Co, reprint (2004), Dover publications.

(Maj.) Craig Martin, *Assessing the impact of Strategic Culture on Chinese Security Policies in South East Asia*, Kansas: School of Advanced Military studies.

Dooley, Howard J. "The Great Leap Outward: China's Maritime Renaissance", *The Journal of East Asian Affairs*, Spring–Summer 2012, p. 53-76.

Dutton Peter A. and Ryan D. Martinson (2015), *Beyond the Wall, Chinese Far Seas Operations*, Newport, Rhode Island: US Naval War College Press.

Gabriel Collins (2008), «A comprehensive of china dynamic shipbuilding industry», *China Maritime Studies*, vol1 Aug 2008.

Glenn J. & D. Howlett, (2004), *Neorealism versus strategic culture*, Burlington: Ashgate Publishing Ltd.

Gilpin, Robert (1981), *War and Change in World Politics*, Princeton: Princeton University Press.

Guoxing, Ji. (2009) "The Legality of the Impeccable Incident" *China Security* 5, no. 2, p. 16-21.

Forge, Paul C. (1991), «The foundations of Chinese naval supremacy in the twelfth century» , in Jack Sweetman et al. (ed.), *New Interpretations in Naval History 10th Symposium*, Annapolis, MD: Naval Institute Press.

Holmes James and Tashi Yoshihara (2008), *Chinese Naval Strategy in 21st century: The turn to Mahan*, London and New York: Routledge.

- (2009) *Asia Looks Seaward*, London: Praeger Security International Advisory Board.
- (2010) *Red Star over the Pacific: China's Rise and the Challenge to U.S. Maritime Strategy*, Annapolis: Naval Institute Press.
- «China Navy: A turn to Corbett? », *Proceedings*, Dec 2010, vol. 136 no12, p. 1294.

(Adm.) Gorshkov (1979), *The Sea Power of the state*, Oxford: Pergamon Press.

Jacques Martin (2009), *When China Rules the world*, London: Penguin

Johnston Alastair Ian (1995), *Cultural Realism, Strategic Culture and Grand Strategy in Chinese History*, Princeton: Princeton University Press.

- Johnston Alastair Ian (2003), «Is China a status quo power? », *International Security*, vol. 127 No 4, p.5-56.
- Krasner (1999), *Sovereignty: Organized Hypocrisy*, New Jersey: Princeton University Press.
- Legro Jeffrey W. (2007) «What China Will Want: The Future Intentions of a Rising Power», *Perspectives on Politics*, Vol. 5, No. 3 (Sep., 2007), p.515-534.
- Mahan A.T. (1890), *The influence of sea power upon history, 1660-1783*, Boston: Little brown and company, reprint 1967, New York: Da Capo.
- (1897), *The interest of America in Sea power, Present and future*», Boston: Little brown and company, reprint 1970, Freeport: Books for Libraries Press.
- Mahnken (2011), *Secrecy and Strategem: Understanding Chinese Strategic culture*, Australia: Lowy Institute.
- Mearsheimer, (2001), *The tragedy of great powers politics*, New York: W.W. Norton and Company.
- Medcalf Rory and Raoul Heinrichs (2011), *Crisis and Confidence: Major Powers and Maritime Security in Indo-Pacific Asia*, Lowy Institute for International Policy.
- Paret Peter (2004), *Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγικής*, Αθήνα: Τουρίκης.
- Pehrson Christopher (2006), *String of Pearls: meeting the challenge of China's rising power*, Carlisle: Strategic Studies Institute.
- Pillsbury Michael (2015), *The hundred year Marathon: China's Secret Strategy to replace US as a global superpower*, NY: Henry Holt and Co.
- Platias A. & C. Koliopoulos (2006), *Thucydides on Strategy*, Athens: Eurasia.
- Ross Robert, «The Geography of the peace, East Asia in 21st century», *International Security*, vol.23 No.4 (Spring 1999), p. 81-118.
- Roy, Denny (1994) «Hegemon on the horizon? China's threat to East Asian security», *International Security*, 19 (1), p. 149-168.
- Scobell A., A. Nathan (2012), *China's search for security*, New York: Columbia University.
- Sharman Christopher (2015), «China Moves Out: Stepping Stones Toward a New Maritime Strategy», *China Strategic Perspectives*, No. 9, institute for National Strategic Studies.
- Shiliang Jiang, «Preliminary theorizing on Command of Communications», *China Military Science*, vol. 14 no6 (Dec 2001), p.106-114.
- Snyder Jack (1977), *The Soviet Strategic Culture: Implications for Limited Nuclear Options*, Santa Monica: RAND Corp
- Sun Tzu, *Η τέχνη του πολέμου*, Θεσ/νικη: Βάνιας.
- Till Geoffrey (2009), *Seapower*, London and NY: Routledge
- Wright David Curtis (2011), *The Dragon Eyes on the top of the World*, Newport: Naval War College
- Yijian Liu (2005), "Theory of Command of the Sea and its trend Development", *China Military Science*, vol. 18 no 1 (Jan. 2005).

Young Christopher, Patrick McNulty (2015), «China's Tailored Coercion», Maritime Strategy Series, Center for a New American Security, January 2015.

Valencia Mark (2009), "The Impeccable Incident: Truth and Consequences," *China Security* 5, no. 2, Spring 2009, p. 24

Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://www.chinainformed.com/articles/harvardspeech/speech.html>, access 17-08-2015 (Ομιλία Προέδρου Jiang Zemin στο Harvard 1997).

www.china.org.cn/e-white/government/white_papers/, access από 23-6-2015 έως 19-08-2015 (China's White Papers on Defense 2000-2014).

"Chinese Fishermen Stab South Korean Coast Guards'," BBC News, 12 December 2011
<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-16134647/>, accessed 10 May 2015

<http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=ECS>, access 20-8-2015

<http://www.cnas.org/flashpoints/timeline>, access 20-8-2015.

<http://www.statista.com/statistics/263895/shipbuilding-nations-worldwide-by-cgt/>, access 24-7-2015

«Coco islands», άρθρο 26-11-1997, <http://fas.org/irp/world/china/facilities/coco.htm>, access 10-7-2015

«PLAN: A modern navy with Chinese characteristics» (2009), <http://fas.org/irp/agency/oni/pla-navy.pdf>, access 5-7-2015.

«The PLA Navy: New capabilities and Mission for the 21st century» (2014), US Office of Naval Intelligence, http://www.oni.navy.mil/Intelligence_Community/china_media/2015_PLA_NAVY_PUB_Interactive.pdf, access 23-6-2015.

«China to bypass Malacca Strait by Kra Isthmus», άρθρο 21-3-2014, <http://chinadailymail.com/2014/03/16/china-to-bypass-malacca-strait-by-kra-isthmus-canal-in-thailand/>, access 30-5-2015

«China releases names on 70 islands», Άρθρο 4-3-2012, <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/national-news/2012/03/04/333537/China-releases.htm>, access 10-8-2015.

«China and Russian navies to hold joint drills in Mediterranean», άρθρο (01-05-2015) http://www.nytimes.com/2015/05/01/world/chinese-and-russian-navies-to-hold-joint-drills-in-mediterranean.html?_r=0, access 1 June 2015.

«China is using its immense commercial fishing fleet as a surrogate», άρθρο 23-1-2013) <http://qz.com/241201/china-is-using-its-immense-commercial-fishing-fleet-as-a-surrogate-navy/access> 7-7-2015

T. Fravel (Aug. 2013), «Xi Jinping and China's maritime Disputes», <http://taylorfravel.com/2013/08/xi-jinping-and-chinas-maritime-disputes/>, access 23-6-2015

Holmes James «A fortress Fleet for China?», http://blogs.shu.edu/diplomacy/files/2012/05/009_Holmes_Layout-1a.pdf, access 30-6-2015.

-(15-5-2015), «Why are Chinese and Russians prowling the Mediterranean ?» <http://foreignpolicy.com/2015/05/15/china-russia-navy-joint-sea-2015-asia-pivot-blowback/>, access 02-06-2015.

Michael S. ChaseBen Purser (5-8-2015), «Fiery Reef: Why China's new South China Sea Airstrip Matters», <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/fiery-cross-reef-why-chinas-new-south-china-sea-airstrip-13497>, access 5-8-2015.

Simon Denyer (01-04-2015), «US Navy alarmed at Beijing's Great Wall of Sand», https://www.washingtonpost.com/world/us-navy-alarmed-at-beijings-great-wall-of-sand-in-south-china-sea/2015/04/01/dda11d76-70d7-4b69-bd87-292bd18f5918_story.htm, access 10-4-2015.

Anderw Erickson, Kevin Bond (20-7-2015), «Archeology and the South China Sea», <http://thediplomat.com/2015/07/archaeology-and-the-south-china-sea/>, access 21-7-2015.

Zhang Hongzhou (10-5-2015), «Rethinking China's maritime militia policy», <http://thediplomat.com/2015/05/rethinking-chinas-maritime-militia-policy/>, access 15-5-2015.

James Kraska (10-8-2015), «China's Maritime Militia», <http://thediplomat.com/2015/08/chinas-maritime-militia-upends-rules-on-naval-warfare/>, access 12-8-2015.

Brahma Chellaney (29-4-2015), <http://asia.nikkei.com/Viewpoints/Perspectives/China-reinvents-string-of-pearls-as-Maritime-Silk-Road>, access 10-7-2015.

John Lee (23-4-2015), China comes to Djibouti, *Foreign Affairs*, at <http://www.foreignaffairs.com>, access 24-4-2015.

Elizabeth Wishnick (26-05-2015), «Russia and China go sailing», <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-05-26/russia-and-china-go-sailing>, access 22-8-2015, Rakesh Krisnan (22-05-2015), «Why Russia and China gatecrashed club med», http://rbth.co.uk/blogs/2015/05/22/why_russia_and_china_gatecrashed_club_med_46249.html, access 22-8-2015, Bussert, James C. , and Bruce A. Elleman(2011), «People's Liberation Army Navy: Combat Systems Technology,

Bernard Cole (26-8-2015), «China's master plan to become a global maritime power», στο <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/chinas-master-plan-become-global-maritime-power-13702>, access 27-8-2015.

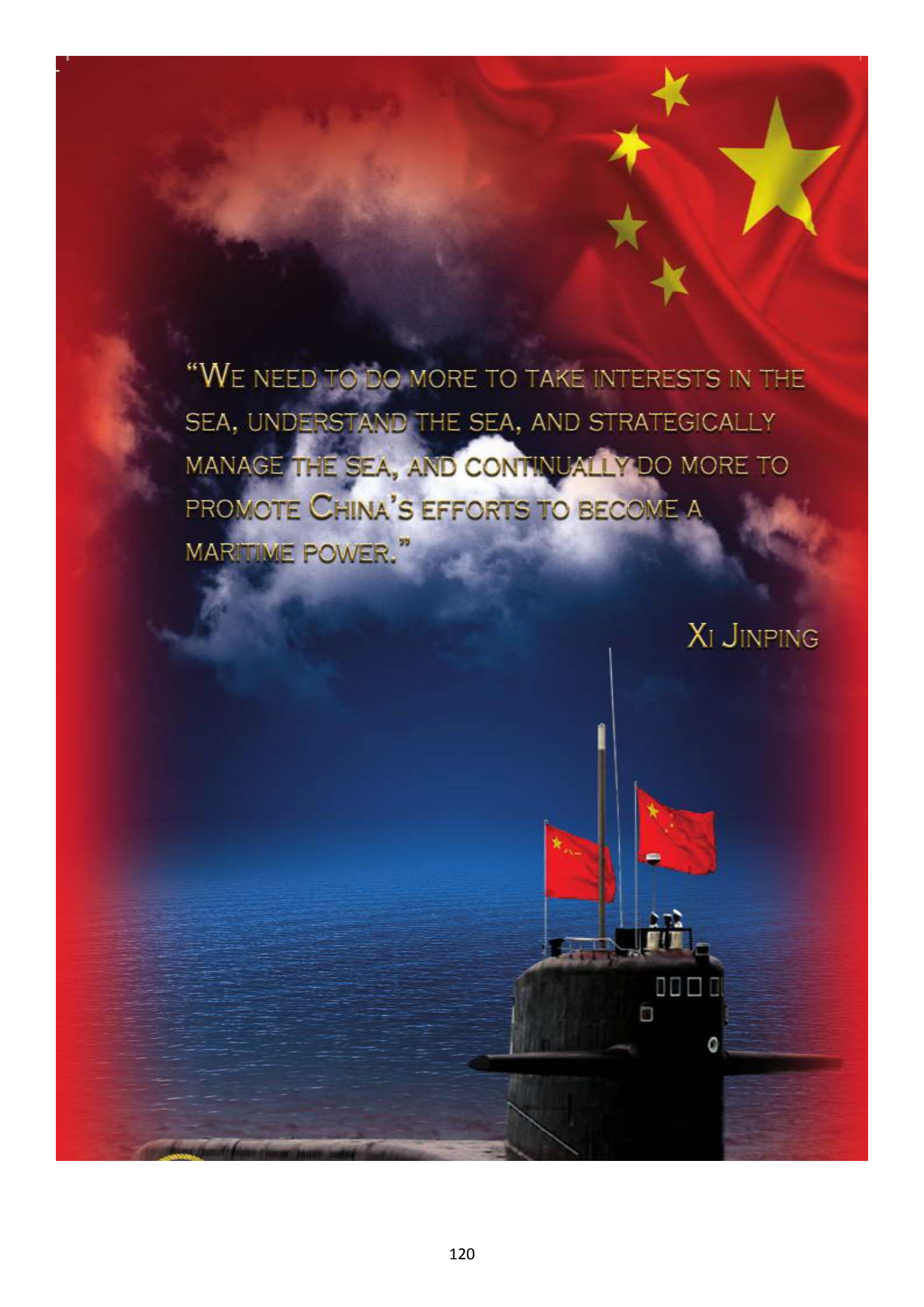
Sam La Grone (17-8-2015), Largest Chines Russian Joint Pacific Naval Exercise Kicks Off This Week, at <http://news.usni.org/2015/08/17/largest-china-russia-pacific-naval-exercise-kicks-off-this-week>, access 20-8-2015.

“Chinese Submarine Docks at Sri Lanka,” Colombo Gazette, November 2, 2014, at <http://colombogazette.com/2014/11/02/chinese-submarine-docks-in-sri-lanka>, access 20-5-2015.

David Nixon (13-10-2014), «10 Largest Container Shipping Companies in World», <http://www.insidermonkey.com/blog/the-10-largest-container-shipping-companies-in-the-world-324072/>, access 10-5-2015

Andrew Erickson « Beijing's Energy Security Strategy: The Significance of a Chinese State-Owned Tanker Fleet», http://www.andrewerickson.com/wp-content/uploads/2010/11/Chinas-New-Tanker-Fleet_Orbis_Fall-2007.pdf, access 7-4-2015.

«China expands global fishing fleet», άρθρο (10-6-2015), <http://www.voanews.com/content/china-expands-global-fishing-fleet/2815656.html>, access 30-6-2015

“WE NEED TO DO MORE TO TAKE INTERESTS IN THE
SEA, UNDERSTAND THE SEA, AND STRATEGICALLY
MANAGE THE SEA, AND CONTINUALLY DO MORE TO
PROMOTE CHINA’S EFFORTS TO BECOME A
MARITIME POWER.”

XI JINPING